

01

BIBLIOTECA

DE LA UNIVERSIDAD DE VALLADOLID.

Estante n.º 102

Tabla 3

Número 4719

~~17. Cass. 1.~~

17. Cass. 1.

101

Este libro de po. en este año. Ray. J. & fland. quid
se fue a fland. .

20 100 100 100

~~Est. 15. Cajon 6. -~~

**fratris Didaci de Deça ordinis predicatorū
uite regularis: Serenissimi ac magni Hispaniarū
principis preceptoris. In defensionē sancti Lho
me ab impugnationibus magistri Nicholai ma
gistris ad Nathie ppugnatoris sui. Ad Illustrissi
mum ac Reuerendissimum dominum: dominum
Petrum adendoçe archiepulē Toletanū. Hispanie
totius primatem. sancte Romane ecclesie car
dinalem dignissimum. Epistola.**

Illustrissimo ac Reuerē
dissimo in cristo patri dño: do
mino Petro adendoçe archiep
suli Toletanū. Hispaniarū prima
ti: sancte Romane ecclesie car
dinali dignissimo. frater Dida
cus de Deça ordinis predicatorū
uite regularis S. p. D. Non
satis cōstat pater optime an ve
ritas plures habeat sectatores an impugnatores
Et quidem ambiguū non est q̄ a prima rerū cō
ditione: vix traxerit veritas sine aduersante mo
rula. ipsa teste veritate vbi de prima ac pulcher
rima inquit creaturarum. Ille homicida erat ab
initio ⁊ in veritate non stetit. Verum q̄ alij sola
obsistunt ignorantia. Nam crebro: ut Seneca di
cit. mendacium specie veritatis obcludit. Et si
cut tristem frontez amicus ⁊ blandam adulator
ostendit: sic verisimilitudine ut uel fallat uel sur
ripiat: coloratur veritas. Hoc erroris exēplo ga
late reprehensi sunt; quibus Apostol⁹ ait. O in
a ij

lenfati galate q̄s uos fascinauit ueritati nō obe//
dire? Alij dō inanis glorie cupiditate repugnāt
Hij iuxta pphetam fastu quodam inflati sciētie
erecta aiunt ceruice. linguam nostrā magnifica//
bimus. labia nostra a nobis sunt. Neq; horum
studiuꝝ est inquisitiōibus suis ueritatē assequi:
sed uictores uideri. Unde fit ut contentionū cer
tamina sponte suscipiant exquirantq; atq; ex pa
cis negocio: rixe inuictores exurgant. qui et eo
se maxime doctos arbitrati sunt: si doctioribus
ignorationem audacter obisciant. Ego certe ad
miroz ne dicam abominoꝝ quorundaz doctoruꝝ
impudentiam quorum omne studium ⁊ cōmen
tatio in eo posita esse uidetur: ut maioribus con
tradican. Audiant isti maledictionē dei p pro//
phetam dicentis. Ne qui sapientes estis in ocul
uestris ⁊ coram uobis metipsis prudentes. Audi
ant ⁊ cōminationez Apostoli in epistola ad Ro
manos. his inquit qui ex contentione sunt ⁊ q̄
non acquiescūt ueritati: ira ⁊ indignatio r̄. Sꝫ
his plane longe deteriores sunt qui quadā ani//
mi amaritudine inuidieq; cruciatibꝫ excitati ue
ritatem passim negant: premunt ac persequuntꝫ
ut tantū aliorum acta lacerēt et extinguāt. Hos
uocat Apostolus scribens ad Thimotheū: ho//
mines corruptos: mente reprobos: semper discē
tes: ⁊ nunq; ad scientiam ueritatis peruenientes.
Horum erat iugis pugna perpetuumq; certamē
cum nostro diuo hieronimo ut ipse deplorat.
quos ab indefesso latratu et rabie persecutiōis:
canes uocare consueuit. sed ⁊ scriptura eos par
uulos. idest minores non gratis appellat dicens

Virum stultum interficit iracundia ⁊ paruulum
occidit inuidia. neq; enim possum⁹ inuidere: ni
si eis quos nobis in aliquo maiores esse puta
mus. ipse quisq; sibi testimoniu⁹ perhibet q̄ eo
minor sit: cuius inuidie liuore torquetur. Cur
enim hostis ille antiquus primo homini inuidē
do surripuit: nisi quia amissa beatitudine: mi
norē se mortalitati illi⁹ agnouit? Cur ⁊ Saul Da
uid strēnum populi sui ducem persequebatur?
nisi q̄ eum magnis quotidie uirtutū augeri suc
cessibus sensit? habet hoc nimirum inuidie estus
antis uirus: q̄ cūcta que inuenerit bene gesta ali
orum inficit ac consumit. hec cum ita sint: non
mirentur ignari. neq; iurati hostes ut ita loquar
insultent si diuī Thome a quinatis probatas sen
tētiās fideles atq; ueritate plenas: moribus ob
tractatorum patere intelligūt. siquidē meminissē
se eos oportet id usu omnibus fere scriptorib⁹:
alia atq; alia rōne ut deductus est euenisse. quod
multorum exempla cunctis apta satis probant.
Sed hoc unum admirentur magis q̄ cernant
doctrinam eius probatissimā tam multorum nō
utiq; uulgarium iaculis propulsatā nō extingui.
non eueri. aut uel in modico unq; infringi potu
isse. quod certe necdum ingenij sui maximi argu
mentum est non exile: uerum q̄ e celo uim mētis
scribendiq; munus fide integerrimuz nactus sit.
Illud itaq; sibimetipsis obiciant latratores: qđ
sancti doctoris dogmata magno ac excellenti in
genio uiri ut ipsi aiunt impugnauerē. nā id utiq;
nō fecissent: nisi ei⁹ apud omnes summū fuisset
iudicium ⁊ uirtutis opinio: ut tāto sibi inde ma
a iij

iozem compararent triumphū: si ꝛ quod eos se
fellit ꝛ fortissimū pugilem postrauissent. ex eorū
tamen oppugnationib⁹: celeberrimū apud mor
tales qui modo ceci non sunt aut ingrati: diuis
a quinās nomen assecutus est. Horū nuper ma
gister Nicholaus de lira ꝛ quidem uir doctissi
mus inuentus est. qui cum ueteris ac noue legis
postillatoꝝ sederet: nonnulla sancti Thome the
oremata corrigenda annotauit. Cui cū dñs Pau
lus Burgen. episcopus se sancti doctoris defenso
rē offerret: magister Mathias puincie Saxonie
minister: accerrimus Nicholai surrexit propu
gnatoꝝ. ꝛ nunc rationibus eius ut ipse putat: ui
res accommodando. nunc nouis quibusdā argu
tīs adinuentis: sententias sancti Thome labefa
ctare ac prope expugnare conatus est. Ego ue
ro non ꝛ me maiorem alijs aut doctiorem existi
mēꝛ neqꝫ enim uires meas ignoro. Sed quo mi
litie mee disciplinam pro ueritate tuenda cui me
deuoui utcūqꝫ adimpleam: ceptum pro scō Tho
ma adiui certamen. Hunc tamen mihi dūtaxat
placuit imposuisse terminū. ut ꝛ aduersantiū ra
tiationes inualidas penitus ac ineptas ostē
derim. ꝛ sancti doctoris dogmata incōcussa pro
bauerim ueritate subsistere. Burgen. uero bene
dicta ꝛ q̄ causam sancti Thome tangere uisa sūt:
in sortem meā suscepi. cetera que ad rem nō per
tinent quecunqꝫ illa fuerint uera aut falsa: inta
cta reliqui. Accipiet igit̄ dominatio tua Reuerē
dissima opus hoc mee in illam fidei ac Reueren
tie locuples testimoniū. cui id iure optimo dedi
caui. Certo sciens nō parū illi ex tue dignitatis

splendore: momenti ⁊ roboris prouenturū. Nā
ut pretereā tue familie illustris antiquitatē. opes
immenſas. ſingularē potentiā que tibi cum pau
cis ſunt cōmunia: animi tui magnitudo. rara p
bitas. uirtutū ornamenta ⁊ omnis ſciētie decus:
te omni obſequio dignū. teq; iudicē omniū litte
rarum efficiūt. Qd ſi in editione mea hac qd in
ciderit qd nō ad unguē ut aiunt fuerit elimatū:
pro ingenio tuo mirabili primas clariffime: ca
ſtigatiōni non parcas. at mihi non ſatis perito:
pro ſolita humanitate indulgeas. Sin autē labor
meus tua gratia ac laude dign⁹ fiat: fructū hunc
ac premiū ſpero ⁊ opto. ut amplitudo tua muni
ficentiſſima in Diui Aquinatis honorē: libellus
iſtum q̄ multos iubeat fieri Eneis litteris. Vale
felix pontifex.

Circa librum Genesis.
Capitulo primo.

3

In capitulo primo libri Genesis su-
per illud. Dixit autem deus: fiat lu-
minaria &c. Cum postillator iuxta
expositionem littere secundū tertiam
opinionem vellet probabile osten-
dere ac defendere q̄ corp⁹ solis fa-
ctum fuerit quarta die ex nube lucida. que secū-
dum tertiam opinionem fecerat tribus diebus
precedentibus diem ⁊ noctem: Improbatur quā-
dam sancti Thome argumētationem. Ex prima
parte questione. lxxvij. articulo ultimo. ad secū-
dum inquiring. Nec ualet quod contra hoc obi-
cit frater Thomas prima parte summe sue dicēs.
q̄ non potest conuenienter dici q̄ in prima rerū
productione aliquid sit productū satis cito cor-
rumpendum. Ex quo concludit inconuenienter
dici: solem factum ex illa nubecula. quia sic: fu-
isset corrupta. Non enim corrumpuntur pprie
loquendo de corruptione secundum perfectam
eius rationem: que transmutantur in melius. ut
dicitur in libro de generatione. sicut non dicunt
elementa proprie corrumpi: quādo ex eis fit cor-
pus mixtum. quia corruptio proprio modo di-
cta: est uia ad defectum. hic uero ad perfectum.
illa autem nubecula erat quid imperfectum re-
spectu solis. Ipse etiā Thomas incidit in id qđ
reprobat. quia in opere quite diei: dixit q̄ aues
⁊ pisces facte sunt ex quatuor elementis. licet in

Genesis.

textu solum nominetur aqua. quod non potuit fieri: nisi per corruptionem formarum elementarium modo predicto. Hec postillator in forma. ¶ Ad quoz primū respondet Burgen. q̄ postillator falso imposuerit illud sancto Thome. cum per eam argumentationem quam postillator induxit: non improbet sanctus Thomas opinio- nem que corpus solis dixit esse factum ex nube lucida: sed aliā que prima fuit scilicet q̄ nubes illa: facto sole in preiacentem materiā redisset. ad quam sequebatur nubeculam illā uere ⁊ proprie corūpi cū in rem uiliozem mutata fuisset: scilicet in preiacentē materiā. q̄ autem ex nube lucida non fuerit formatum corpus solis. que tertia opinio recitat̄ a sancto Thoma: destruit per aliud medium. quia scilicet materia solis nō potuit prefuisse sub alia forma: si ponatur sol secundum naturam corpus incorruptibile. Unde satis constat q̄ postillator non bene aduerterit dicta sancti Thome. Hec Burgen. ⁊ bene. ⁊ ad intentionem sancti Thome. ¶ Verū magister Mathias ordinis fratrum minorum Saxonie puincie minister egre ferens hic et ubiq̄ defensionem sancti Thome: putat quadam sophistica circuitiōe improbationem postillatoris non rectam: rationabilem ostendere dicēs. q̄ improbatio tertię opinionis secundum sanctū Thomā innitit̄ eidem medio quo p̄ma opinio secundum eum destruitur. probat hoc. quia ex obiectione sancti Thome contra tertiam opinionem: duo sibi uidetur sequi. primū est q̄ ex illa luce sine sui corruptione: corpus solis fieri nō potuit. quia materia sol

non potuit presuisse sub alia forma: sine corru-
 ptione prioris. cuius forme corruptio non erat
 conueniens. quoniam nihil fuit in principio co-
 ditum: cito post corrumpendum. quod dicit
 postillatorem in uerbis sancti Thome itime per-
 sperisse. ¶ Secundum q̄ sequi uidetur inquit il-
 le ex dictis sancti Thome est. q̄ nulla materia ex-
 istēs sub forma prior: potest esse sub forma po-
 steriori nisi prior corrupta. Et ideo reprobat
 tertiam opinionem quia forma solis specifica.
 formam lucis genericam non compatitur. pro-
 pter quod ex luce non potuit fieri sol: nisi for-
 ma lucis corrumpetur. quod est inconueniēs
 propter medium per quod prima opinio secun-
 dum sanctum Thomam fuerat improbata. Nec
 magister Mathias. ¶ Sz, certe mirabile ē q̄ iste
 magister tam multas sibi reperit inuolutiones.
 tanq̄ extraneum habuerit intellectum: vbi san-
 ctus Thomas plane aperuit mentem suam. Un-
 de videtur magistri huius tota reductio: qua-
 dam extorsione pro sola volūtate conficta. Quō-
 enim primo dicit vtriusq̄ opinionis improba-
 tionem secundum sanctum Thomam eodem in-
 niti medio: falsum est. Cum ambas nō vna sed
 duplici argumentatione ac diuersa destruxerit.
 Et ad eius probationem dicit q̄ ex obiectione
 sancti Thome contra tertiam opinionem: non
 aliud sequitur. q̄ q̄ sanctus Thomas expressit
 scilicet q̄ corpus solis non potuit formari de nu-
 becula. Ad quam conclusionem vtitur ea ratio-
 ne dūtaxat: quia materia solis non potuit eē sub
 alia forma si ponatur corpus solis incorruptibi

Genesis.

le ⁊ non ex quatuor elementis. Nam inde sequebatur q̄ materia solis esset intransmutabilis. et ita q̄ non fuit primo sub forma nubecule. ⁊ per consequens q̄ ex ea non fuerit formatus sol. q̄ nihil aliud est aliqd̄ ex altero cōposito fieri naturaliter: q̄ materiā vnus primo fuisse sub forma alterius vt habet ex primo de generatione.

¶ Et cū magister Mathias dicit q̄ in dictis sancti Thome includit ista: materia solis nō potuit fuisse sub alia forma sine corruptione prioris: verum est. Sed est falsum q̄ talem corruptionem fuisse in prima rerū productione: sit illud incōueniens ad qd̄ tertiā opinionē p̄tendit. s. Thomas ducere. Nec corruptio prioris forme nubecule: est mediū aut fundamētū sue argumētatiōis. sed cōditio apposita de icorruptibilitate solis. ex qua sequitur materiam solis nunq̄ fuisse sub forma nubecule. aut sub alia forma. Et per consequens q̄ ex nube non fuerit formatus sol. Unde ex illa conditione apposita. s. si ponatur corpus solis incorruptibile: aperte monstratur q̄ non fuerit mens sancti Thome tertiam opinionem improbare. per hoc mediū videlicet q̄ nihil in prima rerū institutiōe productum ē: cito post corrūpēdū prout arguēs somniauit. Alias: frustra adiecta fuisset illa cōditio. quoniam ea apposita vel non apposita: non minus probaret tale mediū. Nam si corpus solis factum esset ex nube lucida put dicit tertia opinio: nō min⁹ seq̄ret nubeculā corrūpi. ac p̄ hoc aliqd̄ in p̄ma rerū p̄ductiōe esse cōditū satis cito corrūpēdū. siue corpus solis ex ea formatū corruptibile eēt: siue icorruptibile

Nihil enim ad illud propositum confert corru-
 ptibilitas solis aut incorruptilitas. Unde liqui-
 do constat quod sanctus Thomas non eodem medio
 tertiam improbet opinionem quo et primam .
 neque idem inconueniens ex utraque obiectione pre-
 tendit. Sed medium argumentationis eius con-
 tra tertiam opinionem: sumitur sicut dictum est
 ex conditione adiecta scilicet si corpus solis ponat-
 tur incorruptibile: et inconueniens ad quod de-
 ducit tertiam opinionem: est implicatio contra-
 dictionis. Nam tertia opinione concessa: sequi-
 tur materiam solis primo fuisse sub forma nube-
 cule et . per consequens subiectum transmutatio-
 nis . alias: non fuisset transmutatio naturalis. sta-
 te autem conditione scilicet corpus solis esse in-
 corruptibile et non ex quatuor elementis: sequi-
 tur materiam solis non primo fuisse sub alia for-
 ma neque subiectum transmutationis. Nam incor-
 ruptibilitatem corporum: intrasmutabilis est mate-
 ria secundum formas. ¶ Confirmatur ista quia
 in questione de potentia dei. questione quarta
 de creatione materie informis. articulo secundo
 in ultima obiectione contra illud dictum scilicet.
 quod ex nubecula formatum fuerit corpus solis: hac
 eadem utitur argumentatione et non prima. inquit
 enim sic. Sed contra omne illud quod fit ex mate-
 ria precedente: habet materiam talem in qua possi-
 bilis est formarum successio. talis autem non est ma-
 teria solis nec alicuius celestium corporum eo quod
 in eis non est contrarietas. ut probatur in pri-
 mo celi et mundi. ergo non potest esse quod ex illa
 luce: postmodum formatum sit corpus solis. hec

Genesis.

sanctus Thomas. ¶ Ex supradictis satis uidef
q̄ nec dum medullam aut intima in uerbis san
cti Thome postillatoꝝ non uidit: sed neq̄ super
ficiem eozum tetigerit. Ea autem que in defensi
onem postillatoꝝ magister adthias multipli
cat ac inuoluit: figmenta sunt. que nec ex uerbis
sancti Thome: neq̄ ex eius intentione proban
tur. ¶ Sed utrū in quolibet composito sint plu
res forme substantiales: uel una tantum. qđ ma
gister adthias tetigit: non est presentis nego
tij examinare. cum super hoc nullam fecerit in
hoc passu sanctus Thomas mentionem. Est
enim nostri laboris intētio ea que postillatoꝝ ex
dictis sancti Thome recitat improbanda: uera
atq̄ probata esse ostendere. obiectionesq̄ in cō
trarium pro nostra capacitate dissoluere. Unum
tamen est q̄ articuli Oronie condemnati nō po
terunt nos in hac parte deterrere. aut linguam
uel calamum cohibere. ¶ Quod autem postil
latoꝝ secūdo subiūgit q̄ scūs Thomas incidit in
id qđ reprobat: q̄ nō repugnet improbationi
sancti Thome s̄ tertiā opinionē: q̄ tñ obiectiōi
ei⁹ s̄ p̄mā opinionē uideret obsistere: Respōdet
Burgen. q̄ scūs Thomas i ea argumētatoe nō im
probat q̄ in prima rerum institutione ex aliqua
natura produceretur species alia. sicut herbe et
plante ⁊ aues ⁊ pisces ex quatuor elementis. sed
dicit esse inconueniens q̄ aliqđ tunc factum fue
rit: quod postea esse desierit secundum totum.
ut q̄ totum unum elementum: aut alia quouis
species: producta fuisset et post modicum de
sineret esse. hec Burgen. ¶ Et quāuis solutio

ista probabiliter sustineri posset: dicit tamē me-
 lius ⁊ magis ad intentionem sancti Thome. fal-
 sum esse: q̄ sanct⁹ Thomas inciderit in id quod
 improbauerat: Nam in productione herbarum
 et plantarum aut auium ⁊ piscium ex quatuor ele-
 metis quā posuit sanctus Thomas: nulla fuit fa-
 cta corruptio proprie dicta. cū ibi fuerit genera-
 tio perfectionis ex imperfectiori. que transmuta-
 tio neq̄ est: neq̄ a sancto Thoma reputat̄ corru-
 ptio pprie dicta: sed mutatio quedam in meli⁹
 que non repugnat prime rerum institutioni. Qd̄
 expresse sanctus Thomas docet in hoc pposito
 prima pte. q. lxxij. de opere septe diei. ad quin-
 tū inquit enim. Ad quintū dicendū: q̄ cū gene-
 ratio vnus sit corruptio alterius: q̄ ex corrupti-
 one ignobili⁹ generentur nobilioza: non repu-
 gnat prime institutiōi rerum. Unde animalia que
 generant̄ ex corruptione rerum inanimatarū vel
 plantaz: potuerunt tunc generari. non autē que
 generantur ex corruptione animalium: tunc potue-
 runt produci: nisi potēcialiter tantū. hec sanct⁹
 Thomas in forma. Unde contra primā opiniō-
 nem que posuit nubeculam in preiacentē materi-
 am rediisse formato sole: recte utitur sanct⁹ Tho-
 mas illo medio. quia sc̄z in prima rerum institu-
 tione nihil fuit productum postea corrupēdū
 Nam ibi fuisset corruptio in minus perfectū: sc̄z
 in preiacentem materiam: que corruptio repu-
 gnat pme rerū institutioni. Sed contra tertiam
 opinionem que posuit transmutationez ex nube
 lucida fieri in melius: sc̄z in corpus solis: nō eo
 medio tanq̄ insufficienti. sed alia usus est argu-

mentatione. quare obiectio postillatozis non est ad propositum sicut supra deductum fuit.

Circa capitulum quartum.

In capitulo quarto. cum Burgen. inducere ret contra quandaz hebreozum expositi onem. Unū satis notandū ex uerbis sancti Thome secūda secunde questione. xciiij. articulo ultimo. ad secundum. q̄ in prima etate non fuit ydolatria propter recentem memoziā creationis mundi. ex qua adhuc uigebat cognitio unius dei: magister Mathias qui doctrinam sancti Thome nouit sponte declinare: dicit dubiam esse hanc ipsius sententiā. Cum tamen postillatoz non modo hic contrariā nō tenuerit quāuis expositionem hebreoz quorundā opinatiue recitauerit: Sed et expresse eā sententiā sancti Thome recitat in disputatione sua quam edidit utz ex scripturis receptis a Iudeis possit efficaciter probari saluatozem nostrum fuisse deū et hominem. quaz dicit haberi ex quadā traditiōe apud hebreos auctentica: nec tamen tali sententie cōtradicit: sed magis eaz uidetur approbare. In q̄t enim dictus magister Mathias. nec s̄m dictum est ita certum quin sententia magnozū patiat instantiam. Nec ratio sancti Thome ad id cogit. quia si memoria recens creatiōis mundi exclusit ydolatriam per mille et plures annos: memoria seuerē punitiōis per diluuiū debuit excludere ad hoc per plures annos. certum tamen est q̄ cito post diluuium defluerunt ad ydola homines. hec magister Mathias. ¶ Sz ad ista respōdet

q̄ r̄ si dictum sancti Thome quorū dā ut hebre-
 orum patiat̄ instantiam: probabilius tamē est
 r̄ uerius q̄ eoz opinio cōtraria. sacre etiam scri-
 pture magis est consonū. tum quia ex textu Ge-
 nesis a creatione mundi usq; ad diluuium: nulla
 de ydolatriā facta reperit̄ mentio. Cum tamē de
 homicidio. inuidia. atq; alijs uitijs minoris gra-
 uitatis: homines prime etatis expresse notētur.
 Non enim est uerisimile q̄ de ydolatria grauissi-
 mo peccatoꝝ subtereret̄: alijs uitijs cōmēmoꝝ
 tis. ¶ Cum etiā quoniā ydolatria ab ydolis no-
 mē ducit. que ut magister historiā r̄ refert in se-
 cūda etate post diluuium exorta sunt a Nino re-
 ge Assirioꝝ. uel ut alijs placet a Nēroth: qui
 cogebat hoīes adorare ignem. Unde ysidorus
 libro septimo Ethimo. ait. Nēroth interpretat̄
 tyrannus. iste enim prior arripuit insuetam in po-
 pulos tyrannidem. r̄ ipse aggressus est aduersus
 deum impietatis edificare turrem. In eam etiam
 sententiā satis uidetur declinare Augustin⁹. p̄
 de ciuitate dei caplo. x. in q̄t enim. Cū ergo que-
 rimus in illis septuagintaduabus gentibus ciui-
 tatem dei: non possumus affirmare illo tempore
 quo erat illis labium unum. id est loquela una:
 tunc iam genus humanum alienatū fuisse a cul-
 tu ueri dei. ita ut in solis istis generationibus pi-
 etas uera remaneret: q̄ descendūt de semine Sem-
 per Arphaxat et tendunt ad Abraham. Sed ab
 illa superbia edificāde turris usq; ad celum qua
 impia significat̄ elatio: terrena apparuit ciuitas.
 hoc est societas impioꝝ. hec Augustin⁹. ¶ Et
 cōfirmat̄ preterea. qm̄ scriptura uolēs assignare

Genesis.

causam tante cladis totius. s. perditionis hūane
per diluuiū: vitia hominibus obiecit carnalia vī
cens. Vidētes filij dei filias hominū rē. ⁊ seq̄t.
Dixitq; deus. Nō permanebit spirit⁹ me⁹ in ho
mine in eternū quia caro est. i. vitijs carnalibus
illectus. Sed verisile est q; potius obiecisset illis
scriptura pro ratione tate pene inferende: pctm̄
p̄dolatricē grauissimū si tūc fuisset. ¶ Ad obiecti
onem autē arguentis s̄ rationē sancti Thome vī
dit q; nō est sile. quia memoria ⁊ cōsideratio cre
ationis vniuersi per se arguit vnitatē dei creatis.
Ac eius summā perfectionē ⁊ bonitatē et excellē
tiam sup omnes creaturas ac per hoc q; sibi de
bitus sit cultus latricē. Unde ⁊ philosophi natu
rali ratiōe ea de deo cognouerunt ex cōsideratio
ne ordinis vniuersi ⁊ sue institutionis. ¶ Memoria
autē punitiōis seuerē: nō ita directe ⁊ de per se p
bat deū vnū summe bonū atq; eius naturā pfe
ctissimā sup oēs creaturas. Cū pene in q̄tū hu
iūsmodi a mala causa ⁊ a plurib⁹ ifligi possint.
⁊ presertim in hominib⁹ secūde etatis potuit me
moria illius punitiōis nō esse sufficiēs ad exclu
dendū p̄dolatricē: q; intellectus hominū tūc ma
gis erat obtenebratus q̄ in prima etate. tū ex ma
iori elongatione a prima nature puritate. tum ex
assiduitate peccādi. Unde ⁊ cā circūcisionis va
te tpe Abrahę ⁊ legis late t̄pibus ¶ Nopsi: assig
natur a doctōribus obtenebratio mētis hominū
ex vetustate peccādi ⁊ distantia naturalis ratiōis
a p̄mo sui vigore. ¶ Habuerūt etiā hoies prime
etatis auxiliū magnū quo in cultu veri dei persi
sterēt doctrinā. s. Ade qui plene instructus erat

bj

in naturalibus et diuinis. Uixit enim Adā p me
dium tps fere pime etatis fm cōputationē hie
ronimi. cui successit sextus ab eo Enoch vir iu //
stissimus. cuius filiusa Datusalem mortuus ē pro
ut Hieronimus refert eodem anno quo diluuiū
inundauit. atq; ita doctrina Ade: de cultu vni⁹
dei: faciliter potuit disseminari per totam p̄mam
etatē ante diluuiū. ¶ Et preterea memoria recen
tis creationis fuit memoria beneficij suscepti. q̄
naturaliter trahit beneficiatū in amorē et recog
nitionem benefactoris fm quem modū dicit Di
onysius. iij. ca. de diuinis noibus. q̄ deus omnia
in se conuertit tanq̄ omniū causa. que recogni
tio principaliter consistit in exhibitioe debiti cul
tus. s. honoris et reuerentie. Unde ore dei dicitur
mala. primo. Si ego p̄: ubi honoz meus? Quia
scz pater habet rationem principij. Sed memo
ria punitionis: directe et per se inducit timorem
seruilem. qui et si quandoq; manū cohibeat: mē
tem tamen directe et per se non reformat. p̄mo si
fuerit excessiuus: impedit rōis iudiciū et act⁹ iuo
luntarios causat suo mō. Un̄ nimiz si mēoria seue
re punitiōis p⁹ diluuiū: nō sufficiēter cohibue
rit hoies secūde etatis ab ydolatria quēadmo //
dū mēoria creatiōis recēs hoies etatis p̄me. Pre
serti cū de⁹ assicurauerit federe sempiterno Noe
cū tota posteritate dicēs. Ecce ego statuā pactuz
uobiscū et cū semine v̄ro p⁹ uos et ad oēm aiām
uiuētē q̄ ē et̄. Seq̄t̄. et neq; ultra interficiet oīs
caro aq̄s diluuij. nec erit deiceps diluuiū dissi //
pās oēm terrā. h⁹ enī p̄missiōis cōfidētia: potu
uit eē occasio q̄ mēoria seuerē punitiōis scē per

Genesis.

diluuium nō satis retraheret hoies secūde etatis
ab ydolatria.

Circa capitulum. xxv.

In ca. xxv. vbi i replica s Burgē. magister
a Nathias dicit. nec p̄t Burgen. pbare intē
tū suū p̄ sc̄m tho. qz p̄cedit p̄ ypothesim
q̄ nō cōcedit: Aduertēdū ē q̄ nec sc̄us tho. illaz
cōcedit ymo magis in rei veritate negat. Inquit
enī sic p̄ma secūde. q. cij. ar. ij. ad sc̄oz. Ad secun
dū vicēdū. q̄ rō illa p̄cederet si ceremonialia p̄
cepta eēt data solū ad figurādū futurū. nō autē
ad presentialiter deū colēdū. Cū r̄ i corpore eius
de articli hec fuerat sc̄i Tho. determinatio q̄ ce
rimonialia ueteris legis nō solū habuerunt cām
figurālē: s; etiā litterālē. s. cultū dei p̄ tpe illo.

Circa capitulum. xlvij.

In ca. xlvij. cū Burgen. circa cōtractus Jo
seph induceret ex doctrina sc̄i tho. secūda
secūde. q. lxxvij. ar. i. q̄ in emptōe r̄ vēdi
tione equalitas iusticie obseruāda ē s̄ quoddaz
postillatoris dictū. s. q̄ tm̄ ualet res q̄tū vēdi po
test: a Magister a Nathias iqt. Sz ego cū postilla//
toze uerius puto q̄ in cōmutatiua iusticia equa
litas fm̄ naturam seruari non possit quicqd̄ di//
cat sc̄us tho. p̄ Burgen. allegat⁹. qz totū aurum
mūdi fm̄ naturā nō ualet unū equū. cū tm̄ in or//
dine ad hūanos usus modicū aux ualet magnū
equū. Nec mgr̄ a Nathi. cū alijs q̄ ad hoz recla//
b ij

rationem subiungit. ¶ In quibus uerbis duplici reprehensione dignus habetur. Primo quia ex modo suo loquendi videtur significare quod sanctus Thomas aliquando dixerit. aut in loco preallegato senserit: quod in commutativa iusticia obseruanda sit equalitas secundum naturam rei specificam. Cum tamen hoc sit manifeste falsum. primo orium huius docet eadem questione articulo secundo ad tertium inquit enim. Ad tertium dicendum quod sicut Augustinus dicit. xi. de ciui. dei: precium rerum venalium non considerat secundum gradum nature cum quicquid pluris vendat unus equus quam unus seruus. Sed considerat secundum quod res in usum hominis veniunt. Et ideo non oportet quod venditor vel emptor cognoscat occultas rei vendite qualitates. sed illas solum per quas redditur humanis usibus apta. puta quod equus sit fortis et bene currat. et silr in ceteris. has autem qualitates: de facili venditor et emptor cognoscere possunt. Hec sanctus Thomas in forma ubi expresse tenet quod precium in commutativa iusticia non consideret secundum gradum nature rerum. Patet ergo quod modus loquendi huius magistri fuerit ex falso intellectu quem habuit in uerbis sancti Thomae. et utinam non ex malo affectu. ¶ Item secundo videtur quod iste magister propria voce ignorauerit. nam dicit quod equalitas in commutativa iusticia que est in contractibus non seruatur. sed quod per rationem iusticie mensuratur. quod enim aliud est secundum rationem iusticie res mensurari: quam in earum commutatione equalitatem seruari. Lerte non aliud. neque ex diffinitione Augustini. quam pro se inducit aliud habet. ut patet recte eam consideranti. Sed ut mihi videtur putat magister ad Nathias quod in commutativa iusticia mensurantur res consi-

derata qualitate temporū. locorum. ac dignita-
tis rerum in respectu ad vsum hominū: q̄ ideo
in ea non obseruat equalitas. in quo plane de-
cipit̄. quia p̄mo non eēt iusticia cōmutatiua: si
illa omnia nō cōsiderarētur ⁊ singula que digni-
tatem aut valorem rerū exaugent. nec ē aliud eā
litatem in iusticia cōmutatiua seruare: quam s̄m
omnes illas circūstantias res commutabiles cō-
mensurare. Unde sc̄s Tho. secūda secūde in q̄-
stione p̄allegata. arti. secūdo. ad secūdū sic di-
cit. Ad secūdū dicēdū q̄ mensuras rerū venaliū
necesse est in diuersis locis esse diuersas p̄pter di-
uersitatem copie ⁊ inopie rerū. q̄ vbi res magis
abundāt: consueuerunt esse maiores mēsure. In
vno quoq; tamen loco ad rectores ciuitatis per-
tinet determinare que sunt iuste mēsure rerū ve-
naliū pensatis conditiōibus locorū ⁊ rerū. ⁊ ideo
has mēsuras publica auctoritate vel consuetu-
dine institutas: p̄terire non licet. Nec sanctus
Tho. Ex quibus etiam accipit̄ verus intellectus
eius p̄ouerbij legalis quod postillator̄ introdu-
xit. s. q̄ tantū valet res quantū vendi potest. Nō
enim est verum si intelligat̄ q̄tum vendi potest
de facto ⁊ beneplacito cuiuscūq; vendentis. S;̄
quantū vendi potest de iure. i. seruata institutio-
ne publica auctoritate aut consuetudine firma //
ta. Unde ⁊ si quis nō cogatur ad vendēdū rem
suā: tñ si vendere vult: formā iuris ⁊ regulā iusti-
cie debet seruare ⁊ equitatis. Quod ⁊ si licitū sit
emptori ⁊ venditori se inuicē decipere infra vi-
midū iusti precij s̄m legem ciuilem que non po-
tuit prohibere quicquid est cōtra virtutem: lex
b iij

tamē diuina que nihil impunitum relinquit quod sit uirtuti dñiū: illicitum reputat si in emptiōe et venditiōe equalitas iusticie nō seruet. Facit ad hoc glo. notabil. r. q. ij. Hocius. vbi dicit q̄ si in venditione plus offerat q̄ res ualeat: ecclesia nō debet recipere. sed tm̄ iustum p̄cium. Nā ecclēsia in suis cōtractibus nō debet volū facere.

Circa capitulū nonū libri Exodi:

In ca. ix. libri Exodi Burgen. 3 postillato rē allegat sc̄m tho. dicentē secūda secūde q. lxxiiij. ar. ij. q̄ cū actus hūani sint cau// se quorūdam effectuum: oportet homines age// re aliqua ut per actus suos impleant quosdā ef// fectus s̄m ordinem a deo dispositum. ¶ Ubi ma// gister Mathias uolens postillatoris dicta defen// dere inquit. Sed 7 illud q̄ Burgen. ex dictis sc̄i tho. secūda secūde. q. lxxiiij. applicat p̄posito: Uidet minus catholice dictū. uidelicet q̄ ex or// dinatione diuina oportet hoies agere ut effect⁹ a deo instituti impleāt. Nā ex eo sequit̄ in ma// teria p̄nti: q̄ pharaoni peccatū obstinatiōis im// putari nō debet. Quia s̄m hoc: oportuit eū esse causaz diuine glorificatiōis si causaliter teneri de// beat: ut uult Burgen. Hec magister Mathias cū alijs que ad huius declarationem cōtra Burgen. subiungit ¶ Sz salua pace sua certe uerius ac ho// nestius potuisset loqui si dixisset. q̄ Burgen. in// epte 7 extra mentem sancti thome dicta eius in// troduserat. Nam illa de se 7 in proposito sancti Thome uerissima sunt 7 catholice fidei omnino

Exodi.

cōsona. pmo dicere contrarium esset ordinē cau-
sarum qui optimum est in vniuerso destruere q̄
dum diuine prouidentie effectus esequūtur: dei
sapientiam commendabilem reddunt que eo ip-
so ordine disponit omnia suauiter prout dicitur
Sapientie septimo. ¶ Esset etiam aperte contra
sacram scripturam. Dicitur enim ps. cij. Benedi-
cite domino omnes uirtutes eius ministri eius q̄
facitis uoluntatem ei⁹. Et ps. clviij. Ignis gran-
do nix glacies ⁊ spiritus procellarum que faci-
unt uerbum eius: facere uoluntatem aut uerbu-
z dei: est facere aliquid unde effectus dei implean-
tur s̄m ordinem a deo dispositum quod erat di-
ctum sancti thome. ¶ Esset preterea d̄rium hui⁹
ab humanis actibus meriti rationē auferre ⁊ fru-
ctum orationis nostre negare quod est erroneū.
non enim actus hominis meritoꝛie sunt uite eter-
ne: nisi quia causa sunt ⁊ per eos impletur diui-
na preordinatio de salute hominum. nec oratio-
nes efficaces sunt ⁊ fructuose: nisi quia p̄ eas im-
pletur quod bonitas diuina disposuit precib⁹
⁊ orationibus cōdonare. prout Gregori⁹ dicit.
Unde ⁊ secūda petri primo dicit. Quapropter
fratres magis satagite ut per bona opa: certā ve-
strā uocationē ⁊ electiōez faciatis. ista autē bona
opa eē ab eterno p̄ordinata a deo ut p̄ ea uoca-
tio ⁊ electio scōꝝ impleat: null⁹ fideiū dubitabit.
¶ Uerū ē q̄ Burgeni nō rē applicat ad p̄positū
suū dictū scī tho. qđ i se uerissimū ē ⁊ catholicū.
Quia scūs tho. loq̄t̄ d̄ actib⁹ hūanis positiuis.
nō de actib⁹ pctōꝝ. q̄ in q̄tū culpabiles sunt: a
deo nō ordināt ut fiat. s̄ fieri pmittūt. Lōmissa
b iiij

tñ pctā peruersa hominū volūtate: verum ē q̄ a
 deo ordināt p̄ penā. ⁊ q̄ ista fuerit doctrina sc̄i
 Tho. loquēdo de actib⁹ pctōz: ex plurib⁹ locis
 pbat̄. Nā p̄ma pte. q. xxiij. arti. iij. ad secūdū in
 quit sic. Ad secūdū dicēdū q̄ aliter se hēt repro
 batio in causando q̄ p̄destinatio. Nā p̄destina
 tio est cā ⁊ eius quod expectat̄ in futura uita in
 p̄destinatis. s. gl̄e: ⁊ eius quod p̄cipit̄ in p̄nti
 sc̄z gr̄e. Reprobatio uero nō ē causa eius quod ē
 in p̄senti. s. culpe. sed est causa derelictōis a dō
 Est tamen cā eius quod reddit̄ in futuro. s. pe
 ne eterne. sed culpa puenit ex libero arbitrio ei⁹
 qui reprobat̄ ⁊ a gr̄a deserit̄. Et s̄m hoc uerifi
 catur dictū p̄phete. s. p̄ditio tua ex te israel. Nec
 sanctus Tho. Eandē sententiā tenet s̄ genti. cap.
 clxj. ⁊ clxij. Idē dicit ⁊ in hoc p̄posito sup̄ eplas
 pauli. sup̄ illud. Dicit autē scriptura pharaoni.
 Ro. ix. Alit̄ enim. Alit̄ suscitāt de⁹ ad bona. ali
 ter ad mala. Nā ad bona: inclināt hominū uolū
 tates directe ⁊ per se tanq̄ actor bonorum. Ad
 malū autē: dicit̄ inclinare uel suscitare hoies oc
 casionaliter in q̄tū. s. deus homini aliqd̄ p̄pōit
 uel interius uel exterius quod q̄tū ē de se: indu
 ctiū est ad bonū. sed hō p̄pter suā maliciā per
 uerse utit̄ ad malū. Job. xxiij. Dedit ei deus lo
 cū penitentie. ⁊ ille abutit̄ in sup̄bia. Nec ibi san
 ctus Tho. Et parū. j. cōcludit̄ ad p̄positū no
 strū dicens: ⁊ hoc mō circa Pharaonē accidit. q̄
 cū a deo excitaret̄ ad regni sui tutelā: abusus est
 hac excitatione in crudelitatē. Nec sc̄us Tho. ⁊
 infra super illud Apostoli. Et quē uult indurat.
 Inquit. Nō dicit̄ indurare quasi imitando mali

ciã: sed nõ apponẽdo gřam. ¶ Erubescat ergo magister aDathias uolẽs quãdã dissimulatione culpabili: ineptã Burgeñ. applicationẽ in bñdĩcta sci Tho. retorquere. Sz 7 in fine replice sue 3 Burgeñ. ubi dicit. Unde si dictũ sci Tho. ueritatẽ habere posset in posituiis: uerius plane dixisset. 7 si dictũ sci Tho. in posituiis ueritatẽ habere// at necessario. prout ex supradictis satis constat.

Circa capitulum uigesimum.

In capitulo .xx. Burgeñ. in magna sua digressione introducit quãdã sci tho. assertionẽ de preceptis dilectiõis dei 7 pximi. quã dicit ipse nõ plene satisficere questiõi sue. sz de intellectu uerboꝝ sci tho. 7 q̄ p ea satis dicit ad questiõẽ: uide infra Leui. ca. .xix.

Circa capitulũ uigesimũtertium.

In ca. .xxiiij. sup illud. Infontẽ 7 iustũ non occides: postillator recitat uerba sci tho. secũda secũde. q. lxxiiij. ar. .vi. Ad tertiũ dicentis. q̄ cũ innocẽs per falsos testes cõuincit: iudex non debet eũ interficere si sciat eius innocentia. sed diligentius examinare testes. ut inueniat occasione liberãdi innociũ. Si autẽ hoc nõ põt: debet eũ remittere ad superiorẽ. Si autẽ hoc nõ põt: nõ peccat sm allegata sententiã ferens. qz ipse nõ occidit innocetẽ: sed illi qui eũ asserunt nocentẽ. ¶ Cõtra quã sniaz Inq̄t sic postillator.

Liber:

Saluo tñ meliori iudicio videt̃ ōriū. q̃ dicit Au-
gustin⁹ li. de libero arbi. Quō apud diuinā p-
uidentia a pctō liberi sunt q̃ p his reb⁹ q̃s con-
tēni oportet hūana cede polluti sunt: q. d. nul-
lo mō. Et p res cōtēnedas intelligit Aug⁹. oīa il-
la que hoies iūti amittere pnt. Inter q̃s est uita
corporalis. ⁊ multo fortius dignitas t̃p̃alis q̃cū-
q̃ ⁊ potestas iudicādi. hec postillator. ¶ Ad q̃
rñdet Burgen. q̃ auctoritas Augustini p postil-
latozē allegata: nō ōriat̃ determinatiōi sci tho.
Nam ferre sentētiā mortis ō eū qui cōuincit̃ in
iudicio per testes diligēter examinatos: nō ē pec-
catū. licet sciat̃ a iudice innocenter cōdemnari.
Unde ppter hoc nō ē dimittenda dignitas t̃p̃a-
lis. hec Burgen. ⁊ bñ. q̃ autē sentētiā ferre ō ta-
lem nō sit pctm: declarat Burgen. per ea q̃ scūs
tho. dicit in parte supra allegata. q. lxxvij. ar. ij. i
corpe q̃stiois. vbi pulcre deducit q̃ rōe iudicare
ptineat ad iudicē fm q̃ fungit̃ publica potesta-
te ⁊ nō fm id q̃ ipse nouit tanq̃ priuata p̃sona.
¶ Sed contra rationem Burgen. simul etiā ō vi-
stinctionē quā scūs tho. facit de priuata ⁊ publi-
ca p̃sona in iudice: instat magister Mathias di-
cēs. S; Burgen. cōiter pro scō tho. certamē assu-
mēs: hic nō plus dicit q̃ scūs tho. in locis alle-
gatis p ipm ⁊ postillatozē. Sed ad auctoritatem
bñ Augustini p postillatozē allegatā: minus cō-
ueniēter dicit. Nā fm declaratiōer̃ postillatoris
manifeste cōcludit̃ ō positionē sci tho. ⁊ cōiter
iuristarū. q̃uis enī in cōiter accidētib⁹ iudican-
dū sit fm allegata ⁊ pbata: nullo tñ iure cautum
est. pmo diuino iure p̃hibitū: iudicare ō agnitā

Exodi.

ueritatem. nec uidere meo ualet illa distinctio
 q̄ iudex duplicem personam dicit. s. priuatam ⁊
 publicam. nam si priuata peccat: publica nō exi
 mitur nisi sit manifesta lex que eam excuset. Non
 est autem lex puro humana nec diuina que dicat
 iudicandum contra ueritatem agnitam. Non ui
 detur igitur aliqua lex excusans sic iudicantem.
 Nec magister aDathias in forma. ¶ Sed mihi ui
 detur q̄ sufficienter responsum fuerit ad aucto//
 ritatem Augustini per ea q̄ Burgen. ex uerbis sci
 tho. induxit diffuse. Sed ut magis in speciali ad
 singula descendamus: dicit q̄ b̄tus Aug⁹ loq̄t̄
 in casu quo iudex contra iura aut ordine iuris p
 uerso: ferret sententiā s̄ innocētē timore aliquo
 mundano agitatus. ne. s. uita corporali. faculta//
 tib⁹. dignitate aut potestate iudicādi p̄uet. Pa
 tet hoc cum dicat. qui pro his rebus quas con
 temni oportet. Sed ubi iudex ferret sententiam
 contra innocentē p̄ testes sufficiētē examinatos
 conuictum: non habens ad superiorem recursū.
 nec aliud quod agat s̄m iura: nō id faceret pro
 his rebus tp̄alibus cōtēnendis. sed zelo coactus
 legū obseruādarū s̄m q̄s tenet̄ ex debito officij
 sibi cōmissi iudicare ⁊ quas nō licet ei preterire.
 Et in tali casu loquitur sc̄us thomas. Unde au//
 ctoritas Augustini nō ē ad p̄positū. Et cū dicit
 magister aDathias q̄ nullo iure cautū ē p̄mo di
 uino iure p̄hibitū iudicare s̄ agnitā ueritatē: di
 co q̄ si intelligat s̄ ueritatē in forma iudicij agni
 tam seruato ordine iuris scilicet per leges pu//
 blicas diuinas uel humanas. et per instrumen//
 ta testesq̄ legitimos ac diligenter examinatos:

Libeꝛ:

verū est. Sed nō militat cōtra scūm Tho. Nam
in pposito suo iudex ferens cōtra innocentē sen
tentiā: non iudicat contra veritatem sibi agnitā
isto modo: pmo s̄m veritatē sibi agnitā in for
ma iudicij. Si vero intelligat cōtra veritatem si
bi agnitā aliter q̄ in forma iudicij. i. s̄m p̄p̄iam
consciētā ⁊ tāq̄ p̄iuate persone: falsum ē quod
dicit. Nā lege diuina nō inuenit̄ p̄hibitū eē iudī
cibus tale iudiciū ⁊ legibus hūanis est cautū q̄
disponunt iudices iudicare s̄m allegata ⁊ p̄ba
ta. vt lege ciuili. ff. de offi. p̄resi. illicitas. §. veri
tas. lege canonica. ij. q. i. vnus ex vobis. ⁊ caplo
Deus om̄ps. iij. q. vij. Iudicet. vbi Ambrosi⁹ vi
cit bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit ⁊ p̄po
sito domestice voluntatis. sed iuxta leges ⁊ iura
pronūciat. statutis iuris obtēpat. nō indulget p̄
p̄ie uoluntati. nihil preparatū ⁊ meditatū de co
mo defert. sed sicut audit: ita iudicat. obsequit̄
legibus: nō aduersat̄. examinat cause merita: nō
mutat. hec Ambrosius ubi glo. tenet q̄ etiam si
consciētia iudicis nō cōcordet: pōt nō delega
re cām. sed determinare s̄m allegata. qz aliud fa
cit aliquis in eo q̄ iudex est: aliud ī eo q̄ homo
est. Ad quod facit. vj. q. iij. si tm̄ ep̄s. extra de of
fi. iudi. oz. si sacerdos. ⁊ multū apte de offi. ⁊ po.
iu. dele. pastoralis. §. qz uero. vbi glo. dicit sup
uerbo. tenet eandē. cōtra Hugonē ⁊ eius seq̄ces
qui dicūt. q̄ iudex nō debet ferre sentētiā s̄m al
legata si hēat cōsciētiā lesam in contrariū. hec
glo. Cū autē dicit magister Mathias nō sibi vi
deri q̄ valeat distinctio scī Tho. de duplici p̄so
na iudicis publica. s. ⁊ p̄iuata: dico q̄ ⁊ si sibi

Leuitici.

nō videat forte obcecatus passione: non sequit
rectā nō esse r iurib⁹ satis pbatā. nam illa exp̄sse
habet in glo. supra allegata. iij. q. vij. Judicet.
Eā etiā distinctōne facit Aug⁹. ad Bonifaciū co//
mitē. r hētur. p̄riij. q. iij. si ecclā. in fine. Ea etiā
distinctōe de duplici vnius hominis psona. i. q
vnus duplici fungat persona: vtit capitulū su
pra allegatū. si sacerdos. in fine. Unde nō debe//
ret videri isti magistro distinctio sancti Thome
quasi noua quedā adinuentio. Et cū arguit con
tra distinctiōem q si priuata psona peccat: pu//
blica nō eximit. dicit q posito sed non cōcesso
q persona priuata peccaret in casu n̄o: ipse si//
bi respōdet dicēs. nisi sit manifesta lex que eā ex
cuset. quod est in pposito prout supra deduc//
tū fuit. Et tamē nō est verū q i casu sancti Tho
me priuata psona peccat. qm̄ illa nō occidit aut
iudicat innocentē cū nō habeat iudiciariā pote
statē super eum.

Circa librum Leuitici. Capi. p̄mo:

In capi. primo Leui. sup illud. ponetq̄ su
per caput hostie man⁹: Burgen. 3 postil
latozē ait. per hāc manuū impositionem
potius videt denotari q hō offerens illud ani
mal esset dignus occisione pro suis peccatis r q
loco illius illud animal oblatum vel immolatur
occideret. vt in p̄ma secūd. q. cis. ar. iij. ad quē
tū. ¶ Cōtra que magr a Nathias inqt. Cū postil
latoz exponeret ipositionem manuū offerētis sup

caput hostie: Burgen. allegādo sc̄m tho. dicit il
 lā impositionē poti⁹ debere intelligi q̄ hō offe//
 rēs: se p̄stet p̄ peccatis suis dignū morte. ⁊ q̄
 p̄ occisionē aīalis p̄ ip̄m oblati: vita eius redime
 ret. sed ista expositio est falsa ⁊ ḡ glo. ordinariā
 dicentē r̄c. Nec magister Mathias. ¶ In quib⁹
 uerbis plane cōuincit q̄ neq̄ sc̄m Tho. legit: ne
 q̄ dicta Burgen. bñ aduerterit. Nā sc̄s tho. i lo
 co supra notato: nullū de impositionē manuū of
 ferētis sup̄ caput hostie uerbū fecit. neq̄ Burgē.
 super expositioē huius impositionis manuū:
 allegat sc̄m Tho. sed in confirmationē ei⁹ quod
 secundo subiunxerat. s. q̄ loco hominis qui pro
 p̄ctis suis dignus erat morte: aīal oblatū uel im
 molatum occideret. De ip̄a enī occisioē aīalis p̄
 cise locutus est sc̄s tho. in eo loco: nō de manu
 um impositionē. Et intelligēda sunt uerba sancti
 tho. nō q̄ aīalis occisio semper offerentē dignū
 morte significaret: sed q̄ p̄ peccato offerebat.
 Nā ⁊ in eodē ar. in solutione. ad. viij. distinguens
 triplex sacrificiorum genus: dicit q̄ holocaustū
 quod totū cōburebat: offerebat deo specialiter
 ad reuerentiam maiestatis ipsius. ⁊ in amorē bo
 nitatis eius. ⁊ tertium sacrificiū quod hostia pa
 cifica uocabatur: deo offerebatur uel p̄ gratiaz
 actione: uel pro salute ⁊ prosperitate offerentiū.
 ⁊ tamen utrobique animal oblatū occidebat. Un
 crederē q̄ fuerit magistro Mathie occasio dece//
 ptiois q̄ Burgen. utrūq̄. ⁊ de manuū impositionē:
 ⁊ de aīalis oblati occisioē: sub uno orōis contex
 tu posuit. Sed si legerat sc̄m tho: singula singul
 adaptarat.

Leuitici.

Circa capitulū decimūnonū.

In ca. xix. sup illud. Locut⁹ ē dñs ad moy
 sen. Burgeñ. q̄ plurimis uerbis egit ad de
 claratiōem eoz q̄ hoc in loco sup addū^t
 ad explicāda uel pfecti⁹ adiplēda p̄cepta deca //
 logi. Et q̄b⁹ quasi in medio digressiōis ifert. q̄
 p̄ceptum de dilectiōe p̄imi put in lege diuina
 tradit: nō ē de p̄ceptis iuris naturalis p̄mo p se
 notis. Cuius tñ ōrium dicit ipse sc̄m tho. sensisse
 p̄ma secund⁹. q. c. ar. iij. ad p̄mū ubi dixit. q̄ pre
 cepta de dilectiōe dei ⁊ p̄oximi: sunt p̄ma ⁊ coīa
 legis nature q̄ sunt p se nota rōi humane uel per
 naturā uel p fidē. Confirmat Burgeñ eam fuisse
 sancti Thome positionem: ex eadem. q. articulo
 ff. ubi sanctus thomas dicit q̄ quedā sunt pre //
 cepta rectissima ⁊ adeo manifesta: q̄ editiōe nō
 indigent. sicut mandata de dilectione dei ⁊ p̄o
 ximi. Unde admiratur Burgeñ. ut ipse inquit. q̄
 sanctus Thomas talem dederit in loco allegato
 doctrinam. ¶ Sed certe maiori admiratione di
 gnum uidetur q̄ Burgeñ. talem in uerbis sancti
 thome habuerit intellectum q̄ scilicet illa duo
 p̄cepta de dilectione dei ⁊ p̄oximi prout Deu
 tronomij sexto et Mathei vigesimo secundo da //
 ta sunt: sint prima et cōmunia p̄cepta legis na
 ture per se nota rationi humane que quia com //
 munissima sunt ac manifesta: editiōe non in //
 digent. Nam de p̄ceptis iam actu editis atq̄
 traditis ut allegatur: qua mente diceret sanctus
 thomas q̄ editiōe non indigent. significans q̄

nec edita sunt: Doceret plane in eodē ordīs cōst
 textu duo cōtradictoria simul esse vera. ¶ Et pie
 terea expresse disputat scūs Thomas utrū de ca
 ritate debuerit dari aliquod p̄ceptū secūda cō
 de. q. xliiij. arti. p̄mo. et concludit q̄ sic. et articulo
 secūdo cōcludit q̄ duo fuerint data p̄cepta. s. de
 dilectiōe dei et de dilectiōe p̄ximi. Non ergo fu
 it mens sancti Thome dicere q̄ p̄cepta de dile
 ctione dei et p̄ximi prout diuina lege tradita sūt:
 sint p̄ma et cōmunia legis nature p̄cepta que q̄
 per se nota sunt: editione nō indigent. Unde ru
 dis plane est Burgen. ymaginatio. ¶ Dicenduz
 ergo est q̄ scūs Thomas ubi dixit duo p̄cepta
 dilectiōis esse p̄ma et cōmunissima p̄cepta le
 gis nature. Que rationi hūane per se nota sunt
 ac per hoc q̄ editione nō indigent: loquit̄ de ill
 p̄ceptis q̄tū ad substātiā actus absolute. i. de di
 lectione dei et p̄ximi sine modo determinato p
 ut inest homini naturaliter. Est enim de vitami
 ne legis nature omni rationali creature: q̄ dili
 gat deū sup oīa: in q̄tū ē vniuersale bonū. ac p̄i
 cipiū p̄mū et p̄ma causa sui eē. totiusq̄ perfe
 ctionis naturalis. Item est de vitamine rationis
 naturalis: q̄ homo p̄mū diligat. qui intelli
 tur oīs hō. in quātū sibi filis est s̄m naturā spe
 cificā. s̄m illud Ecclesiastici. xiiij. oē animal dili
 git sibi sile. Docet hoc scūs Thomas in plurib⁹
 locis et multū plane p̄ma pte. q. lx. arti. iij. et v.
 Itē p̄ma secunde. q. cix. arti. iij. Unde hoc mo
 do loquendo: dilectio dei et dilectio p̄ximi sunt
 de p̄mis et cōmunib⁹ legis nature p̄ceptis ra
 tioni hūane per se notis que exteriori nō indigēt

Leuitici.

editione ⁊ presertim adiuncta fide a quibus oia
 precepta decalogi deducunt. sicut conclusiones
 immediate ex primis principijs. prout scūs tho.
 tradit prima secūde. q. c. ar. iij. ad primū. Sed in
 lege diuina Deutro. vj. ⁊ adat. xxij. tradita sunt
 precepta de dilectiōe dei ⁊ p̄ximī nō q̄tū ad sub
 stantiā act⁹ absolute sed q̄tū ad modū determi
 natū. s. q̄ deus diligatur ex toto corde ex tota aia
 aut mēte. ⁊ ex tota fortitudine. ⁊ proximū diligat
 quisq; sicut seipm. Iste enim modus diligēdi de
 um ⁊ p̄ximū: non inest homini a natura s; ex gra
 tia. Unde indiguit expressa editione p̄ modū pre
 cepti. cum sit de necessitate salutis. Et inde est q̄
 duo precepta de dilectione dei ⁊ proximi: dicūt
 precepta caritatis. quia in eis nō solūm substan
 tia actus: sed ⁊ modus ille diligēdi qui ē mod⁹
 caritatis: cadit in p̄cepto. ita q̄ sine caritate: ista
 duo precepta dilectionis impleri nō possunt. p̄
 ut pulcre deducit scūs tho. p̄ma secūde. q. c. ar.
 f. Unde Aug⁹. dicit in li. de p̄fectione iusticie q̄
 hoc preceptū. diliges dñm deū tuū: in plenitudi
 ne caritatis patrie implebit. ⁊ q̄ per hoc prece
 ptū indicat nobis. non quid faciendū sit: s; po
 tius quo tendendū sit. Ex qua auctoritate seq̄t
 q̄ dilectio dei cadit sub precepto q̄tū ad modū
 caritatis qui i eo importat. cū dicis. ex toto cor
 de ⁊c. Alias in via posset perfectē impleri. quod
 tamē negat Aug⁹. Idem exp̄sse tenet scūs tho. se
 cūda secūde q. xliij. ar. vj. ⁊. q. clxxiij. ar. ij. ad
 secūdū inquit. Perfectio diuine dilectionis vni
 uersaliter quidē cadit sub p̄cepto. ita q̄ etiā per
 sectio patrie nō excludit ab illo p̄cepto. Idem

c j

tener in de virtutib⁹. q. ij. ar. x. ad p̄mū. Et q̄ isto modo intellexerit sc̄us tho. p̄cepta de dilectione dei ⁊ p̄mi data fuisse lege diuina: patet. qm̄ se cūda secūde. q. xliiij. ubi sp̄alē de his p̄ceptis tractatū facit: uocat ea p̄cepta caritatis. Et sub tali p̄tutulatione de eis disputat in tota questione. Si enim darentur ista p̄cepta in lege diuina de dilectione naturali dei ⁊ p̄oximi uel q̄tuz ad substantiam actus absolute: false dicerentur p̄cepta caritatis. cum sine caritate eē possit ea dilectio. Unde ⁊ eadē. q. secunda secūde ar. p̄i. Cū tertio loco obijceret ad probanduz q̄ nō fuerint danda p̄cepta de dilectione dei ⁊ p̄mi. ex eo q̄ inter p̄cepta decalogi non continent: non soluit obiectionem per hoc q̄ sunt de p̄mis ⁊ cōmunissimis p̄ceptis naturaliter notis quē admodum p̄ma secunde. sed soluit. quia omnia p̄cepta decalogi ordinātur ad ista duo de dilectione dei ⁊ p̄oximi tanq̄ ad finem. p̄pter quod in omnibus includuntur. Hoc intelligendum est per modum quo finis includitur in his que ad finem disponunt uel ordinantur. Omnia enim p̄cepta decalogi: ordinabilia sunt ⁊ disponunt ad duo p̄cepta caritatis. non tamen sicut ad finem adequatum aut cōnaturalem: sed sicut ad finem excedentem ⁊ supernaturalem. quem admodum ⁊ uirtutes morales ad uirtutes theologicas disponunt ac ordinantur. Et hoc modo Apostolus dicit prima Thimo. primo. q̄ finis p̄cepti est caritas. prout sanctus thomas in postilla exponit. ¶ Sequitur ex p̄missis q̄ ista duo p̄cepta: sunt secundum doctrinam sancti Tho

Leuitici.

me precepta caritatis prout Deutronomij sexto
et Athei vigesimosecundo tradita sunt. Quod
et ipse deducit in eodem articulo. ¶ Habetur ex
presse premisse dilectionis dei et proximi distin //
ctio ex dictis sancti thome prima secunde. q. cix
articulo quarto. ad primum et tertium. Et secunda
secunde. q. xxxiij. ar. ij. ad primum. Et. q. xxxvj. ar
ti. iij. et pluribus alijs locis. ¶ Satis apparet ex
predictis q Burgen. deceptus fuerit. non aduer
tens distinctionem quam sanctus thomas habu
it de dilectione dei et proximi. ¶ Quod autem
Burgen. obicit de philosophis et peripatheticis
qui cum d' dictamine naturali ratiois maxime scru
tati fuerit: posuerunt amicitiam inter viros virtu
osos esse precise: non habet difficultatem. quia
amor aut dilectio naturalis quam ponit sanctus
thomas primum principium comunissimum p se
notum: non est amicitia proprie loquendo. Nam
amor ille naturalis non est uirtus cum se exten //
dat usq; ad irracionales creaturas suo modo. unde
et inuenitur in bonis et malis hominib⁹. Ami
citia autem perfecta prout philosoph⁹ dicit octa
uo Ethicorum uirtus est. aut non sine uirtute.
Quod etiam concedit Burgen. Nimirum ergo si
in solis uirtuosis reperitur. ¶ Item amor aut di
lectio naturalis fundatur uel super causalitate ee
et nature quibus omnes creature comparantur
ad deum: uel super proprie nature communica //
tione per quam quelibet creatura comparatur ad
omnes que sunt sue speciei. Sz amicitia prout de
ea loquitur Burgen. fundatur super comunicati
one uirtutis. Ac per hoc merito non ponitur a
cij

Libet.

phibis nisi inter hoies vtuosos. qre obiectio Burgen. nō ē ad ppositū. cū aliud sit de naturali dilectione. ⁊ aliud de amicitia. pmo nec idē iudicium est de omni genere amicitie. put scūs tho. ⁊ ducit secunda secunde. q. xxxvj. ar. viij.

Circa librū Deutro. capi. iij.

In Deutro. ca. iij. Burgen. uolēs pbarē quandā postillatoris cōsequentia minus efficacē: inducit dictū scī tho. pma pte. q. lxx. ar. ij. Ad. iij. q. nihil phibet dici dignitatem creaturam: propter inferiorē esse factam non s̄m q. in se cōsiderat: sed s̄m q. ordinat ad integritatem vniuersi. Ex quo dicto Burgen. infert contra postillatorem q. etiam si corpora celestia sint facta propter hominē: ex hoc nō tollitur quin sint homine digniora. ¶ Cōtra quē magister Mathias sic ait. nec deductio scī tho. quā Burgen. adducit: valet. per scolā enī parisiē. reprobatur ⁊ ad errorem reducit q. celū sit dignius hoie rē. nec ille cū ceteris. ¶ S; hic reuera valde improprie locutus est magister Mathias. nō enim deductio cui obstitit scola pisiē. scī Tho. est nec eius dici debet. sed Burgen. quam deducit ex quodam dicto sancti tho. quod uerissimū est q̄q̄ deductio Burgen. ex eo: extra mentē sancti tho. fuerit. nūq̄ enim sanctus tho. voluit aut docuit celum eē quid dignius hoie in genere uiuentium. Cū in eadē solutiōe per Burgen. allegata dicat q. hō s̄m aiām p̄fert corporib⁹ lūinariū

Deutromij.

pmo nec celum fm doctrinā scī tho. causalitates
habet aut influentiā directe supra hoīem in q̄tuz
hō est. ⁊ ab alijs inferioribus se: distinguit. fal
se ergo magister adthias significat q̄ scūs tho
mas aliud in hoc articulo senserit uel docuerit a
scola parisiē. licuit igit̄ magistro adthie p̄ de
fensiōe postillatoris pbare deductiōem burgen̄
ex dictis sancti tho. fuisse ineptam ⁊ longe a san
cti thome p̄posito. aut alias consequentiam po
stillatoris defendere. Nam dictum sancti thome
per burgen̄. allegatum: uerissimum est. neq̄ enī
negari p̄t q̄ aliqua sint corpora perfectiora ut
celestia: facta propter esse ⁊ conseruationem cor
porum imperfectiorum. s. istorum inferiorū pro
ut talia sunt partes vniuersi ad cuius perfectio
nem ⁊ consistentiā: corpora celestia condita sūt
sicut ad quēdam finē in genere creaturarū. q̄q̄
omniū creaturarū deus sit vltimus finis.

Circa capitulū. xxiiij.

In ca. xxiiij. circa questionem motam per
postillatorem. an. s. repudium vxoris fut
isset in ueteri lege illicitum: cum postilla//
toz recitaret duas opiniones famosas: Burgen̄.
uolens probare longa digressione q̄ opinio di
cens repudium fuisse licitum sit magis consona
littere ⁊ rationi: inter alia inducit quandam san
cti thome auctoritatem dicētis prima secūde. q.
cij. ar. v. ad tertiū. matrimoniū fuit in ueteri lege
p̄out erat in officiū nature. nō p̄out ē sacmētū.
c iij

cōiunctionis xp̄i ⁊ ecclie q̄ nōdū erat sc̄a. Un̄ in ueteri lege dabat̄ libellus repudij. quod est cōtra sacramenti rationem. hec sc̄us tho. ¶ S; magister aDathias in replica sua 3 Burgeñ. inq̄t sic in ca. xxxij. ubi postillator disputat de libello repudij ⁊ diuortio sicut ⁊ scotus circa quartū sententiarū ⁊ communiter doctores: sol^o burgē. cū scō tho. se procaciter dēterminat ad partem minus probabilem uolens q̄ in ueteri lege repudium erat non modo licitum: sed etiam a deo p̄ceptum exp̄sse. hec magister aDathias in forma. Cuius tñ questionis disputationem remittit ad ea que scripsit infra aDat. xix. Sed qm̄ ibi nō refert ipse magister sicut hic q̄ Burgeñ. cū scō tho ma teneat in q̄stioe de repudio i ueteri lege partem min^o pbabilem. s. fuisse licitū: oportuit hic id qd̄ de sancto thoma tetigit: examinare. ¶ Et certe mirabile est ne dicam abominabile q̄ magister aDathias tam effronte ac aperte imponat sancto thome illud falsissimum. cum ipse nunq̄ dixisse reperiatur q̄ repudium in ueteri lege fuerit a deo p̄ceptum. nec solum hoc: sed neq̄ in partem minus probabilem. ut ipse magister falso refert se dēterminauit. s. q̄ repudium fuerit in ueteri lege licitum. Nam quarto sentētiarum dīstinctione. xxxij. q. ij. ar. ij. subar. ij. eam questionem disputat ex proposito. In cuius determinatione recitatis duabus opiniōibus q̄s hic postillator tetigit: in fine secūde opinionis q̄ tenet repudiū fuisse licitū ex p̄missioe diuina: iquit sic. Et q̄uis hoc pbabiliter dicat: tñ primū cōmuni^o sustinet̄. hec sc̄us tho. fuerat prima opinio

Deutronomij.

¶ repudium in ueteri lege fuisset illicitum. permissum tamen ad maius malum uitandū. s. uxoricidiū. Ecce q̄ expresse apparet q̄ scūs tho. magis se determinat in pbabiliorē ptē. q̄ tenet hic postillator. s. q̄ repudiū fuerit in ueteri lege illicitū. q̄uis dicat aliā opinionē hēre pbabilitatē q̄d r̄ cōiter doctores dicūt. Itē p̄ma secunde. q. cv. ar. iij. arguit sic. viij. loco. Preterea iter uiz r̄ uxore sicut ē maxima familiaritas: ita debet eē si des firmissima. sed hoc nō pt eē si matrimonium dissolubile fuerit. incōuenienter igit̄ dñs pmisit Deu. xxiiij. q̄ aliquis posset uxore dimittere scripto libello repudij. r̄ q̄ etiā ulterius eā recupare nō posset. Ecce argumētū. Sequit̄ respōsio. Ad viij. dicēdū q̄ lex pmisit repudiū uxoris. non q̄ simpliciter iustū eēt. sed p̄pter duriciā iudeorū. vt dñs dicit mat. xix. Sed de hoc oportet plenius tractari cū de matrimonio ageť. Hec scūs tho. i forma. vbi patet q̄ magis se determinat in opinionē que repudiū dicit fuisse illicitum. ¶ Item contra gentiles li. iij. cap. xxiiij. in fine sic ait. Per hoc autem excludit̄ consuetudo dimittentiū uxores. quod tamen in ueteri lege permissum fuit iudeis p̄pter eorum duriciā q̄. s. p̄ni erant ad occasionem uxorū. Permissū ergo fuit minus malū: ad excludēdū maius malū. Hec scūs tho. in forma. Ex quibus aperte constat q̄ magis teneat repudium fuisse illicitum in ueteri lege. nō enī potuit planius ondere mentem suam q̄ dicere sicut hic. q̄ permissum fuit minus malum: ad excludendū maius malum. Erubescat igitur magister Mathias qui plane hoc in loco aut non le

ciiiij

gisse. aut non intellexisse sc̄m tho. vel māliuolum
fuisse salua pace sua comprobatur. Sed neq; au
ctoritatem doctoris sui scoti fideliter introducit
significans q̄ in eam op̄inionem se determinet:
que repudium dicit fuisse illicitum. nam in loco
per eū allegato. iiii. sentētiarū. vi. xxxij. q. ij. vtrā
q̄ recitat op̄inionē. nec se in aliquā partē exp̄es
se determinat. p̄mo nec alteram earū pretulit alte
ri. sed eo magis uidet̄ declinare in eam partem
que repudiū dicit fuisse licitū: q̄ multo plures
ad eius probabilitatem induxit rationes. ⁊ ar
gumenta in contrariam partē magis sollicite dis
soluere conatus est. ¶ Auctoritas autem sci tho
me quam Burgen. pro se introduxit: propositus
eius non probat. cum ibi precise dicat sc̄us tho.
q̄ in ueteri lege dabatur libellus repudij. s; vtrū
id licitum fuerit aut illicitū: nō determinat neq;
prosequitur.

Circa q̄rtū librum Regū Ca. xx.

In quarto li. Regū ca. xx. sup illud. vis ut
ascendat umbra. x. lineis. Burgen. allegat
sanctū tho. prima p. q. cv. ar. vl. dicentes
q̄ inter miracula: summum gradum tenent ea q̄
nullo modo natura facere pōt. ut sunt retroces
sio solis. gloriificatio corporis hūani ⁊ similia. Sed
magister Mathias qui doctrinā sancti tho. vl in
modico ferre nō ualet. etiā si agnitā ueritatē im
pugnare deprehendat: obsistit dicēs q̄ dictus
illud sc̄i tho. auctoritati augustini d̄dicat qui in

Regum.

primo de trini. ca. vj. in q̄t. ¶ Darimū miraculū eē
fufcitare mortuū. ¶ In quo plane magifter a Da //
thias cōuincit manifestā impugnare ueritatem.
Nam si mirabilia nominant prout Augustinus
dicit. xxxj. contra faustū. Cum deus aliquid fa //
cit contra cognitum nobis solitūq; cursum natu //
re: cōsequēs ē q̄ miracula dicāt per compatiōez //
ad facultatē nature quā excedūt. Nā ex cōpatōe //
ad diuinā potentiā: nihil est qd̄ possit appellari //
miraculū. qm̄ quodcūq; sc̄m: minimū est diuine //
potētie cōpatū. Un̄ seq̄t q̄ fm̄ hoc dicat aliqd //
maius miraculū: q̄ magis excedit facultatem na //
ture. sed quis negauerit id magis fieri supra na //
turā rei quod naturam excedit. ⁊ q̄tū ad sub //
stantiā sc̄i. ⁊ q̄tū ad modū fiendi: q̄ qd̄ excedit //
naturam q̄tū ad modū fiendi precise: quoz ta //
mē primū in solis retrocessione aut statione con //
tingit. secūdū uero in corpoz mortuoz uiuifica //
tione. Et cōfirmat p̄ ea que aug⁹. dicit. xxxj. de ci //
ui. dei ca. viij. vbi ex proposito cōferēs de mira //
culo ait sic. quid ita dispositum est ab auctore //
nature celi ⁊ terre: quēadmodū cursus ordina //
tissimus siderū: quid tā ratis legibus fixisq; fir //
matum: Et tñ qñ ipse uoluit q̄ summo regit im //
perio ac potestate quod cōdidit: stella pre cete //
ris magnitudine ac splēdore notissima: colozem //
magnitudinē. figurā ⁊ quod ē mirabili⁹ sui cur //
sus ordinē legēq; mutauit curuauit. Hec augusti //
nus. ⁊ post pauca exēplificat de statiōe solis tpe //
Josue ⁊ de eius retrocessione tpe Ezechie. ex q̄ //
auctoritate aug⁹. hēt q̄ nihil ita dispositū ē aut //
tā ratis legibus fixisq; firmatum: quēadmodum

cursus siderū. ⁊ ex hoc pcedit aug⁹ ad pbandū
 excellentiā miraculoꝝ q̄ scā sunt circa sidera. se//
 quit enim si nihil tam fixum ⁊ firmatū ē q̄ cur//
 sus siderꝝ: q̄ nihil tā magnū ē aut tā mirabile q̄
 ipsum stellarū cursum mutare. ¶ Ad auctorita//
 tem augustini in d̄rium facilis est r̄nsio. Nō enī
 augustinus in eo loco p̄tendebat gradus ⁊ dif//
 ferentias in miraculis assignare. sed uolens om//
 nipotentiam filij ex effectibus demonstrare ac p
 hoc patris ⁊ filij summam equalitatem p̄bare:
 dixit an quicq̄ maius miraculum est inter mira//
 bilia: corporum mortuorum resuscitatione: qua
 si diceret. certe non est maius miraculum quod
 sc̄z pre magnitudine sua magis arguat omni po//
 tentiam dei q̄ resuscitatio mortuorum que scā ē
 per filium. ita ut maioritas referat nō ad mira//
 culum in se: sed ad comprobationem uel attesta//
 tionem diuine omnipotentie. ut sit sensus q̄ ni//
 hil est maius mirabile resuscitatiōe mortuorum
 idest magis diuinā ostēdens omnipotentia. qz
 hoc miraculum dei omnipotentiam arguit: quē
 admodum ⁊ alia. Nā ⁊ si grad⁹ sunt in miracul:
 oīa tñ diuinā oīpotentia attestāt. dicit enim au//
 gustinus in eplā ad Tholusianū. q̄ in reb⁹ mira//
 biliter sc̄is: tota rō sc̄i ē potentia facientis.

Circa libꝛū Job In prologo.

In prologo libri Job postillatoꝝ inquirens
 que fuerit intentio auctoꝝis in hoc libro
 recitat positionem sancti tho. qui hunc li.

bium subtiliter et eleganter exposuit dicentis quod
 intentio sancti Job in hoc libro fuit supposito
 quod res naturales diuina prouidentia regantur: declara
 re ulterius etiam actus humanos diuina prouidentia re//
 gi. ¶ Hac sancti thome assertioem postillator declinat
 dicens eam non fuisse sancti iob intentionem. quoniam totus iste li
 ber procedit per modum cuiusdam disputationis inter
 iob et unam partem et amicos eius et alteram. que tamen in hoc
 conueniebant cum iob ut ipse dicit quod actus humani re//
 guntur diuina prouidentia cum niterentur probare eum a deo
 iuste punitum pro peccatis suis. ergo non erat intentio iob
 id ipsum eis per rationes et disputatione ostendere. Nam in
 tentio disputantis est aliquos: non est probare id in
 quo cum eo conueniunt. sed aliud in quo ab eo dis
 sentiunt. Unde dicit postillator quod intentio sancti iob in
 hoc libro fuit quod aliquando in presenti malis eueniunt bo
 na et iustis aduersa secundum ordinem diuine prouidentie
 ad quam pertinet punire mala et premiare bona in
 hac uita et in futura. Ad quod probandum proce
 dit et concessio ab eis. scilicet quod actus humani diuina
 prouidentia reguntur. Hec postillator in senten
 tia. ¶ Ad que respondet burgenis. quod licet aduer
 sarij iob concederent actus humanos diuina prou
 dentia regi: Sic tamen ponebant modum regendi: quod non
 competeat deo. in quantum dicebant quod deus pre
 miat iustos et iniustos punit solum in bonis et ma
 lis temporalibus huius uite prout patet in processu
 etiam secundum postillatorem. Nam hic modus regen
 di non competit diuine iusticie. unde prouiden
 tiam dei circa actus humanos: simpliciter nega
 bant ponentes eam illo modo quo deo non pos
 set competere. licet prouidentiam dei concederent in

Liber:

cōfuso. Hec burgeñ. ⁊ bene ⁊ ad intentionē sancti tho. ¶ Intellexit enim scūs tho. amicos Job negasse prouidentia dei circa actus humanos. non in se: sed in eo ad quod seq̄t̄. s. in suo effcū. est enim effectus quidam diuine prouidentie: q̄ malis in hac uita bona interdū eueniant: ⁊ iusti sine culpa sua affligantur. Ad horum scilicet ex̄citium ⁊ p̄bationem ac maiorem glam ⁊ in ex̄emplum aliorum. fm̄ illud Apl̄i. Ro. v. Gloria // mur in tribulationibus sciētes q̄ tribulatio paciētia opatur. paciētia autē p̄bationē. p̄batō uero spem. Et Jacobi p̄mo. bt̄us vir q̄ suffert tēptatiōem qm̄ cū p̄batus fuerit accipiet coronaz uite ꝛc. Ad aliorū uero maiorem penā fm̄ illud sapiētie. xiiij. Creature dei in odiū facte sunt ⁊ in temptationem aīe hominū ⁊ in muscipulā pedibus insipientiū. Unde cum amici Job negarent hunc ordinem diuine sapiētie. quo disponit aliquando iustos in hac uita nō pro culpa sua flagellari: quod ⁊ postillator cōcedit: seq̄t̄ q̄ dei prouidentia circa actus hūanos ex̄ consequenti negabāt. quod scūs tho. notauit. ⁊ q̄ iste fuerit intellectus sci tho. patet ex eo q̄ fundamētū amicorū Job dixit fuisse iustorum afflictionē in hac uita. At enim sic. id autem q̄ precipue prouidentia dei impugnare uidet̄ circa res hūanas: ē afflictio iustorum. Nam q̄ malis interdū bona eueniāt ⁊ si irrōnabile uideat̄ ⁊ prouidentie d̄riū: tñ utrūq̄ hēre p̄t excusatōem ex̄ misfatōe diuina. Sz q̄ iusti sine cā affligāt̄: certitudinalr̄ uidet̄ subruere prouidentie fūdamētū. Hec. s. tho. ex̄ qb̄ māifeste appet̄ q̄ itētio ei⁹ fuit q̄ amici iob exp̄plicate

Job.

7 immediate negarent afflictionē iustoz in hac
uita. quod erat implicite destruere fundamentū
prouidentie diuine: Nō enim intellexisset sanctus
tho. q̄ esset intentio Job pbare amicis quasi ne
gātibus absolute 7 simpliciter prouidentia dei cir
ca actus hūanos. cū dicat ca. v. expresse heliphat
eam asseruisse prouidentia dei. sup illud. qui po
nit humiles. 7 ibi. beat⁹ homo qui corripit 7c.
Sed ē modus loquēdi sci tho. in hoc loco. sicut
si fidelis quis credēs totā sacram scripturā: ne
garet per ignoratiā beatum petrum fuisse pesca
tozem. certe talis uere diceretur negare sacre scri
pture ueritatem. quia negat aliqd ex quo sequi
tur sacram scripturā falsum dixisse etiam si illud
neget ignorans q̄ in sacra scriptura contineat.
Ita etiam amici Job cōcedentes diuinam prouidē
tiam circa actus humanos in confuso: potuerūt
eam uere negare implicite tñ 7 ex consequēti ne
gantes in particulari aliquē modum uel ordinē
diuine prouidentie quē habet circa actus huma
nos: quēadmodū iudei negātes explicite deum
eē hoc modo. s. trinū 7 vnum: ex consequēti ne
gāt uere deū eē. 7 negantes hūc modū incarnati
onis filij dei. s. per natiuitatem ex uirgine: ex con
sequenti 7 implicite negarēt incarnationem filij
dei absolute. Ex premissis satis respōsum est ad
ratiōem postillatozis. non enim Job 7 amici ei⁹
conueniebant in concedendo diuinam prouidē
tiam circa actus humanos. nā amici Job conce
debant diuinā prouidētiā tali modo: ex quo se
quebatur implicite 7 ex cōsequēti nullam eē dei
prouidentia circa actus humanos. ¶ Qd̄ autez

Libet.

magister Mathias dicit q̄ si propter implicitas
negationem intentio Job fuisset pbare deū esse
p̄uisorē actuū humanorū: debuisset p̄mo pbare
deū eē qđ sic ip̄licite negassēt amici ei⁹ cū nihil
aliud sit deum esse: q̄z deum esse iustum: nullam
penitus hēt rōem. q̄z etiā si scūs tho. uellet signi
ficare q̄ intentio Job fuerit probare p̄uidentiā
dei eē absolute ⁊ simpliciter circa act⁹ hūanos:
non ideo sequeret q̄ p̄mo debuisset pbare de
um eē. quod etiā ip̄licite negabāt. Nā ad pbā
dum cōclusionē nō cōcessam: sufficit in omni ar
gumentatione probare principium p̄imū ⁊ im
mediatū. ex quo sequit̄ talis conclusio. neq̄ est
necessariū pbare oīa p̄icipia mediata ⁊ remota
q̄ quadam d̄ductiōe a p̄imo ad ultimū negāt
cōclusiōe negata. nisi forte principū p̄imū fuis
set negatū quod nō est in proposito. alias q̄li //
bet sciētia debuisset pbare oīa rerū p̄icipia us //
q̄z ad p̄imas animi conceptiōes ad probandas
proprias conclusiones. quia omnia quodam or
dine negantur una cōclusionē negata. q̄ eēt sci
entias omnes confundere. ⁊ tamen uerum: est q̄
sanctus tho. intellexit fuisse intentionem Job p̄
bare per rationes p̄uidentiā dei circa actus
humanos eo modo quo eius amici illam nega //
bant scilicet directe ⁊ exp̄licite: secūdam aliquē
modum ⁊ ordinem sicut declaratum est. ⁊ ex cō
sequenti ⁊ ip̄licite: probare absolute ⁊ simpli
citer diuinā p̄uidentiā de actibus huma //
nis quam illi ip̄licite ⁊ ex cōsequenti negabāt.

Circa capitulum tertium.

Job.

In ca. iij. scūs tho. exponēs uerba Job q̄
 b^o maledixit uite sue ⁊ natiuitati dicit q̄
 uerba iob in hoc caplo: nō fuerūt uerba
 impaciētis ⁊ blasphemī. sed illa ptulit uolēs si
 gnificare dispositionē partis sensitīue abhorre //
 scētis miseras in q̄bus erat. cui ē uita talib^o mi
 serijs subiecta tristabilis ⁊ odiosa. ⁊ tñ fm rōem
 uitā suā cū illis miserijs acceptabat per uirtutes
 paciētie ⁊ sub spe p̄mij uite future. Hāc expōsi
 tionē sci tho. postillator referēs: dicit pati calū //
 pniā ex eo quia amici Job cum essent sapientes
 ⁊ uiri litterati nūq̄ cōtradixissent Job hoc mo //
 do loquēti. cū scirēt passiones tristabiles eē sim
 pliciter sensitīue partis. Cū fm hāc expōsitionē
 dicit ipse tota eoz disputatio ē iob: pcederet in
 equoco. cū nitant^r oñdere iob ex impaciētia ma
 ledicū ⁊ blasphemū tāq̄ ex erronea rōe loquētē.
 quod uidet^r incōueniēs dici de uiris sapiētibus.
 ¶ Propter quod ipse postillator aliter expōit di
 cens. q̄ iob illa uerba ptulit nō q̄si ex se ⁊ de mē
 te propa: sed cōcludēs ē amicos suos ex cōcessis
 ab eis ⁊ ducēs ad icōueniēs. Negabāt enī amici
 iob ut dicit postillator punitionem peccatorum
 ⁊ remuneratiōem bonoz in futura uita. ⁊ ex hac
 sententia erronea quā nouerat Job: cōcludebat
 ē eos q̄ uita sua tot ⁊ tātis miserijs subiecta: ess^t
 sibi odibilis ⁊ onerosa. ⁊ p cōsequens natiuitas
 sua cōceptio ⁊ educatio si de hoz tollerantia: nō
 la in futurum est expectanda p̄miatio. Nec po //
 stillator in sūma. ¶ Sz burgen. oñdens expōsiti
 oē sancti tho. uerā ⁊ magis rationabilē respon //
 det ad obiectionē postillatoris dicēs. falsum eē

Libet.

q̄ st̄ate expositiōe sci tho. disputatio Job ⁊ ami
corū eius p̄cederet in equiuoco. q̄m̄ eoz̄ dispu
tatio circa hoc erat p̄ncipaliter q̄ Job dicebat
se eē flagellatū sine culpa. amici uero asserebant
ipsum flagellatū eē in penā culpe sue sicut ex pro
cessu patet. ⁊ ita disputatio eoz̄ nō erat in equo
co sed sibi inuicē de directo d̄ dicebāt. alia autē q̄
in hac disputatione iuterposita sunt: nō erāt de
p̄ncipaliter intētis sed de secūdario supueniēti
bus. vnde ⁊ infra ca. xxxij. ubi cessauit disputatō
triū amicorū dicit sic. omiserūt autē tres uiri isti
respondere Job. eo q̄ iust⁹ sibi uideret. .i. q̄ nō
poterāt ipsum cōuincere de iniusticia sua. Amici
ergo Job q̄ p̄ncipaliter p̄tēdebāt in disputa
tione probare Job p̄ culpa sua flagellatū: nō sūt
p̄secuti vtrū uerba q̄ in caplo hoc interposuit:
fuisent plata s̄m̄ partē sensitiuā uel alias q̄si nō
curantes de illis. ⁊ sic nec ipi disputabāt in equo
co: nec Job eos detinuit in uerbis ad p̄positum
nō expectatib⁹. vtriusq̄ enī p̄tis intētio: uersa
bat p̄ncipaliter circa iusticiā Job q̄m̄ ipse pro
ponebat. alij d̄ dicebant. Quod autē postillatoz
dicit q̄ Job in hoc caplo ex sentētia erronea ami
corū suoz̄ quā nouerat cōcludit vitā suā odibi
lē ⁊ onerosam ducēdo eos ad incōueniens: dicit
burgen. eē irrationabilr dictū. tū q̄ q̄n̄ hoc ca
plm̄ p̄posuit: nihil legit audiuisse ab amicis euz̄
ipse fuerit p̄mus loquēs de hac materia. nec de
buisset eis iponere q̄ aliq̄d erroneū credidisset:
non habens de hoc certā noticiā. tum etiā quia
si hoc modo loqueret. s. ex aliorū positione ut
eos duceret ad incōueniēs: debuisset iuterponere

aliquam dictiōem que significaret q̄ hoc loque
 retur ex aliorum positione nō ex sua. quod tamē
 non facit. sed simpliciter loquitur tāq̄ ex prop̄a
 opinione sicut sc̄us tho. exponit. Hec burgen. ⁊
 bene. ¶ Et certe mirabile est vnde postillator ex
 positionē suā adinuenerit ac firmauerit cū neq̄
 in uerbis iob vel amicorū eius neq̄ in modo lo
 quēdi: vllum habeat fundamētū. Sz ⁊ plane ex
 positio sua damnat per quā rōem putat exposi
 tionem sancti tho. excludere. Nā stante expositi
 one postillatoris disputatio iob ⁊ amicorū eius
 manifeste pcederet in equiuoco. Probat qm̄ si
 iob uerba maledictiōis ptulit. nō ex se sed cōclu
 dens 5̄ amicos suos ex cōcessis ab eis ⁊ deducē
 do ad incōueniens: hoc illi nūq̄ intellexerūt nec
 ipse se exposuit ī tota disputatiōe. p̄mo amici ei⁹
 uerba iob acceperant tanq̄ blasphemantis ⁊ im
 patientis. ⁊ de hoc ipsum reprehenderūt. Un̄ in
 sequenti caplo rīdēs ei eliphat p̄m⁹ ait. nūc au
 tem uenit super te plaga: ⁊ defecisti. tetigit te:
 ⁊ cōturbatus es. vbi timor tuus. fortitudo tua ⁊
 paciētia tua ⁊ pfectio viarū tuarū. Et ī caplo. v
 dicebat. virū stultū interficit iracūdia. quod po
 stillator exponens dictum esse contra iob: inq̄t.
 ille enim uere stultus ē: qui a uirtute paciētie ca
 dit ppter aduersitatis pōd⁹. Itē baldach suites
 cap. xvij. rīdens ipi iob qui in caplo pcedente
 miseras suas declamauerat: iquit. qd̄ pdis aīaz
 tuā in furore tuo: vbi postillator ait. q. dicat ta
 lia dixisti ex impetu furoris tui: q̄ aīaz a sapiētia
 ⁊ uirtute deicit ⁊ sic eam destruit ⁊ p̄dit. Ecce q̄
 amici iob etiā p̄m̄ expositionē postillatoris: neq̄

q̄ intellexerūt eum dixisse uerba sua maledica ex
 eoz suppōe ut eos duceret ad incōueniens. s; ac
 ceperunt illa tāq̄ blasphemantis ⁊ impaciētis.
 Sequit̄ ergo ex his q̄ eoz disputatio stāte expo
 sitione postillatoris: manifeste pcederet in equi
 uoco. ac per hoc q̄ postillator in idē inconueni
 ens incidit: ad quod putat sc̄m tho. deducere.
C Sed neq; expositio sua vllā uidet̄ habere pro
 babilitatem. Nam amici iob penā ac p̄miū futu
 re uite negātes: nullū incōueniēs putarēt q̄ uita
 iob tam multis doloribus ac tantis miserijs sub
 iecta: sibi eēt odibilis ⁊ onerosa. p̄mo sponte il
 lud amitterēt. presertim cum uiderent iob in tali
 ac tanto miserie statu: de quo nō apparebat pos
 sibilis liberatio via humana prout ipse postilla
 tor concedit. Probatur illud. qm̄ non eēt ⁊ mors
 in q̄rtum penalis ac miserie uite ablatiua sūt: sub
 ratione cadunt appetibilis. Tollit enim mors ut
 sic miseriam. que est omnium malozum maximū
 ac per hoc rationem hēt boni ⁊ appetibilis. Un
 de ⁊ dñs adat. xxxvj. dicebat. Bonum erat ei si na
 tus non fuisset homo ille. Et Ecclesiastici. xli. ait
 sapiens. O mors bonum est iudiciū tuū homini
 indigenti ⁊ qui minorat̄ virib⁹ defecto etate ⁊c̄
 per quem modū dicit̄ Apocal. ix. In dieb⁹ illis
 querent homines mortem ⁊ non inuenient eam.
 desiderabunt mori ⁊c̄. Non ergo amici iob ha
 buissent pro inconuenienti q̄ uita ipsius tantis
 astricta miserijs: esset sibi nolita ⁊ odiosa. ac eti
 am q̄ appeteret non fuisse. frustra itaq; foret et
 nihil momēti hēret argumētatio sc̄i Job stāte ex
 positione postillatoris. cū illud concluderet: q̄

Job.

ultra ab aduersarijs cōcederet. Nec pbat rōna
biliter postillator amicos iob hēre p icōueniēti
uitā ipi⁹ sibi eē p illo statu odiosā ac nolitā: ex
eo q̄ eū ad pniām iducebāt dicētes q̄ si hō ue//
re penitet: a q̄busuis miserijs liberabit a dño .
Nā vtrūq; hoz simul stare potuit. ⁊ q̄ agnosce
rent uitā iob tot miserijs subiectā eē sibi p tunc
odiosaz: ⁊ q̄ illi ad pniāz sub spe salutis recupe
rāde suaderēt. Un̄ nulla rōne pbabile fit q̄ iob
vir sapiētissimus uerba sua pferret maledica ar
gumentando ut amicos duceret ad incōueniēs:
quod neq; illi neq; aliquis satis doctus p incō
uenienti hēret. Inq̄t enī hiero. sup illud. Bonuz
erat ei ⁊c. mat. xxxvj. multo meli⁹ ē nō subsistere:
q̄ male subsistere. patet ergo ex his inualidū eē
fundamētū qd̄ postillator in sua habuit expōe.
¶ S; ⁊ ipse iob cām sue impaciētie ⁊ v̄boz male
dicoz q̄ ptulerat: nō aliā dixit eē q̄ flagella dñi
q̄ sustinebat. Air enim capitulo. vj. vnde ⁊ ver//
ba mea dolore sunt plēa: q; sagitte dñi i me sūt.
quarum indignatio ebibit spūm meū. Et capi//
tulo. vij. cum premitteret penas quas pacie//
batur: dicit. q̄obrem elegit suspendium anima
mea ⁊ mortem ossa mea. desperavi. Ecce ex om//
nibus premissis q̄ causaz qua maledixit uite sue
⁊ natiuitati ⁊ alia uerba impatientie ptulit: assi
gnat fuisse flagella ⁊ dolores acerrimos quibus
premebatur. neq; vnq; pro causa assignauit fal//
sam amicosum opinionem de nulla retributio//
ne fienda pro meritis ac demeritis in vita futu//
ra prout postillator exponit. Unde satis vide//
tur q̄ fuerit expōitio eius ficticia. ¶ Verum
ij

Libet.

magister mathias pro postillatore decertās cre-
dit se respondere ad ea que burgen. pro expo-
sitione sci thome contra postillatorem supra no-
tauit. Unde ex tota deductione burgen: colligit
tria puncta. primum est q̄ materia principalis
disputationis iob fuit q̄ flagellaretur sine cau-
sa. Secundum q̄ iob asseruit se iustum ⁊ per con-
sequens sine causa flagellatum. Tertium q̄ ami-
ci iob solum impugnabant iusticiam iob quas
ipse pretendebat. Alia autem que disputationi in-
terposita sunt: q̄ sint accessoria in disputatione.
Hec tria dicit magister math. burgen. posuisse q̄
bus cōprehēdit̄ tota ei⁹ digressio. ¶ Ad q̄ ma-
gister math. r̄ndet dicēs q̄ p̄mū dictū ē simplici-
ter falsuz neq; eē imponēdū tā cōmēdabili uiro
sicut iob. p̄bat illud eē falsū. q̄ aliqd̄ in rerū na-
tura fieri sine cā: vna oim philosophoz uoce re-
probat. ¶ Ad secūdū silr̄ r̄ndet falsum eē q̄ iob
se fore iustū asseruit. Nā hoc faciēs: foret iniu-
stus quemadmodū ip̄e iob dicit. ix. h⁹. ⁊ prima
Jo. i. Si dixerimus q̄ pctm̄ nō hēmus ip̄i nos se-
ducimus ⁊ ueritas in nobis non ē. Un̄ dicit ma-
gister mathias q̄ uerba illa que ad innocentiam
uel iusticiam iob tendere uidentur: non aliter ac-
cipienda sunt nisi sicut uerba x̄pi de ceco nato.
Jo. ix. neq; hic peccauit nec parentes eius ⁊c. q̄
iob non dixit simpliciter se non peccasse. Nam
hoc esset temerarium. sed dixit se nō peccasse ut
flagellaretur. ¶ Simili modo dicit q̄ tertium di-
ctum burgen. stare non pōt quia amici iob non
intendebant eum probare iniustum: sed habe-
bant hoc tanq̄ euidens ex flagellis iuxta errores

illoꝝ quo neminem dixerunt flagellari sine culpa. Ad quod concludendū tendit eorū disputa-
tio. Concludit ergo magister Nathi. q̄ materia
disputatiōis in hoc libro: fuit neminē puniri in
p̄nti nisi p̄ pctis. cui errori iob se opposuit ⁊ nō
p̄ iusticia sua. s̄ p̄ iniuria deo scā per derogatio-
nē disputauit. In cuius signū infra ca. vltimo de
us illos tres amicos increpās nō dicit eos cōtra
iob locutos: sed d̄ deū ⁊ dei iusticiā. ideo dicit
ibi. iratus ē furoꝝ me⁹ in te ⁊ in duos amicos tu-
os q̄ nō estis locuti corā me rectū. i. dogma ue//
rum s̄m glo. Si enim locuti fuissent d̄ iusticiam
iob dicit ipse. ut sonat tertiū dictū burgeñ. non
possent reprehendi quasi non rectum locuti fu-
issent. cum ⁊ iob reprehensibilis erat ⁊ p̄ deū re-
prehensus. ut patet infra. xxxviij. ¶ Ad primam
obiectiōem burgeñ. d̄ postillatoꝝ r̄ndet magi//
ster Nat. q̄ amici iob fuerūt uiri insignes. ideo
fama prodente potuit iob scire eoz opiniones ⁊
doctrinas. ⁊ fortasse tpe p̄speritatis se cōtulit cū
eis: sic q̄ eum nō latebāt errores illoꝝ. ¶ Ad se-
cundum r̄ndet q̄ quando maledixit iob diei r̄-
satis dedit intelligere q̄ ex suppositione errorū
quos nouerat maledicebat creaturis dei. nā cuz
esset uoce d̄ni laudat⁹ ut iustus ⁊ r̄cūs: creature
dei maledicere non potuit absolute. ¶ Laborat
consequenter magister Nathias refellere ratōes
quam sanctus tho. assignat de eo q̄ tam parti//
culariter iob uite sue ⁊ natiuitati maledixit dicēs
primo q̄ nō uidet sibi conueniens sacram scri//
pturā poematib⁹ ⁊ poetis cōpare. cū multa so//
leāt mētiri poete. ¶ Secūdo q̄ nō uidet sibi be-
o iij

ne inferri ex dco bti hiero. passus iste e metrico: ergo poetica. qz multa sunt poetica psalica. ml taqz metra no poetica. hec mgr math. s burgen r in piudiciu expois sci tho. qda alia notauit s burgen. quoz mea non interest cu doctrina sci tho. no tagat. ¶ hec aut que recitata sunt ex di ctis mgr math. qz facile heant absolutoez: ex di cedis patebit. pumū enim qd ex dictis burgen. colligit: certe false sibi impositū ē. nō enī in vbis burgen. inuenit dictū q materia disputationis iob fuerit q flagellaret sine cā sed q flagellaret sine culpa. mix ē ergo quare aut vnde id sibi im posuerit. Sed r si dixisset sine cā: nō certe eēt ma le dictū. Nā sesus eēt. i. sine cā culpabili. qm fm regulā Hilarij. iij. li. de trini. intelligētia dcoruz ex causis ē assumēda dicēdi. Satis enim cōstat ex cōi vsu loquēdi etiā sacre scripture q cū dicitur qz puniri sine cā: intelligatur. i. sine culpa. qz vt cōiter cā pene culpa ē. Tali enī mō loquēdi vsus ē ipe iob infra. ix. ca. dicēs. r multiplicabit vul// nera mea etiā sine cā. i. sine culpa. sic etiā ps. iij. dicit. qm tu percussisti oēs aduersantes mihi sine cā. sic r in multis locis sacre scripture. Nō debu issit igit mgr math. ex illo mō loquēdi: calumni am s burgen. suscitare. etiā si illud dixerat. ¶ Sz neqz scdm dcm rōnabiliter ipugnat. nā qd bur// gen. dicit iob se fore iustū asseruisse: verū eē con stat ex plibus locis h° libri. sed psertim ex capi. xvj. ubi expsse dicit. Nō peccaui r in amaritudi nib° morat oculus me°. Et. xxvij. ca. dicit iob. neqz enī rephēdit me cor meū i oi uita mea. Item ca. xxxij. inqt heliu loquēs s iob. dixisti ergo in

aurib⁹ meis ⁊ uocē uerboꝝ tuoꝝ audiui. mūd⁹
 sū ego ⁊ absq³ delicto imaculat⁹ ⁊ nō ē iūqtas in
 me. Claret ergo ex his q³ iob se iustū eē asseruit.
 Et cū mg^r math. dicit hec uerba ⁊ filia intelligē
 da eē nō absolute q̄si diceret iob se nullū habu //
 isse pctm̄: s; sub hoc sensu q³ nō habuerit pctm̄
 quo dign⁹ eēt sic flagellari: dico q³ ipso eodem
 sensu accipiēda sunt uerba burgen. sicut enī iste
 locut⁹ ē simplr sine determinatōe: ita ⁊ iob. pmo
 ⁊ magis absolute. Qua ergo sapientia mirabilī
 mg^r math. iudicauit vba burgē. eē rephēsiōe di
 gna: cū diceret uerba iob merito eē exponēda:
 uidetur plane q³ non rectis oculis id diffinierit.
¶ Quod autē dicit mg^r math. 3̄ tertiū dcm̄ bur
 gen. q³ amici iob nō intendebant eū pbare iniu
 stū nec circa hoc disputabāt 3̄ eū s; hēbant hoc
 tanq̄ euidens ex flagellis: manifeste falsum ē nō
 solum ex processu disputationis ubi singule ob
 iectiones ⁊ responsiones circa iustificationē iob
 versantur pro ⁊ contra prout diligenter conside
 ranti patebit: sed ex fine disputationis. Dicit enī
 ca. xxxij. omiserūt autē tres viri isti r̄ndere iob:
 eo q³ iustus sibi uideret. Ex quibus uerbis ap
 tissime cōstat disputationē eoz versari circa iu
 stificationem iob cum ea cōcessa ab aduersarijs
 cessauerit eorum disputatio. Nam tunc rationa
 biliter cessat disputatio: qm̄ altera pars 3̄dictio
 nis de q̄ fuerat disputatio: cōcedit ab aduersa //
 rio. Un̄ ⁊ heliu disputationē p̄secut⁹ ē qm̄ ad //
 huc p̄tē ipius iob nō cōcesserat s; tenebat iob iu
 stū nō fuisse. pmo p̄ sua iusticia fuisse flagella //
 tum. ⁊ ita super iustificatione iob cepit disputa
 o iij

re dicēs sequēti caplo dixisti ergo in aurib⁹ me
 is mūdus sum ego ⁊ absq; delicto ⁊c. Sz ⁊ po//
 stillator in eo caplo. xxxij. plane dicit q̄ materia
 disputatiōis iob ⁊ amicorū eius fuerit uerbū iob
 quo dixerat se iustū eē. Inq̄t enī sic. cessatio autē
 huius disputatiōis: fuit eo q̄ tres amici iob su//
 pra positi auditis uerbis iob quib⁹ innocētiam
 suam multipliciter declarauerat: reputauerūt eū
 esse iustū. ⁊ ideo merito tacuerunt quia cū eo di//
 sputare ceperāt: eo q̄ ante cōtrarium tenebant
 scz ipsum a deo fuisse propter suam iniusticiam
 flagellatum. Heliu autē adhuc idē tenebat ⁊ iu//
 sticiam quam iob pro se declarauerat simulatas
 ⁊ non uerā credebat. hec postillator in forma.
 Ex quibus apparet q̄ mgr Mathias gratis rep̄
 benderit burgen. cū māifeste falsa assumpserit ī
 eius reprehensionem ⁊ suo postillatori aduersā
 tia. ¶ Signum autem quod magister math. ad//
 ducit ad probandum q̄ iob se opposuerat ami
 cis p̄ iniuria in deum commissa ⁊ nō pro defen
 sione iusticie sue: nullam hēt apparentiam. Naz
 cū deus sit ueritas prima a qua oē uerū depen//
 det ⁊ ē: quicq̄d d̄ aliquā ueritatē dicit: pōt di//
 ci nō rc̄m coram deo. ⁊ ita q̄cqd d̄ ueritatē a iob
 p̄positam dicebat: merito coram deo non rc̄m
 esse dictum est. Un̄ q̄ amici iob opposuerāt cō
 tra iusticiam eius pro cuius defensiōe ille certa//
 bat: non erat rectum corā deo. quoniam non sic
 se habebat rei ueritas. Et cum dicit magister ma
 thias q̄ iob uere reprehēbilis erat ⁊ a dō fuit re
 prehensus infra ca. xxxviij. ⁊ per consequens q̄
 non erat uera iustificatio eius: dico q̄ ad hoc re

spondet postillator: quem ipse defensare conten-
 dit super eodem. xxxviii. ca. dicens q̄ quis dcā
 iob pro quibus a deo reprehendit̄ uera essent:
 tamen quia habuerunt speciem mali ⁊ poterāt
 generare scandalum: quia ex modo loquēdi n̄
 debatur dicere aliqua in derogationē diuine iu-
 sticie ⁊ presumptuose: ideo reprehendit̄ a deo.
 Idem dicit in summa ca. vi. exponens illud. si //
 cut seruus meus iob. ¶ potest etiam r̄nderi p̄ ea
 que glo. dicit super illud. neq̄ enim reprehēdit
 me cor meū. ca. xxvij. inquit enim. Sed quo pa-
 cto a corde suo reprehendi se negat: qui superi-
 us dicit. Peccaui: Peccauit quidem uel cogitan-
 do: sed nequaq̄ se a corde suo reprehendi con-
 fitetur. quia et si illicita cogitando rectitudinī
 defuit: fortiter tamē defuit cogitatiōi. Hec glo.
 ¶ Solutio autem quam magister a Nathias dat
 ad primam Burgen. objectionem quantum ha-
 beat insufficiētie: ex aduerbio fortasse cui respō-
 sio ipsa innitit̄ plane habetur. Non enim mul-
 tum habet ueritatis: quod proponitur uerū eē
 fortasse. ⁊ tamen posito q̄ illud probabile fue-
 rit: non adhuc saluari uidetur expositio postil-
 latoris. quoniam et si iob uel fama p̄dēte uel ali-
 as conferens cum amicis potuit errorem ipsorū
 nouisse de futura uita: debuit dubitare an ad-
 huc pro tempore quo ad eum uisitandum con-
 uenerant: in errore suo persisterent. Debuisset p̄-
 fecto iob uir doctissimus grauis ac prudentissi-
 mus audire p̄mo eos errorem suū p̄ponentes. uel
 ip̄is tacētib⁹: ex̄qrere ab eis an forte cōceptū er-
 rorem quē olim habuerāt: pro tūc tenerēt. Cū nō

videtur q̄ vir sanctus exemplar patientie in tot
 ⁊ talia amaritudinis ac maledictōis uerba p̄ci //
 pitanter proumperet ad amicorum confusione
 ⁊ reprehensionem: nondum cognito per certitu
 dinem q̄ illi partem tenerent aduersam in erro
 re suo perseverantes. maxime cum ore dei lauda
 tus fuerit infra ca. vi. de rectitudine sua obserua
 ta. ¶ Et p̄terea nullo pacto uerisimile ē q̄ sedēs
 iob in sterq̄linio percussus vlcere pessimo a plā
 ta pedis usq̄ ad verticem capitis: qui ut dicit̄
 ca. precedēte testa saniem radebat: tantā sensuū
 ac mentis possideret tranquillitatem: q̄ ipse p̄ri
 or̄ disputationem contra amicos sponte suscita
 ret super eorum erroribus quos nouerat. alias.
 ¶ Item nec probabile est q̄ amicos suos p̄ con
 solatione eius pariter ueniētes fletu magno ac
 scissis uestibus p̄re compassione plozantes. pul
 uerem super capita spargentes ad diuine misera
 tionis remedium ip̄i iob impetrandū. sedētesq̄
 in terra septem diebus cū eo ⁊ noctibus septem
 nullum uerbum ei loquentes uidentes eius ue //
 hementem dolorē: ipse ad disceptationem super
 eorum erroribus ut eos cōuinceret atq̄ reprehē
 deret: cōcitaret ip̄is p̄re dolore eius mēte cōster //
 natis. Talis certe disputatio: impudentie ip̄si
 ingratitude atq̄ impaciētie: merito posset im //
 putari: quod de tanto uiro existimare fas nō ē:
 Unde aperte constat q̄ responsio magistri ma //
 thie ad primam rōem burgen: nullā habeat. effi
 caciā. sed neq̄ uerisimilitudinem. ¶ Neq̄ secū
 da responsio eius alicuius est momenti. Nō enī
 ex eo q̄ maledixit iob diei ⁊c. signum fuit q̄ ex

amicorum erroribus quos olim nouerat: loque-
 retur. cum ex alia causa potuerint maledictiones
 ille procedere absq; preiudicio iusticie sue ⁊ re-
 ctitudinis: volēs. s. significare dispōez ptis sēsiti-
 ue miseras i qb^o erat abhorrescētis put. s. tho.
 exponit. ¶ Et q; ipsa uerba iob maledica non
 fuerint sufficiens signū q; ex amicorum opiniōe
 erronea loqueret: ex hoc manifestum est q; ami-
 ci sui audiētes uerba illa: nihil tale cognouerūt.
 sed acceperunt ea ut blasphematoria ⁊ ex impa-
 cientia prolata. prout supra ex littera ipsa dedu-
 ctum fuit. Necesse igitur habuisset iob supposita
 expositiōe postillatoris aliquod aliud signū
 uerbis suis interponere quod sufficienter osten-
 deret ipsum ex suppositione errorum illorum fu-
 isse locutū. Quod cum non fecerit: euidenter cō-
 cluditur q; uerba iob nō id pretendebāt quod
 postillator cōcepit: neq; ali^o intellect^o in vbis
 illis facile dari pōt salua ipse iob iusticia ac re-
 ctitudine iuxta uerbū dei ca. vlti: nisi is quē ha-
 buit scūs thomas. ¶ Ad illa que obicit magi-
 ster mathias contra rationem sancti thome quā
 assignat de tam particulari et acerrima maledi-
 ctione iob: dicitur ad primum. q; sanctus Tho-
 mas non compat sacram scripturam per omnes
 modum poematibus aut poetis. sed dicit ex au-
 thoritate beati hieron: q; in libro iob scriptura
 vti^o modis aut rōibus poematib^o. qd ad digni-
 tatē sacre scripture ptinet. cū dñā sit cui omnes
 scientie humane famulantur. ⁊ a q; sumpserūt ex
 ordium prout Cassiodorus ait. et habetur in
 dec. xxxvij. vi. legimus. §. sed econtra legitur.

Liber:

Inq̄t enim. Ois splēdor rethorice eloquētie. ois mod⁹ poetice locutiōis q̄libet varietas recore p̄nunciatiōis: a diuinis scripturis sūpsit exordiū. Un̄ Judi. ix. scriptura modū loquēdi hēt poeta rū. cū dicit. ierūt ligna ut vngerēt sup se regē. dī serūtq; oliue. impa nobis rē. Itē ibi. si dormia / tis inter medios cleros pēne colūbe deargētate ⁊ posteriora dōsi ei⁹ in pallore auri rē. ps. lxxvij. Sic ⁊ in multis locis sacre scripture repit mod⁹ loquēdi poetarū. Un̄ ⁊ Ap⁹. p̄ma Corin. xv. et ad titū p̄mo p̄uerbīs q̄busdā vti⁹ poetarū. Et Actu. xvij. ip̄e ap⁹. inq̄t. Sicut ⁊ q̄dā v̄roz poe tarū dixerūt. ip̄ius enī ⁊ gen⁹ sumus. q̄ si poete in suis carminibus multa mētiant: sacre scriptu re nō nocet. nā talia ī testimoniū sue veritatis nō inducit. sed illa p̄cise: que uera poete docuerūt. q̄ nō modo nō illicita: sed ⁊ ualde nobis vtilia sunt. Ex eis q̄ppe ut inq̄t beda ⁊ hēt dec. xxxvij di. turbat. si q̄ inuēta sūt utilia: q̄si sua sumere li cet alioquin neq; etiā ip̄e magister gētū aliquot uersus poetarū suis uel scripturis uel dictis indi disse. ¶ Ad secundum dicit q̄ scūs thomas nō infert ex hoc solo q̄ uersus q̄b⁹ liber iste cōscri // pt⁹ ē sunt metrici: q̄ ideo sint poetici. s; ex eo q̄ metrici sūt ⁊ cū hoc figuris ac colorib⁹ cōstāt. q̄ mod⁹ loquēdi: poetarū ē prout ysidorus tradit ethimo. libro. viij. capi. vij. Un̄ verba sci tho. sunt hec. Et sic patet q̄ liber iste per modū poe matis conscriptus est. Un̄ p̄ totū hūc libz figu ris ⁊ colorib⁹ vti⁹ q̄b⁹ poete uti cōsueuerūt. hec s. tho. ¶ Ea autē q̄ mgr̄ adat. fingit se iducere p̄ cōsolatiōe burgē. ex dōis postillatoris Iheremie

Job.

xx. magis in rei ueritate uidentur sophistarum uerba quam consolatoris. Nam omnia que ad propositum nostrum postillator ibi dicit. plus et plenus sanctus thomas. scripserat hic et in multis alijs locis a quo ipse postillator accepit. Sed neque per illa que ibi postillator tradit poterat rñderi ad obiectiõem suã quam hoc loco dicit sanctus thomas. fecerat ex suo falso presupposito. Unum neque eius neque sui defensoris indigemus auxilio nos qui doctrinam sancti thomae. tenentes: colimus ueritatem. Hoc unum tamen negari non potest quod postillator hoc loco impugnat quod hieremias. xx. docet apte ubi uerba iob ex hoc capitulo inducit secundum intellectum sancti thomae. exposita. Sic enim super illud hieremias. maledicta dies ista. Non sunt impacientis et desipientis uerba: sed in hoc exprimit horrorem sensualitatis respectu mali imminetis. Quod tamen patienter tollerabat. sicut sanctus iob exemplar paciẽtie dixit. pereat dies in qua natus sum ista. Et sic est sensus. maledicta dies ista. id est. si sequerer sensualitatis horrorem: tempus natiuitatis mee maledicerem. Hec postillator in forma.

Circa predictum capitulum tertium.

In eodem capitulo. iij. super illud maledicant ei qui maledicunt diei ista. postillator recitat duas sancti thomae. expõsiones dicentes. hoc thomas exponit dupliciter. Uno modo quod per leuiatã intelligitur magnus piscis qui alio nomine uocatur cetus quem propter sui magnitudinem piscatores non audet inuadere de die ut dicit sed de nocte.

Liber.

tantum. ⁊ ideo quando intendūt eius captioni
si superueniat dies: maledicūt ei ⁊ sic suscitare le
uiatan: est eum inuadere. Alio modo ut per leui
atā intelligatur diabolus quem suscitare habēt
mali homines ei obedientes. ⁊ isti odiūt lucem
diei. secundum q̄ dicitur Johannis tertio. om //
nis qui male agit odit lucem. ¶ Sed prima
expositio non uidetur uera quia audiui ab illis
qui nouerunt captionem illius piscis q̄ nun //
quam inuaditur de nocte sed magis in clara die
ita q̄ piscatores alonge possint contra eum te
la directe proijcere. q̄ si appropinquaret: essent
in periculo submersiōis ex motu illius piscis ma
re notabiliter pturbantis. Secūda uero exposit //
tio uidet̄ mistica ⁊ ideo pono aliam lit teralem
quam ponūt hebrei dicentes q̄ hec est uera litte
ra. maledicant ei qui maledicunt diei expectātes
orbati de societate sua ⁊c. hec postillator. ¶ Cō
tra quem burgen. volens primam sancti thome
expositionem defendere: dicit q̄ et si piscis ille
magnus non possit capi nisi de clara die put po
stillator dicit sibi fuisse narratum a piscatorib⁹:
tamen si contingeret q̄ aliqua dies in qua pesca
tores captioni illius piscis intenderent finire //
tur ante eius captionem: maledicerent illi diei.
eo q̄ non fuit protensa usq; ad finem sui ope //
ris. et de talibus intelligitur illud qui maledi //
cunt diei qui parati sunt suscitare leuiatan secun
dum proprium motiuum sancti thome licet mu
tetur tempus congruum ad captionem vtrum

nox uel dies. quia hoc consistit in facto. ideo nō
 variat motiuum expositionis. Hec burgeñ .
Sed quia iste modus dicendi burgeñ. et si sal
 uet textus ueritatem : non tamen saluat ea que
 sanctus Thomas circa eius expositionem dicit:
 ideo aliter uidetur dicendum q̄ et si piscis ille
 magnus scilicet cetus de die capiatur prout cō//
 muniter aut in partibus in quibus postillator
 de captione eius interrogauit: non ideo sequi//
 tur q̄ aliquando uel in alijs regionibus in qui
 bus sanctus Thomas de illius captione percō//
 tatus est: non capiatur de nocte. ut sic commo
 dius et securius: sub noctis silentio et obscurita
 te repente ipsum dormientem inuadant. ne ipse
 de die a longe uidēs et presentiens inuasores uel
 tela quibus mactatur: fugiat uel mare pre ma//
 gnitudine sua et ferocitate conturbans: horribi
 les excitet undas ita ut inuasorum nauem sub
 mergat. Nam ut fertur a piratis et piscatoribus
 tantus ac tam grauis est somnus ceti: q̄ magni
 tudo eius mirabilis ac pinguedo multo magis
 somno q̄ cibo nutrimentali fouetur. Unde fili//
 um eius mox cum nascitur: per annum dicunt
 dormire . Exemplum erit ad propositum no //
 strum quoniam et si aues ut cōmuniter et apud
 nos ac anialia cetera de die capiāt : nō ideo tol
 litur quin aliquando uel secundum regionum
 diuersitatem sub noctis tenebris capi possint .
 Non enim vnus modus certus est capiendā //
 rum auium aut ferarum etiam que sunt eius //
 dem speciei. neqz in omni regione neqz in omni

tpe idem ē modus neq̄ ubiq̄ eadē sunt instru//
 menta. igit̄ neq̄ necesse ē q̄ idē mod⁹ sit deter//
 minat⁹ ita q̄ nō alius: pisces capiēdi in oī tpe ⁊
 in oī maris regiōe etiā si eiusdē sp̄ci pisces sint. s̄z
 captiōis eoz ⁊ ars ⁊ instrumenta s̄m diuersitatē
 tpm regionū ⁊ mariū poterunt uariari. Un̄ satis
 leui ratione postillator ⁊ expositionem sci tho.
 ductus ē. ¶ Sed neq̄ multū utilis aut necessaria
 erat disputatio sua circa eiusmodi piscis captu//
 ram in qua tñ non modicā ipse facit vim. Nam
 poterat textus legi eā bene siue de die fieret illi⁹
 piscis captura siue de nocte. ¶ Ad id autē q̄ po
 stillator dicit secūdam expōem sci tho. mysticam
 eē ⁊ nō l̄ralem: Rñdet burgen̄. ⁊ bñ q̄ falsum ē.
 qm̄ parabolice locutōes aut figuratiue: sensū lit
 teralē faciūt. Et accipit̄ hec rñsio ex his q̄ sanct⁹
 tho. tradit p̄ma p. q. p̄. ar. vi. ⁊ quolz. vij. ar. xv.
 Nō enim uoces pabolice aut figuratiue ad l̄ram
 significāt figurā s̄z figuratū. Nā cū scriptura no
 minat dei brachiū: nō ē l̄ralis sensus q̄ in deo sit
 mēbrum huiusmōi corporale quod ē figura qm̄
 uoces primo designāt: sed litteralis sens⁹ ē q̄ sit
 in deo uirtus operatiua que ē figuratū. Unde in
 proposito n̄o sub figura leuiatā: dyabolus ad
 litteram intelligit̄ ⁊ nō s̄m sensum sp̄ualē. qz ut
 scūs tho. notauit ex auctoritate beati hieronimi
 totus iste liber fere coloribus ⁊ figuris poeticiis
 constat. Ipse etiam postillator infra. xl. capitulo
 per leuiatā ad litterā intelligit̄ demonē. quod tñ
 hic nō bene aduertens improbauerat.

Circa capitulum quartum.

Job.

In caplo. iiii. sup illud. porro ad me dcm̄
est uerbū absconditū. scūs tho. sub dubio
relinq̄t vtrū reuelatio quā sibi eliphat di
cit scām fuisse: vera fuerit aut ab eo cōficta. qđ
burgen̄. inq̄t rōnabiliter scūm eo q̄ nihil referit
in pposito an hec reuelatio fuerit uera uel ficta.
¶ Sed magister math. dicit necessariū fuisse cō
siderare an uera fuerit illa reuelatio uel falsa. et
cōcludit cū postillatoze q̄ fuerit cōficta ab eli//
phat nulla in re ex̄ite reuelatōe. Probāt hoc qz
alias deus p talem reuelationem auctoizaret di
cta ip̄sus eliphat quoz tamen multa falsa sunt
cū dñs in fine libri dixerit ad eū. iratus est furor
meus in te ⁊ in duos amicos tuos qz nō estis lo
cuti rectum coram me. ¶ Item quia reuelatio il
la inducit ad falsum intellc̄m. s. q̄ nullus a deo
punit̄ in p̄nti: absq̄ culpa precedente. falsū au
tem non potest a deo reuelari. Nec mgr̄ mat. p̄
postillatozē. ¶ Sed certe ambo in hac eoz argu
mentatione decipiūt. Supponunt enim q̄ reue
latio eliphat si uera fuit ⁊ non ab eo cōficta: q̄
fuerit a deo. quod tñ nō ē necessariū. Nam reue
lationes etiam per angelos malos fieri possunt
in quibus multa astruūt̄ falsa ⁊ ad falsum intel
lectum ⁊ iterum ad malum finem. Sepe enim sa
thanas se trāsfingit in angelum lucis vt ap̄. di
cit secunda Corin. ij. ⁊ visibiliter ⁊ inuisibiliter:
ymagines circa fantasiā formando faciens appa
rere quod nō ē. ⁊ aliqñ uocē audibilem forman
do. conceptus ⁊ ymaginatiōes proponendo et
inspirādo. sensus exteriores illudēdo ⁊ alijs mo
dis sibi possibilibus. Nā dyabolus in uirtutes

ej

corporeas aut corporeis organis affixas impme
 re pōt. fm hanc demonum reuelatōem ppheta //
 bant prophete de quibus dñs dicit Jere. xxiiij. ⁊
 in pphetis samarie. vidi saturitatem. ⁊ ppheta
 bant in baal ⁊ decipiebāt pplm meū isrl. Talis
 etiā dicit reuelatio q̄ scā est vxori pilati adat.
 xxvij. prout etiā postillator ibi expōit. Un̄ qz re //
 uelatiōes hoībus fieri pnt per demones: monet
 btūs iohānes p̄na Jo. iij. dicēs. carissimi nolite
 oī spiritui credere. sed pbate spūs si ex deo sint.
 Ad huiusmōi demonū reuelatōes valz ⁊ nccāria
 est grā que ab aplo dicitur discretio spirituum.
 ¶ Quia ergo reuelatio eliphat poterat fieri opa
 tione demonis: ideo merito scūs tho. reliqt sub
 dubio an uera fuerit uel ab eo cōficta. tū qz iu //
 dicari nō poterat p certo. Nam oīa q̄ ptulit eli
 phat ⁊ falsa ⁊ ad falsū intellcū: potuerūt eē ⁊ cō
 ficta ab eo nulla exīte sibi scā reuelatiōe: ⁊ etiaz
 habita per reuelatiōem nō a deo sed a demone:
 ut probatū est. Tū etiā qz siue ficta uel uera eēt
 talis reuelatio: nihil refert ad ppositū. ¶ Pz ita
 q̄ nullitas argumētatōis postillatoris ad pbādū
 certitudinalr fuisse fictam cū pcedat ex fūdamē
 to nō certo sz ualde dubio. s. q̄ reuelatō eliphat
 si uera fuit ⁊ nō ab eo cōficta: q̄ fuerit a deo. Et
 q̄uis in capitulo sequēti cū diceret eliphat ⁊ ad
 aliquē scōz conuertēre: aliquo mō significauerit
 se spiritu dei habuisse illā reuelatōem: id tñ non
 exp̄ssit prout magister mathias sibi imposuit. sz
 ⁊ si exp̄ssisset: non ideo certum esset nobis. cuz
 ⁊ alia falsa in reuelatione sua tradiderit.

Circa capitulum quintum?

¶ In caplo. v. sup illud. uoca ergo si ē q̄ ti //
 bi r̄ndeat. burgen̄. inducit expōez. s. tho.
 dicentis. uoca ergo si est qui tibi respon
 deat. quasi dicat si mihi hoc reuelatum non cre
 dis: tu ipse inuoca deum si forte ipse tibi ad hāc
 dubitationem respondere uoluerit. ⁊ si per me //
 rita propria hoc obtinere a deo non putas: ad
 aliquē scōrū cōuertere. ut eo mediāte hui⁹ rei ue
 ritatem a deo cognoscere possis. Nec scūs tho.
 ¶ Quā expōem q̄ burgen̄ presert expōi postil
 latoris: ideo magister mathias se illi opponit di
 cens q̄ stante expositione sci tho: non debuit eli
 phat remittere iob ad alios pro acquirenda si //
 de de reuelatione sibi facta. sed tenebatur pro //
 bare reuelationem sibi factam fuisse: uel per si //
 gna sicut moyses fecit Exodi tertio. uel per scri
 pturas quemadmodum x̄ps probauit se missuz
 a deo. quod etiam probauit per multa signa. Ex
 quo magister mathias uult concludere q̄ expo
 sitio sancti thome fuerit minus rationalis. qm̄
 ea stante: sequeretur predictum inconueniēs. s.
 q̄ eliphat remitteret iob ad alios pro fide habē
 da de eius reuelatione. ⁊ non eam probaret suffi
 cienter per signa uel per scripturam ad quod te
 nebatur. ¶ Sed ad ista dupliciter r̄ndetur. pri
 mo q̄ assumptum magistri mathie falsum ē nisi
 plus addatur. Nō enī uerū ē q̄ q̄ sibi factā reue
 latōem denunciat: teneatur illam per signa uel p
 scripturam probare. q̄ nullus tenetur ad id qd̄
 eij

non est in p̄tate sua. sed si ignoranti scripturas
 fiat reuelatio: vel etiam scienti: sed de his q̄ non
 dum in scripturis hēnt: nō hēt in p̄tate sua illā
 probare p̄ scripturā. cū scripturarū dicat igna-
 rus. vel nulla de tali re p̄cesserit scriptura. neq̄
 p̄ signa: q̄ facere miracula donū dei ē quod gra-
 tis datur. neq̄ est ī p̄tate hoīs nisi a deo detur.
 ergo r̄c. ¶ Sed forte dicet q̄ cū reuelatiōe sem-
 per datur a deo ad eius cōfirmatiōem: uel scrip-
 turarū noticia si de ea re hētur: vel gr̄a miraclo-
 rū. Sed hoc directe est d̄ apl̄z p̄ma corin. xij. di-
 centē. diuisiōes gr̄arū sunt ⁊ alij dat̄ p̄ sp̄m ser-
 mo sapiētie. alij aut̄ sermo scie. alteri fides. alte-
 ri opatio uirtutū. alij p̄phetia. alij discretio sp̄i-
 rituum. alij genera linguarū. ⁊ alij interpretatio
 sermonū. vbi ap̄. oīa ista dona diuidit ⁊ sepat
 ad iuicē ita q̄ quodlibet dari p̄t̄ a deo et ple-
 rūq̄ datū ē sine alijs. In qua re null⁹ theologo-
 rum varie sensit. Unde ioseph reuelationē suam
 quam pharaoni denūciauit circa somniuz gen̄.
 xij. neq̄ scriptura. neq̄ signis comprobauit. ne-
 q̄ daniel cōfirmauit scriptura aut signis: reuela-
 tionē sibi scām a deo de somnio nabuchodono-
 sor. cū etiā expresse sibi dixisset se a deo habuisse
 talem reuelationem danielis secūdo. Nullius er-
 go efficacie est rō magistri mathie d̄ sc̄m tho. cū
 sumpserit pro fundamento q̄ falsum est. Veruz
 est tñ q̄ si qs uelit fidē facere p̄ se ip̄m de reuela-
 tione sua vt ab alijs inconcusse credatur: q̄ tene-
 tur eam signis aut scriptura efficaciter probare.
 Sed hoc eliphat noluit put patet ex textu. Naz
 ipsum iob pro fide reuelationis sue habēda: ad

alios remisit. ¶ Potest etiam secundo responde-
ri q̄ posito sed nō cōcesso q̄ eliphath per scriptu-
rā uel signa teneretur probare reuelationem suā
quod tñ non fecit: nullum inde sequitur incōue-
niēs expositiōi sci tho. nō enī ē necē excusare ip-
suz eliphath a negligētia ignorātia uel dēscū quez
in confirmatione sue reuelatiōis habuerit: cum
in nōnullis sue reuelationis dogmatibus errasse
conuincatur presertim ex intentione finis.

Circa capitulū sextum.

In caplo. vi. ubi dicit̄. q̄re detraxistis ser-
monibus ueritatis. burgen. expōem po//
stillatoris declinans: recitat approbatq̄
expōem sci tho. dicentis detractionez eliphath eē
intelligendam qua in derogationem fame ipi⁹
iob: d̄ dixit sermonibus eius ueris quos primo
protulerat in sua lamentatione. ⁊ detraçtio illa
fuit in q̄tum eliphath uisus est reprehēdere iob
quia se innocētē dixit ⁊ sine culpa sua punituz.
Huius expōis maiorē approbatiōez ⁊ laudē ma-
gister math. egre ferens: se burgen. ac scō tho.
opponit dicens. primo q̄ expō sci tho. uidetur
impropria. quia detraçtio fame consistit in scō
⁊ nō in sermone. In l̄ra autē nō dicit̄ detractum
facto fame: sed sermonibus ueritatis. ergo ⁊c.
¶ Secūdo qz nō inueniūt̄ alij sermōes ueritatis
quibus eliphath detraçerit nisi illi q̄bus iob ob-
iurgabat errores amicoz ab olim sibi notos scz
q̄ nulla futura sit in alia uita p̄ bonis aut malis
e iij

retributio put in hoc passu postillator exponit.
 Hec magister mathias. ¶ Sed certe in prima ha-
 rum obiectionum magister mathias nō satis vo-
 cte se videtur habere. nam cū dicit q̄ detractio
 fame consistit in facto ⁊ non in sermone: si intel-
 ligat sicut modus loquendi sonat q̄ detractio q̄
 aliquis detrahit fame alterius fiat per scā ipsius
 detrahentis ⁊ non per uerba: manifeste est falsū
 ⁊ contra vsum ac doctrinam loquentiū. Diffini-
 tur enim detractio q̄ ē aliene fame denigratio p̄
 occulta uerba. Cū prouerb. iiii. remoue a te os
 prauū ⁊ detrahentia labia sint procul a te. ⁊ ca.
 fxiij. dicitur. ventus aq̄lo: dissipat pluuias ⁊ fa-
 cies tristis. linguam detrahentē. Lingue autē ⁊ la-
 bijs v̄ba accōmodāt: nō scā. Et sup illud Rō.
 i. detractores deo odibiles. dicit glo. quod iō
 additur: ne leue putetur detractio: propter hoc
 q̄ consistit in uerbis. Item gregorius sup ezechī
 elem omel. ij. ait. linguas detrahentium sicut no-
 stro studio non debem⁹ excitare ne ipi pereāt:
 ita per suam maliciā excitatas debemus equani-
 miter tollerare: ut nobis merituz crescat. ecce q̄
 gregorius linguis attribuit detractionē. Sunt ⁊
 alie q̄ plurime auctoritates sacre scripture ⁊ san-
 ctorum doctorum in quibus detractio non nisi
 uerbis aut lingue accommodatur. ¶ Si autē in-
 telligat q̄ detractio fame consistit in facto ⁊ nō
 in sermone. i. q̄ factis alterius detrahitur ⁊ non
 eius uerbis: non minus falsum est. nam sicut fa-
 ma uel nomen bonum habetur de factis alteri⁹
 si recta sint: ita ⁊ de sermonibus eius si cōsonāt
 ueritati. fama enim aut nomen bonum: a p̄sona

usq; ad facta eius ⁊ uerba cōsueuit extendi. Lau-
damus enim non solum hominē: sed uerba eius
⁊ facta si uera ⁊ recta sint s̄m illud. In deo lau-
dabo sermones meos. ps. l. ergo per opposituz
denigratio fame que est detractio nō solum fie-
ri pōt de benefactis alterius: s; ⁊ de eius sermōi-
bus ueris. ⁊ sicut factis: ita etiam ipi sermōni de-
trahitur. Et hoc loco iob ipis sermōibus prout
est datiui casus: dixit fuisse detractuz vt etiā ma-
gister math. cum postillatoze exponunt. Cū pa-
tet prime obiectiōis inefficacia ⁊ nullitas. ¶ Ad
secundam dicit q; sermones quibus eliphaz de-
traxerat: sermones ipius iob sunt. sed nō sunt il-
li quos postillatoz notauit. nam illos iob nōdū
protulerat. sed quos scūs tho. expressit. illi. s. q̄
bus iob dixerat se innocētē ut flagellaret̄ ibi. nō
ne dissimulaui. nōne filui. nonne q̄eni ⁊ uenit su-
per me indignatio supra ca. iij. ubi scūs tho. in-
quit. Si quis colligere uelit que in hac deplora-
tione iob dicta sunt: sciēdū ē tria in ea cōtineri.
primo enim ostendit sibi uitā suā eē tediōsam.
Secūdo magnitudinem miserie quā paciebat̄.
ibi anteq; comedo suspiro. Tertio ostēdit suam
innocētiam ibi. Nōne dissimulaui. hec scūs tho-
mas. ea igitur uerba iob sunt de quibus in cap.
isto dicit. quare detraxistis sermonibus uerita-
tis. quos magister math. inuenire non poterat.
prout ex mō interrogatōis sue accipit̄. illis enim
vbi iob: detraxerat eliphaz ī ca. iij. ibi. Recor-
dare obsecro te: q̄s vnq; inocēs perijt. prout eti-
am postillatoz exponit.

Circa capitulum. xxiij.

e iij

Liber.

In caplo. xxxiiij. super illud. nec abulet per
viam vinearū. burgeñ. pōit expōem facti
tho. exponētis uerba illa de pctis impio
rū. sed magister mathias dicit expōem postilla
tozis illa exponētis de pena reproborum: eē ma
gis consonam littere. Sed cum id nō probet: ea
dem facilitate qua dictū est: pro nulla reputat.
vnū tñ est q̄ cū scūs tho. exponit illa uerba de
pctis impiorum: non est expositio sua aliena a
penis reproborum in vita ista. de quib⁹ p̄pe fi
unt imprecatiōes seu maledictiōes. Nā pctā: ple
rumq; pene sunt precedentium pctōrum prout
sanctus thomas declarat prima secunde questi
one. lxxxvij. arti. ij.

Circa capitulum. xxxvj.

In caplo. xxxvj. qđ dicit in manibus ab
scōdit lucē. scūs tho. expōit de luce sp̄ ūa
li. Dicit tñ q̄ illud annunciat de ea ami
co suo. pōt etiā exponi de corporali luce fm̄ opi
nionem platonicozum. quorum sententiam reci
tat de animarū efluxu ab aiabus stellarū ⁊ de ea
rum reditu ad siderum claritatem. ¶ Cōtra hāc
sancti thome expositionem magister mathias di
cit. primo q̄ postillatoz cū beato gregorio ⁊ glo
sa ordinaria legunt illud. Immanibus prout est
datiui casus nominis immanis ⁊ hoc immane.
Sed scūs tho. aliter. quia prout ē ablatius no
minis man⁹ cū p̄pōe. in. quod sibi uidet absq;
rōe sc̄m. ¶ Secūdo q; expōez secūda de luce cor

Job.

porali sup illud. ānūciat rē. pbat p qdā q̄ fm
 fidē nr̄az falsa sūt r̄ erronea. i. q̄ aie deriuēt a na
 tura stellaz r̄ ad earū claritatē rcē viuēdo reuer
 tant. q̄ opinio fuit platonicoz. hec mḡr math.
CIn quoz p̄mo qd̄ dicit postillatorē exponere
 illud Immanibus prout ē datiui casus. r̄ sanctū
 thomā prout est ablti casus: nescio vnde acce//
 perit. Nā sicut in uerbis sci tho. dicit ad expōez
 illius pticule in manib⁹ .i. p̄ sue uirtutis opa v̄l
 ex ptāte dei q̄ in scripturis figurat per manus:
 ita in v̄bis postillatois dicit. i. p̄ ei⁹ v̄tutē. s. dei
 q̄ s̄lr p̄ manū significari cōsueuit. Cū nō minus
 uidet ex uerbis postillatois q̄ in manib⁹ fuerit
 ablti casus: q̄ ex v̄bis sci tho. neq̄ magis q̄ fue
 rit casus vt̄i: p̄mo si bene pōderēt verba postil
 latois simul cū textu: satis apparet q̄ postilla//
 tor legerit. In manibus: put ē ablti casus. alias
 nō consonaret expō eius: textui. Dicit enī in l̄ra
 In manibus abscondit lucē r̄ precipit ut r̄ rur//
 sus adueniat. Certū ē aut q̄ aduerbiū rursus: p̄
 prie denotat reiteratiōem resp̄cū eius quod pre
 cessit. Cū si immanibus eēt datiui casus: signifi
 caretur in littera q̄ lux immanibus idest sup̄bis
 aut crudelibus semel abscondita: rursus. i. iterū
 ad eos rediret. nā resp̄cū alioz: nō diceret rur//
 sus. Cū gregori⁹ .xxvij. mora. q̄ legit immanib⁹
 vt̄i casus: hysdē. s. sup̄bis expōit lucē sp̄ualē q̄n
 q̄ abscondi r̄ rursus aduenire. hoc aut postil//
 lato: nō vult ex sua expōe. Nā dicit q̄ lux gr̄e et
 gl̄ie aliquib⁹ abscondit vt̄ reprobis: r̄ aliqb⁹ cō
 cedit vt̄ electis. Itaq̄ vult q̄ nō eisdē cōceditur
 a qb⁹ absconditur. Nō ergo li. in manibus in

velleit postillator eē dī casus sed ablti. vt sit se
 sus. In manib⁹. i. in v̄tute dei ⁊ dispōe. ut ip̄e ex
 ponit: abscōdit lux bonis ⁊ cōcedit malis. Ex
 q̄bus etiā appet q̄ si scūs tho. exposuit. In ma
 nibus put ē ablti casus nois man⁹: nō id fecit su
 ne rōe. Nā multū cogit ad sic exponēdū aduer
 biū rursus put deductū ē. ⁊ tūc meli⁹ ē expone
 re illud de recessu ⁊ reditu lucis corporalis que
 cōiter fit oib⁹ hoib⁹ put scūs tho. expōit: q̄ de
 recessu lucis resp̄cū quorūdā ⁊ reditu ei⁹ resp̄cū
 alioꝝ sicut postillator expōit. ⁊ hoc pp̄t aduer
 biū rursus. ¶ Illud vero qd̄ secūdo obicit mgr̄
 math. S̄ expōem secūdā sci tho. de luce corpali:
 certe nō aliud oñdit q̄ q̄ ip̄e mgr̄ malo S̄ factū
 tho. moueat affcū. ita ut nō erubescat etiā i q̄b⁹
 scūs tho. fm̄ alioꝝ opiniōem apte p̄cedit: calū
 p̄nias sibi rōes obicere. Lū. n. scūs tho. secun
 dā expositionē de luce corporali probet p̄ dicta
 plonicoꝝ q̄ ip̄e in q̄s plib⁹ sue scripture locis cō
 dēnat: q̄s nisi aut maliuol⁹ aut penit⁹ ignorans
 nō cognoscat q̄ eā expōem det p̄supposita falsa
 sententia heliu quā cōem cū platonis hēret de
 aiaz efluxu ab aiaz stellarū. Un̄ scūs tho. nō
 dicit absolute q̄ illa uerba heliu: de luce corpa
 li debeāt expōi. s̄ q̄ sic p̄nt expōi. s. p̄supposito
 q̄ heliu falsam plonicoꝝ opiniōem de ortu aiaz
 teneret. Atq̄ ita nō declarat scūs tho. p̄ ea que s̄
 des catholica dānat: illa q̄ in sacra scriptura. cō
 tinēt tāq̄ in se ⁊ absolute uera. sed ea q̄ i scriptu
 ra sacra hēnt dicta fm̄ falsā quorūdā ⁊ erroneā
 opiniōem. Talia enī falsa ⁊ erronea: scripturarū
 omētatores nō verēt p̄ alia erronea dca expōer.

Psalmorum.

pmo id rē fit. nā r si sic pcedat ex falsis: pcedi
tur tñ ex cōcessis. Nō enī verit⁹ est postillator s̄.
ca. iij. p falsa r erronea dicta amicoꝝ iob fm suā
expōem: pbare ea q̄ de maledictōe vite iob r na
tiuitatis in ca. i. cōtinēt. qz. s. p̄suppōit ip̄e: q̄ te
rtus ibi loq̄t fm eoz falsā sniaz quā hūerant de
punitiōe r remuneratiōe hoīm a deo.

Circa librū Psalmorū in plogo.

In plogo sup libꝝ psal. postillator mo
uet qōnē de cōpatōe dauid ad alios p
phetas. In c^o p̄secutiōe cōmēorat qd̄ scūs
tho. sc̄psit s̄za s̄ze. q. clxxiij. ar. iij. vbi disputās
de cōpatōe ppharū ad iuicē. dicit q̄ r si dauid
q̄tū ad aliqd̄ fuerit excellētiōꝝ ppha moyse i eo
sc̄z q̄ pleni⁹ cognouit r exp̄ssit misteria icarnati
onis xpi: simplr tñ loquēdo de pphā: moyses
fuit excellētiōꝝ illo r ceteris pphis veteris testa
mēti. ¶ Primo q̄tū ad visionē itellcūalē. eo q̄ ui
dit ip̄am dei eēntiā sicut paul⁹ i raptu. Secūdo
ex pte tenūciatōis qz moyses denūciauit pphiaz
suā toti pplo fidelīū ex p̄sona dei q̄si legē ppo
nēs. nō sic aut̄ dauid nec ceteri pphē. Tertio q̄
tū ad opatōez miracloꝝ qb⁹ pphā confirmat.
qm̄ maiora signa fecit moyses toti pplo: q̄ da
uid r alij pphē. nec. s. tho. ¶ Sz q̄cqd̄ sit de cō
clusiōe iqt̄ postillator. rōes iducte nō uidēt vale
re ad ppositū. Nō p̄ma qz claritas cognitionis
actū pphetādi excludēs: nō pōt constituere ex
cellētiōre gradū pphetie. Nam sic idem consti
tueret r excluderet. Sz visio diuine essentie exclu
dit actum pphetādi sicut r actū fidei qz vterqz
est enigmaticus ergo rē. ¶ Preterea si p̄dicta rō

ualere dicit ipse: sequitur quod moyses fuerit excellentior omnibus apostolis praeter paulum quibus non est concessum uidere diuinam euentiam in uita praesenti. quod tamen sanctus thomas negat in loco pallegato. ¶ Nec secunda ratio uidetur ualere. quia denuntiatio prophetiae est aliquid sequens prophetica cognitionem. ideo non uidetur uariare gradum prophetiae ex hoc quod plures uel pauciores denuntiat. ¶ Et eadem ratio dicit ipse tertia ratio sancti thomas. non ualeat quia confirmatio per signum: sequitur per prophetiam. unde et iohannes baptista nullum signum fecit ut dicit iohannes. et tamen sanctus thomas. concedit quod fuerit maior propheta ipso moyse. Unde concludit postillator quod per babylonem potest dici quod dauid fuerit excellentior propheta moyse. ad quod confirmandum arguit triplex. ¶ Primo quia licet moyses quemadmodum et dauid acciperit ueritatem super naturalem absque quibuslibet figuris et signis sensibilibus: non tamen toties nec ita coniter huerit tales illustraciones sicut dauid. ¶ Secundo quia putat sanctus thomas. dicit dauid plenus et clarius expressit misteria christi quam moyses. scilicet lex ueteris et prophetae ordinabantur ad christum sicut ad finem. quia ut apostolus dicit gal. iij. lex pedagogus non fuit in christo. ergo dauid excellentior propheta fuit quam moyses. cum finis sit nobilior his qui sunt ad finem. Uidet enim propheta dauid quaedam habere excellentiam ex hoc quod christi misteria sic expressit. ¶ Tertio quia beatus gregorius. expressit dicit quod dauid clariorem cognitionem quam moyses habuerit omel. iij. sicut ezechiel ¶ Nec postillator in sententia sancti thomas. ¶ In quorum ab solutōez et si burgeñ. multa dixerit. non tamen re uera mentem sancti thomas. sicut neque postillator aduersarius eius concepit. Non enim fuit mens sancti thomas in questione proposita: ex clara uisione diuine euentie

Psalmorum.

quã hũit moyses: pbare pphetiã moysi fuisse excellẽtiore aut perfectiore: pphã dauid fumen do pphetiã fm ppam ⁊ formale eius røem. Nã q pphetia fm formale røem dicat enigmaticaꝝ cognitõez fm aliqũe modũ. ⁊ q clara visio diuine eẽntie ut sic røem ppam excedat pphetie: ex p̃resse docuit sanctus tho. scõa secũde. q. clxxiiij. ar. i. ⁊ q. clxxiiij. arti. v. ⁊ in de veritate. q. xij. ar. vij. ⁊ xij. ⁊ in pluribus alijs locis. Sed mens ei⁹ fuit dicere q q moyses vidit diuinã eẽntiam: excellẽtiõr propheta fuit q̃ dauid q̃tum ad røez generis pphetie: quod e cognitio. i. q fuerit excellẽtiõr cognitio moysi: cognitioẽ dauid q̃ uis propter diuine essentie clarã visionem: cognitio illa moysi: min⁹ p̃pe dicat pphã. Et q̃ ista distinctio de røe pphie generica ⁊ specifica fuerit de mēte sci tho. p̃z exp̃resse in. q. de veritate. q. xij. ar. xij. in corpe qõnis vbi sic dicit. Rñ // deo dicendũ q cũ natura sp̃ei cõsistat ex natura generis ⁊ natura differẽtie: ex vtraq; dignitas speciei p̃t pensari. ⁊ fm has duas cõsideratões. in ueniũtur aliqua se inuicẽ in dignitate excedere. qñq; ⁊ q̃tũ ptinet ad røem sp̃ei: semp̃ illud p̃ticipat p̃fectius sp̃ei røez: in quo differẽtia formã liter speciem cõstituẽs: nobilius inuenit̃. s; sim // p̃liciter loquendo qñq; e nobilius id in quo natura generis e p̃fectior. qñq; vero id i quo e p̃fectius natura differẽtie. Cũ eni natura differentie addit aliquã p̃fectõem supra generis naturam: p̃eminẽtia q̃ e ex pte differẽtie: facit aliq̃d eẽ simpliciter nobili⁹: sicut i specie hois q̃ e aial rõnale simplr e dignior ille q̃ e potior in rõnalitate q̃ q

ē potior i his q̄ ad rōez aialis spectāt. vtpote sen-
 sus ⁊ mor⁹ ⁊ alia hmōi. Qñ uero d̄ra aliq̄ iperfe-
 ctōem iportat: tūc id i quo ē cōpleti⁹ natura ge-
 neris: ē simplr nobili⁹. vt pz i fide q̄ ē cognitio
 enigmatica eoz. s. q̄ nō uidet̄ q̄ enī habūdat in
 natura generis ⁊ deficit i fidei d̄ra vtpote fide //
 lis q̄ iā pcipit aliquē itellc̄m credibiliū ⁊ quodā
 mō iā ea uidet: hēt simplr nobiliozē fidē eo q̄ mi-
 n⁹ cognoscit. ⁊ tñ q̄tū ad rōez fidei ptinet: ma //
 gis ppe hēt fidē ille q̄ oīno nō uidet illa q̄ cre //
 dit. ⁊ sic etiā ē i pphetia. prophā. n. uidet̄ eē q̄
 dā cognitio obūbrata ⁊ obscuritati admixta fm
 id qd̄ hēt. ij. pe. j. hētis firmiozē ppheticū ser-
 monē rē. hec. s. tho. Et cōcludit q̄ si cōparem⁹
 pphias q̄tū ad d̄ram q̄ rōez pphie cōplet: illa
 iucit̄ pfectōez pphie hēre ⁊ magis ppe: cui yma-
 ginaria visio admiscet̄. Sic enī ueritatis ppheti-
 ce cognitio obūbrat̄. Si aut̄ opem⁹ pphias fm
 id q̄ ptinet ad naturā generis. s. cognitioem uel
 uisionē: cōcludit. s. tho. q̄ illa pphā ē pfectioz
 ⁊ dignioz q̄ hēt iudiciū ⁊ acceptionem supnatu-
 ralē fm uisionē itellctualē sine ymaginaria uisi-
 one. cui cōclusiōi cōsonat qd̄ dicit̄ secūda. ij. q.
 clxxiii. ar. ij. Inqt. n. dignitas eoz q̄ sūt ad finē:
 p̄cipue cōsiderat̄ ex fine. finis aut̄ pphie ē māife-
 statio alic⁹ ueritatis s̄ hoīem exntis. Cñ q̄to h⁹
 modi māifestatio ē potior: tāto pphā ē digni //
 or. Māifestū ē at̄ q̄ māifestatio diuine ueritatis
 q̄ fit p nudā cōtēplatoez ipius ueritatis: potior
 ē illa q̄ fit sub silitudine corpaliū rerū. magis. n.
 appropiq̄t ad uisionē patrie fm quā i eēntia di-
 uitas cōspicit̄. Et in̄ ē q̄ pphā p quā aliq̄ sup //

Psalmorum.

naturalis ueritas cōspicit̄ s̄m itellcūalē uisionē:
ē dignior q̄ illa ī q̄ ueritas supnatural māifestat̄
p̄ silitudinē corporaliū rerū s̄m p̄maginariā uisi
onē. hec. s. tho. Ex q̄b⁹ liq̄de appet q̄ aliq̄s di
ci p̄t excellētiōz p̄phā alt^o: q̄ t̄n min⁹ p̄p̄e r̄ nō
s̄m formalē rōem recipit denoiatiuā p̄dicatiōez
prophetie. r̄ in hoc sensu accipiēda sunt v̄ba sc̄i
tho. in loco preallegato de cōpatione moȳsi ad
alios p̄phetas cū dixit q̄ moȳses ea rōe fuit ex //
cellētiōz ceteris p̄phetis veteris testamēti: q̄ u
dit ip̄am dei eēntiā. Nō. n. itellexit q̄ ab illa cla
ra uisiōe denoiaret̄ moȳses p̄pheta magis p̄p̄e
r̄ formaliter q̄ dauid r̄ ceteri. sed q̄ excellentiōz
eēt p̄pheta. s. q̄tū ad naturā generis. i. dignior
r̄ p̄fectiōz cognoscēs aut uidēs. eo q̄ ī p̄phā et
fide r̄ silitibus q̄ ex sua d̄ra specifica dicūt ip̄fecti
onē: tota dignitas r̄ p̄eminētia accipit̄ simplici
ter loquendo: a natura generis put̄ s̄ deductuz
est. Nō enī ex eodē ē q̄ aliq̄s denoiēt̄ p̄p̄e r̄ for
maliter p̄phā: r̄ excellētiōz p̄phā. Un̄. s. tho. se //
cūda. ij. q. s. allegata. clxxiij. ar. ij. ad. iij. sic di //
cit. Ad tertiū dicēdū q̄ nihil p̄hibet aliq̄d esse
simplr̄ melius: quod t̄n minus p̄p̄e recipit ali
cuius p̄dicatiōē. sicut cognitio patrie ē nobili
or̄ q̄ cognitō uie q̄ t̄n magis p̄p̄e dicūt̄ fides: eo
q̄ nomē fidei ip̄ortat ip̄fectōez cognitōis. Simi
liter aut̄ p̄phetia ip̄ortat quādā remotōem r̄ ob
scuritatē ab intelligibili ueritate. r̄ ideo magis
p̄p̄e dicūt̄ p̄phete: q̄ uidēt̄ p̄ p̄maginariā uisio
nē q̄uis illa p̄phetia sit nobilior: que est per itel
lectualem uisionē. dum tamen sit eadem ueritas
utrobiz̄ reuelata. hec sc̄s tho. ī forma. ¶ Et si

S̄ hoc instet q̄ pari rōe bti in patria existentes
 poterūt denotari excellentiores prophete id ē p
 factius uidentes ⁊ cognoscētes: rñdet scūs tho.
 arti. v. qōnis s̄ notate. clxxiij. vbi arguit sic pri //
 mo loco. moyses vidit diuinam eēntiam qui tñ
 ppheta dicit. ergo pari rōe bti possunt dici p //
 phete. ecce argumentū. Seq̄t rñsio. Ad p̄mū di
 cendū q̄ visio illa moyse: fuit raptim per modū
 passiōis. nō autē pmanens per modū beatitudi
 nis. Unde adhuc vidēs erat pcul. ppter hoc nō
 totaliter talis visio amittit rōem prophetie. Nec
 scūs tho. ¶ Ex qua solutōe duo accipiūt. Unū
 est q̄ s̄m intētōem scī tho. in illa visioe clara di //
 uine eēntie ppter quā moyses dicit excellentior
 propheta ceteris: modicū fuit de rōe p̄pa ⁊ for
 mali pphete. Patet hoc cū dicat q̄ tal visio nō
 totaliter amisit rōem prophetie quasi signās q̄
 multū de formali rōe pphete amiserit. quod fa
 cit ad ea q̄ s̄ dicta sunt fuisse de mēte scī thome.
 ¶ Aliud quod seq̄t ex p̄dicta solutōe ē q̄ actus
 visiois clare diuine eēntie nō oīno phibet: quin
 sic videns possit dici ppheta si viator sit. Et h̄
 ratio ē. qm̄ ⁊ si vidēs in illo actu vidēdi nō sit p
 cul ab eterna ueritate in se ip̄a: ē tñ pcul s̄m sta //
 tū suū. cū nōdū puenerit ad ultimā pfectiōem ⁊
 cōiunctionē ad deū. Un̄ ap̄. ij. corin. v. q̄ diu in
 corpore sum⁹: peregrinamur a dño. Est etiaz sic
 videns pcul a cōi hoīm sensu cum quibus con
 uersatur que distātia cōsequit pphetiā tam in //
 trinsece ⁊ de per se: q̄ illa sola sufficit ad hoc q̄
 supernaturaliter vidēs denotetur propheta. Un̄
 scūs tho. iij. pte. q. v. ar. viij. arguit sic secūdo lo

Psalmorum.

co. Sicut fides ē eoz q̄ nō uident̄ ⁊ spes eoz que non habentur: ita ppheta ē eoz que non sunt p̄ntia. sed distant. Nam ppheta dicitur q̄si procul fans. sed in x̄po nō ponitur fides nec spes ut s̄ dictū ē: ergo ppheta nō debz poni i x̄po. ecce argumentū. Sequit̄ r̄nsio. Ad secundū dicendū q̄ fides est eoz q̄ non uidentur ab ipso credēte. et s̄lr spes est eoz q̄ non habēt ab ipso sperante. sed ppheta est eorum que sunt p̄cul a cōi hominum sensu cum quibus propheta cōuersat ⁊ cōicat i statu uite. ⁊ ideo fides ⁊ spes repugnāt perfectioni beatitudinis x̄pi. non aut̄ ppheta. hec sc̄s tho. ¶ Ex his r̄ndet̄ per ordinē ad argumentū postillatoris s̄ rōes sc̄i tho. Ad primam dicitur q̄ maior est uera de illa claritate cognitionis que simpliciter excludit actum prophetandi. sed minor est falsa in proposito nostro. nam visio diuine essentie qualem habuit moyses: nō excludit actum prophetandi simplr̄ sicut supra declaratum est. tum qz fuit raptim ⁊ per modū passionis. tū etiam qz fuit uiatoris p̄cul existētis ab eterna ueritate s̄m statum suūz. p̄mo talis visionis claritas constituit excellentiorē gradū prophetie q̄rtum ad rōem generis ipius prophetie. de quo mō excellētie sc̄s tho. intellexit sicut s̄ satis deductum est. ¶ Ad secundū negatur cōsequētia. Nam ⁊ si alij apostoli x̄pi p̄ter paulum non habuerint in hac uita clarāz diuine eētie uisionem: omnes tamen habuerūt per doctrinam x̄pi ⁊ reuelationem sp̄s sancti pleniorē noticiam de misterijs fidei ⁊ rebus diuinis q̄ moyses ⁊ ceteri prophete ueteris testamenti. post ad
ff

Psalmorum.

uisione ostensa uidentur fuisse: q̄stū oportebat
pro tempore illo populo iudeorum tradi. Nam
fidei doctoribus datur māifestatio spūs ad uiri-
litatem prout dicitur prima Coz. xij. Un̄ satis ui-
detur dicēdū q̄ paulus in raptu uidēs diuinam
eētiam: plura uiderit in ea de misterijs fidei et
clariozem hūerit cognitōez de eis: q̄ moyses q̄n̄
habuit silem diuine essentie uisionem. quia tem-
pore plenitudinis gratie habuit illam uisionem
paulus. Non enim tempus post aduentum xpi
appellatur tempus gratie reuelate: nisi quia i eo
copiosior facta est reuelatō misterioz gr̄e. Unde
nulli patri ueteris testamēti nec etiā moysi tot r̄
tā explicite misteria fidei reuelata sūt. prout pul-
cre deducit scūs tho. secūda secūde. q. i. ar. vij.
r. q. clxxiij. ar. vl. ubi dicit q̄ moyses pleni⁹ fu-
it instruct⁹ de simplicitate diuine essentie q̄ alijs
patres ueteris testamēti. Sed postmodū tpe gr̄e
ab ipso filio dei reuelatum est misterium trinita-
tis. Idem expresse dicit eusebius exponens illud
luce. viij. exiit qui seminat r̄c. Inquit enī moy-
ses etiam r̄ prophete post eum nō inseruerūt ho-
minibus regna celoz. sed retrahendo insipiētes
ab errore nequicie r̄ pdolorum cultu: quasi cole-
bant animas hominum r̄ noualia redigebāt. so-
lus aut̄ oīm sator uerbū dei exiuit euāgelizatur⁹
noua semina. s. misteria regni celorum. Nec ille.
Ad argumenta 3̄ secundam r̄ tertiam ratōem
sci tho. dicit q̄ non aliud pbāt nisi q̄ gradus
essentiales prophetie nō uariāt s̄m diuersū mo-
dū enūciatiōis aut confirmationis p̄ miracula:
s; nō obstāt quin ex earū diuersitate: accipiātur

f ij

diuersi gradus dignitatis et perfectionis prophete tanquam ex quibusdam sibi accidentibus. Nam neque in rebus naturalibus tota pulcritudo perfectionis que debetur rei: est sibi a forma substantiali que dat spiritum. sed multum superadditur ex accidentibus superuenientibus. sicut in homine ex figura et colore et alijs quorum si aliquod desit: contingit malum et defectus. neque etiam in actionibus tota plenitudo perfectionis et bonitatis consistit in earum specie que sumitur ex obiecto. sed aliquid addit ex his que adueniunt tanquam accidentia que circumstantie dicuntur. Unde si aliquid desit quod requiratur ad debitas circumstantias: sequitur actio mala et deficiens. ¶ Quod autem magister mathias in fauorem postillatoris addit. scilicet quod gradus rei est ipsi rei modus intrinsecus qui per nihil extrinsecum potest variari: nullam addit difficultatem. sed est eiusdem inutilis repetitio. Unde dicitur quod veritatem habet de gradu rei essentiali et specifico. quem gradus secus thomas dixit variari secundum maiorem et perfectiorem illustrationem luminis prophetici. Sed gradus accidentales non sunt ipsi essentie intrinseci. quare et a causa extrinseca essentie rei: consequi et variari possunt. Et si dicatur quod gradus rei et si sit modus extrinsecus essentie saltem est ipsi rei intrinsecus. id est inherens: non obstat quod etiam si denunciatio et confirmatio per miracula sint extrinseca prophetie: ordo tamen prophetie et relatio ad ea sicut ad finem: est quid inherens prophetie et intrinsecum quibus non de eius essentia et ex illo ordine diuerso: variatur gradus qui est modus intrinsecus prophetie. Et est sicut

Psalmorum.

quod scūs tho. dicit in alio pposito p̄ma sc̄de
q. xvij. ar. iij. arguit enim sic secūdo loco. Boni
tas actus est aliqd in ipso ex̄ns. finis autē ē cā ex
trinseca. non ergo fm̄ finē dicit actio bona uel
mala. Ecce argumētū. Seq̄t r̄sio. ¶ Ad secūdū
dicēdū q̄ q̄uis finis sit cā extrinseca: tñ debita p
portio ad finem ⁊ relatio in ipm: inheret actiōi.
hec scūs tho. ¶ Quod autē vltterius dicit m̄gr
math. q̄ denunciatio proph̄ie vni uel pluribus
non solum est acc̄ns extrinsecū sed acc̄ns p̄ acci
dens: falsum est. nam causa per accidens ē put
dicitur secūdo ph̄isicoy ad quā effcūs qui seq̄
tur nullum hēt ordinem. Sed p̄phetia: ad denū
ciatiōem ordinat̄ tanq̄ ad quēdā finē fm̄ illud
p̄ma Lozin. xij. vnicuiq̄ dat̄ manifestatio spūs
ad vtilitatem. ⁊ infra. xij. q̄ p̄phetat: hoib⁹ lo
quit̄ ad edificatiōem ⁊ exhortatiōem ⁊ cōsolatō
nem. ¶ Un̄ ⁊ psidous dicit li. vij. ethimo. capi.
vij. q̄ p̄phete dicūt quasi p̄fatores. eo q̄ poꝛ//
ro. i. a remotis sanē ⁊ de futuris uera p̄dicunt.
Lum ergo ordinē p̄phetia ad denūciationem ⁊
vtilitatē: seq̄tur q̄ dignior sit illa q̄ ad vtilitates
plurium plib⁹ denūciat̄. qm̄ fm̄ dionisiū ⁊ phi
losophū. bonū tanto diuinius est: q̄to cōmuni
us. ¶ Silr ⁊ ad id q̄ addit magister math. de cō
firmatione que est per miracula: dicitur q̄ q̄q̄
facere miracula sit acc̄ns extrinsecum nō seq̄es
de necessitate sp̄m p̄pheticū: tñ qz ordinat̄ ad
prophetie confirmatiōem fm̄ illud as̄ar. vlt. ser
monē cōfirmate sequētib⁹ signis: multū confert
ad eius dignitatē. ac p̄ hoc p̄fectio ⁊ excellentia
p̄phetie merito variat̄ fm̄ diuersum modum et
f iij

genus miraculorum. Dictum est. n. q̄ ex accidē
 tibus que etiam extrinseca rei sunt: aliqd̄ digni
 tatis ip̄is rebus accedit. Unde ad excellētiā p̄
 phetie moysi inducūt deut. vlti. miracula que
 per eū sc̄a sunt. dicitur. n. non surrexit propheta
 vltra in israhel quem nosset dñs facie ad faciem ī
 omnibus signis atq̄ portētis. Et inde est q̄ p̄
 phetare: nonnūq̄ in sacra scriptura pro opera
 tione miraculorum accipit: eo q̄ miraculorum
 operatio argumētū ⁊ cōfirmatio est prophetie.
 dicit. n. Eccl. xlviii. q̄ corpus helisei mortuū p̄
 phetauit. i. miracula fecit. ⁊ ca. xlix. dicitur de Jo
 seph q̄ ossa ip̄ius visitata sunt ⁊ post mortē p̄
 phetabant. i. miracula faciebant. ¶ Illud autem
 quod postillator obicit de iohāne baptista q̄
 sc̄z nullum signum fecit cū tñ ponat a sc̄o tho. ex
 cellentior p̄pheta moysi ⁊ ceteris veteris testa
 menti bñ p̄bat q̄ nō hūerit eius p̄phia illā per
 fectōem que accrescit prophetie ex cōfirmatōe
 miraculorum. excelluit tñ p̄phas veteris testa
 menti in alijs duobus. s. in cognitiōe quā habu
 it expressiorē ⁊ p̄fectiorē ⁊ denunciatiōem dignio
 rem. ipse enim x̄pm filium dei ⁊ mūdi saluatorez
 cognouit explicite non solū in spū: sed presentia
 liter. vnde dixit. ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā
 mūdi. Jo. p. i. ⁊ infra. ⁊ ego vidi ⁊ testimoniū p̄
 bibui quia hic est filius dei. Item missus ē pre
 cursor ⁊ denunciator aduentus x̄pi toti pp̄lo iu
 deorum quibus preparauit viā. nec alōge vt ce
 teri prophete prenūciauit: sed que denunciabat
 digito demonstrauit sm̄ illud. ⁊ tu puer p̄pha
 altissimi vocaberis preibis enim añ facie dñi pa

Psalmorum.

rare vias eius. Luce. i. vbi dicit Criso. Alii enim prophete eminus xpi misterium predicauerunt. hic uero propius predicauit vt eum ceteris in// dicaret. Et q̄tum ad hec duo ponit a sc̄o tho. iohannes baptista excellentior antiquis pphe// tis. non q̄tum ad miraculorum confirmatiōem. Non enim ē necē q̄ qui excellētior dicit pp̄ha: in omnibus que ad pp̄hetiā cōcurrūt p̄cellat. ¶ Ad ea q̄ postillator adducit pro cōfirmatiōe sue opinionis: Ad primū r̄ndet burgen. ⁊ bñ q̄ dictū postillatoris nullū hēt fundamentū ex sac̄ scriptura neq̄ aliquam auctoritatē ipse allegat id probantes. vnde nec cogit. sed neq̄ magister mathias propugnator eius id ratione aliqua auctoritate probauit. quare respōsiōne nō eget. ¶ Ad secundum ipse sc̄us tho. respondet in pre annotata q̄ōe. clxxiiij. ⁊ ar. iiii. Ad primū. Cōce dit. n. q̄ pp̄hetia dauid excellētior fuit q̄ pp̄hetia moyli q̄tuz ad hoc q̄ dauid plenius cognouit ⁊ magis expressit misteria incarnatiōis xpi. S; excellentia ista est s̄m vnum aliquid. moyses vera habuit excellentiam q̄tum ad plura ⁊ potiora vt ibi deducitur. Unde merito dicitur moy// ses propheta excellentior simpliciter. dauid autem s̄m quid. Sed magister mathias in fauores postillatoris probat q̄ dauid fuerit excellētior propheta simpliciter ex eo q̄ excelluit s̄m aliquid intrinsecum prophetie. s. s̄m cognitionem. quod reuera non est satis erudite dcm. Non. n. qui in vnius rei particularis cognitiōe p̄statiō est: dicitur in mentis acumine aut in scie habitu excellere simplr alterum qui in pluriū cognitiōe

fiiij

rerum difficilium et in doctrina et in ceteris que ad habitum scientie et ingenij nobilitatem faciunt: doctior et subtilior inuenit etiam si cognitio illius rei sit aliquid de his que intrinsece probant et scientiam habitualemente esse in aliquo et mentis perspicacitate. Neque enim dicimus ptholomeum ipso aristotele doctiore fuisse simpliciter propterea quod de motu orbium et planetarum a ceterorum situ plura et docuit et cognouit. Unde in proposito nostro et si dauid excellentior dicatur ipso moysen quantum ad aliquid prophetie intrinsecum: non ideo dicitur excellentior illo simpliciter cum ille in quibus plurimis et in eo quod potius est ipsum precellat. sed dicitur excellentior propheta secundum quod non in parte accensum. sed in aliquid preclarum. ¶ Ad auctoritatem gregorij quam ultio inducit post illam notandum burgen. et bene. quod intelligenda est quantum ad cognitionem misteriorum christi quam habuit clariores et expressius tradidit quam moyses. et quantum ad hoc excellentior dicitur propheta. et sumitur ratio ista ex his que sanctus thomas scripsit exponens aliam gregorij auctoritatem huic similem. In de ueritate. q. vij. ar. ultimo. Ad primum.

Circa psalmum quinquagesimum:

In psalmo quinquagesimo burgen. in prima additione sequens doctrinam sancti thome. prima secunde. q. cxiij. dixit quod iustificatio per gratiam: est causa remissionis culpe. Item quod si gratie infusio et remissio culpe considerentur quantum ad substantiam actus; idem sunt. quod eodem actu deo largitur.

Psalmorum.

grām ⁊ remittit culpā. sed si considerentur ex pte
obiectorum sic differunt s̄m differentiam culpe
que tollitur ⁊ gr̄e que infundit̄. ¶ Harū asserti
onum prime: magister math. obstitit dicēs q̄ de
cōi lege prior ē remissio culpe q̄ iustificatio. nā
⁊ vulgo dicit̄ q̄ expulsio vitij uirtutis meret̄ in
gressum. nullū autē posteri⁹ est causa prioris ut
sic. Secundam improbat per hoc quia stat q̄ de
tur gr̄a ⁊ nō remittat̄ culpa sicut in br̄e uirginis
conceptione. In quo magister math. ipm etiam
postillatorē cuius se defensoreu p̄clamat: ap̄to
re impugnat. In p̄icipio. n. h⁹ ps. postillator
idem eē dicit s̄m rē duo ista. s. remissionem cul
pe ⁊ gr̄e restitutōem sola rōe differre. ¶ Sed cer
te has magistri mathie obiectiōes nō erit diffici
le soluere. Et ad primā negatur assumptum. s. q̄
de lege cōi prior sit remissio culpe q̄ iustificatio
loquēdo de prioritate simplr ⁊ ad dictū vulga
re. R̄ndet sc̄us tho. iiii. li. sn̄iarū. di. xvij. q. i. ar.
iij. subar. i. in pede q̄onis dicens q̄ extirpatio
vitiōrū dicit̄ opari uirtutis ingressū: p̄ modum
cause materialis s̄m quē ordinē prior ē naturaliter
remissio culpe q̄ iustificatio per grām q̄ ē q̄dā
dispō materialis ad eā. sed per modū cause effi
cientis formalis ⁊ finalis: infusio gr̄e aut iustifi
catio per grām: prior ē naturaliter q̄ remissio cul
pe. ⁊ q̄ talis prioritas est s̄m plura ⁊ potiora ge
nera causarū: dicit̄ infusio gr̄e: prior simplr ipsa
culpe remissioe. ⁊ p̄ cōsequens eius cā simplr lo
quēdo. Eādē doctrinā tradit p̄ma sc̄de. q. cxiiij.
ar. viij. ⁊ in de ueritate. q. xxviiij. ar. viij. ¶ Ad ob
iectōez ei⁹ ñ secūdū dcm sc̄i tho. r̄ndet̄ q̄ q̄cqd

fit de ueritate casus datus: non est tamē ad propo-
 situm. qz scūs tho. in qōne allegata per burgen.
 loquitur de iustificatione per grām que impo-
 tat transmutationem quandam de statu iniusti-
 cie ad statum iusticie: vt de iustificatione impij.
 sicut ipse premitit in ar. pmo eiusdem qōnis. in
 qua iustificatōe sp verū ē qz grā remittit culpaz.
 De doctrina autez scole fratru minorū circa cō-
 ceptōez btē uirginis quā mgr math. allegat: nō
 est pntis propositi disputare.

Circa psalmum. lxxvij.

Supra ps. lxxvij. burgen. volens assigna-
 re rōes quibus sps orare disposuit: idu-
 cit uerbum sps Jo. xj. dicentis. ppter po-
 pulū qui circūstat dixi vt credant qz tu me misi-
 sti quod dicit intelligendum eē etiā fm deitatē.
 Ad quod allegat scm tho. iij. pte. q. xxj. ar. pmo
 Sed magister math. sitiens contra scm thomā
 calumpnias utcūqz suscitare: commemorat dcā
 burgen firmans eum iuxta intentōem sci thome
 fuisse locutum. qz scūs tho. in loco supra alle-
 gato talem intentionem neqz ostenderit neqz ha-
 buerit. Unde s magistru mathiam stabit qz uel
 sanctum tho. non vidit uel nō intellexit ne dicas
 qz maliciose ueritatez quā nouit: reticuerit. Nus-
 qz enim scūs tho. scripsit nec uerbis significauit
 qz sps fm diuinitatem aut fm qz deus: orauit.
 pmo id apte negat qōne r articlō p burgen. alle-
 gatis. Inquit enī in corpore qōnis. orō ē quedā

Psalmorum.

applicatio pprie voluntatis apud deum vt eam impleat. Si igit in deo esset vna tantum volútas scz diuina. nullo mó competeret sibi orare. qz voluntas diuina p se ipsam é effectiua eozú que vult fm illud ps. omnia q̄cúq; uoluit fecit dñs. sed qz i xpo é alia volútas diuina ⁊ alia hūana. Et volútas humana non est per se ipam efficax ad implendum que vult nisi per uirtutē diuinā: manifestum est qz xpo fm qz est homo ⁊ hūanā voluntatem habens: competit orare. Itē eadem iij. p. q. liij. ar. iij. ad secūdū in q̄t. Ad secunduz dicēdū qz xps orando petijt ⁊ meruit suā resur // rectōem in q̄tū hō. non in q̄tū deus. Nec fact⁹ tho. in forma. false ergo iponit mgr math. fact⁹ tho. qz fm eius intētoem: burgen. dixerit xpm secundū deitatē orasse. Sed p̄terea ut fratri necessitatem patienti succurrā iuxta illud ps. Eripi te pauperem ⁊ egenum ⁊c. Dicimus qz nec burgen. xpm fm deitatem orasse scripsit. Non enim tanti erroris atqz demencie: senex presul arguatur. Sed illud uerbum domini Johannis vndecimo. vt credant quia tu me misisti: dixit intel // ligendum esse etiam secundum deitatem. in hoc sensu. vt credant qz secundum deitatem a te processi. ⁊ ad hoc propositum est auctoritas illa. f. de trinitate quam allegat. f. nobis orauit: ne filius ignoraretur. f. qz a patre sit missus. Utrū autem hilarius intellexerit de ignorantia missionis temporalis filij a patre: vel eternalis sicut dicere videtur burgen. viderint qui pro eo certamen assument. Nostri quidem laboris est veram sancti tho. doctrinam a calūpnijs ⁊ fallacib⁹ rōib⁹

defensare. ¶ Unde glosa supradicta ad v̄ba x̄pi
Jo. xj. s. q̄ intelligitur etiam s̄m deitatē: burgen.
est non sancti thome.

Circa psalmum. cx.

N̄ ps. cx. burgen. in prima additiōe alle//
gat sc̄m tho. iij. p. q. lxxv. ar. viij. Ad ter//
tium dicentem q̄ circa sacramentum eu//
charistie in conuersione panis ⁊ vini in corpus ⁊
sanguinem x̄pi: plura difficilia sunt q̄ in creatio
ne. ¶ Contra quod magister mathias ad solam
sancti thome vt uidetur nominationem concita
tus ueluti cecus qui vocem inimici sonantem cō
fusus baculi sui iactibus a dextris ⁊ a sinistris p
sequitur: obicit probans a sufficiente diuisione
q̄ maior sit difficultas in opere creationis q̄ in
transsubstantiatiōe panis ⁊ vini in substantiā cor
poris ⁊ sanguinis x̄pi. ¶ Sed certe magister ma
thias vano occupatur labore. cum argumētatio
sua extranea fuerit a proposito sc̄i tho. Non enī
sc̄us tho. in loco prenotato comparat difficulta
tem transsubstantiationis memorate ad creatio
nis difficultatem: q̄tum ad intensiōem. ut ue//
lit dicere q̄ maior difficultas sit in transsubstantiatiōe q̄ in creatōe. sed facit cōpatōem q̄tū ad
numerum dicens. q̄ plures difficultates cōcur//
runt in illa trāsubstantiatiōe q̄ in creatōe. q̄ in
creatione hoc solū ē difficile: q̄ aliquid sit ex ni
hilo. In transsubstantiatiōe nō solū ē difficile q̄
hoc totū conuertatur in illud totum: ita q̄ nihil

Psalmorum.

prioris remaneat: sed etiam est difficile q̄ acci-
dētia remaneāt corrupta substātia ⁊ multa alia
que in illa cōuersione sunt difficilia. ¶ patet er-
go q̄ argumentatō magistri mathie: dictum san-
cti tho. non tangit. ¶ Utrum autem difficilius
sit aliquid ex nihilo creare: q̄ panem ⁊ uinuz in
corpus ⁊ sanguinem xpi conuertere. aut ecōtra:
alia questio est.

Circa psalmum. cxviiij.

Supra. ps. cxviiij. cū postillator diceret q̄
meritum congrui est q̄n homo ex uirtu-
te naturali studet bonum opari. ⁊ sic fa-
cit quod in se est ⁊ per cōsequens meretur de cō-
gruo q̄ deus det sibi grām: burgen. notat ex dī-
ctis sci tho. p̄ma secūde. q. cix. ar. vj. in corpore
q̄onis q̄ hō ex sola uirtute naturali: nō pōt ali-
quod opus facere p̄ quod mereat de cōdigno
aut de congruo q̄ deus det sibi grām. q̄n ipsa
preparatio ad grām habitualem: non est ex sola
uirtute naturali cum presupponat aliquod aux-
ilium gratuitum ex parte dei interius aiām mo-
uentis. licet tale auxilium non sit per donū habi-
tuale. ¶ Sed contra hāc sci tho. doctrinā magi-
ster math. sic arguit. Nō minus rōndet de^o homi-
ni hñti per uirtutē naturalē bonū vsum liberi ar-
bitrij: q̄ angelo. sed angelo in p̄ima morula exi-
stenti in beatitudine naturali que nihil ē nisi bo-
nus vsus rōis: respondit deus per collationem
gratie in secunda morula: igitur ⁊ homini. Nec

oportet huiusmodi usum precedere aliquod co-
 num gratuitum uel dispõem gratuitam. sed so-
 lum gratis datam que continetur sub naturali
 facultate. Hec magister math. Ad que rñdetur
 negando presuppositum. s. q̄ angelus in prima
 morula fuit br̄us b̄titudine naturali gr̄az nō ha-
 bens. loquendo de morulis t̄pis uel successiōis
 realis. Nam ut cōius tenetur ⁊ magis dictis san-
 ctoꝝ consonū est: angeli creati fuerunt in gra-
 tia. Dicit. n. aug⁹. xij. de ciuitate dei q̄ deus cre-
 auit angelos simul in eis condens naturā ⁊ lar-
 giens gratiam. neq̄ mgr̄ sn̄iarum ubi eum magi-
 ster mathias allegat expresse dicit q̄ āgeli in pu-
 ris naturalibus creati fuerunt. sed hoc solum q̄
 angeli per ea que in prima sui conditione acce-
 perūt: proficere non potuerunt. Ad quod tamē
 scūs tho. rñdet di. iiii. eiusdem secūdi li. arti. iij.
¶ Ad scōm q̄ dicūt a magistro angeli non po-
 tuisse p̄ficere: non quia mereri non potuerūt: s̄
 quia per suam uirtutem in gl̄am transferri nō po-
 tuerunt nisi ampliori lumine infuso. Et cū dicit
 arguens q̄ bonum usum liberi arbitrij in homi-
 ne non op̄z aliqđ donum gratuitum uel gratui-
 tam dispõem precedere: sed sufficit facultas na-
 turalis: falsum est ⁊ contra uerbum dñi. Jo. vj.
 Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit
 me traxerit eū. Ubi augustinus dicit. magna gra-
 tie commendatio nemo venit nisi tractus. **¶** Itē
 cōtra illud Jo. xv. sine me nihil potestis facere.
 ubi glo. interlinearis dicit. neq̄ parum. parū au-
 tem dicitur: opus moraliter bonum quod ē mo-
 dicum quid: respectu operis meritorij. quo lo-

Esaye.

co dicit aug⁹. magna gratie commendatio cor-
da instruit humilium. ora obstruit superbouz.
nonne huic resistunt veritati: ad bona opera fa-
cienda deum sibi necessarium non putantes: nō
assertores: s; precipitatores liberi arbitrij. Nec
augustinus. 7 in li. de correctione 7 gratia ait. si-
ne gratia: nulluz prosus siue cogitando. siue vo-
lendo 7 amando siue agendo: faciunt homines
bonum. 7 accipitur gratia in dictis augustini p
speciali 7 gratuito dei auxilio naturalibus super-
addito. Cōsonat premissis quod habetur tren.
vlti. Conuerte nos dñe ad te 7 conuertemur. Et
illud apli Ro. ix. non est uolentis neq; currētis.
sed dei miserentis. Item phili. ij. deus est q̄ opa-
tur in nobis velle 7 proficere pro bona volun //
tate. vbi dicit glo. hoc nobis expedit 7 credere
7 dicere quia pium est 7 verum est vt sit humi //
lis confessio 7 totum detur deo. Per proprium
enim arbitrium nisi gratia dei iuuetur: nec ipsa
bona voluntas esse in homine potest. Nec glo.

Circa librum ysaye. Ca. iij.

Ira librum ysaye. in cap. iij. sanct⁹ tho-
mas 7 post eum postillator exponit p //
phetiam que incipit. ecce dñator dñs.
de captiuitate babilonica. contra quam expōez
burgen. arguit. quia in captiuitate babilonica
multi fuerunt prophete sicut hieremias. Eze //
chiel. Daniel. 7 alij. Et tamen in ea auctoritate

Liber:

dicitur. et auferet ab hierlm et iudā iudicē et propheta et ariolū rē. Et intelligit scūs tho. de vero propheta. sicut bñ sonat lfa. Un̄ uidet burgen q̄ propheta illa non ptineat ad statū babilonice captiuitatis. ¶ Sed ad hāc burgen. instātiā: facile patet respōsio. qm̄ textus p̄phetie nō sic intelligi debet q̄ dñs auferet simpliciter a gēte iudeorum uel israhelitica iudicem et propheta rē. ita q̄ nullus ultra in orbe surrexerit de populo illo. sed sensus est q̄ auferet dñs. i. transferet ab hierusalem et iudaz. i. a terra illa duarum tribuū iudicem et propheta rē. qm̄ omnes iudices et prophete et omnes principes et viri fortes robusti et bellatores rē. translati sunt per medos a terra hierusalem et iuda in babiloniam fm̄ qd̄ plane habetur. iij. Regū. xxiij. Nam ut ibi dicit nihil relictum est exceptis pauperibus populi terre. Unde scūs tho. postq̄ exposuit lram usq̄ ad illud uerbum. et prudētem eloquij mistici. ostēdens quō impleta fuerit propheta: ait. Et de oībus his habetur. iij. Regū. penul. q̄ trāslati sūt a nabuchodonoso: in babiloniam. ecce q̄ pbat uerbum superius. s. auferet: per id quia translati sunt.

Circa capitulum. viij.

In caplo. viij. scūs tho. circa expōs signi dati in principio capli: dicit q̄ hoc signū iudei exponūt de filio esaye. per e^o nomē dñs significare uoluit destructionem. x. tribuuz

Esaye.

quorum scz iudeorum expōem subiungit. dein //
 de pōit obiectiones quorundā catholico ꝛ dicē
 tium qꝫ non possit signum illud intelligi de filio
 esaye. sed de xpo tm̄. quemadmodum ꝛ signum
 primum quod ponitur supra ca. vij. ecce virgo
 concipiet ꝛc. vnde ꝛ consequenter exponit hoc
 secundum signū per pticulas suas de xpo. demū
 compans expōem vtriusqꝫ signi ait sic. Hec autē
 expō. s. secunda non est tāte auctoritatis sicut su
 prior que fuit s. ca. vij. qꝫ magis extorta ē ꝛ ex
 scripturis non habet auctoritateꝫ sicut illa mat.
 pmo. vnde quidam dicūt nō eē inconueniens si
 hoc intelligatur ad lram de filio esaye. ita tm̄ qꝫ
 puer iste sit figura xpi sicut etiā supra dictū ē i q̄
 dā glo. vij. ca. super. ecce uirgo. Hec scūs tho. ꝛ
 cōsequēter rñdet fm̄ hanc opinionē ad obiectō
 nes supra positas in drium. ¶ Sed d̄ hec uerba
 scī tho. postillatoꝝ magnam suscitāt calumniam
 dicēs qꝫ dicta sancti tho. nimis fauent errori he
 breorum dicentium qꝫ in istis tribus caplis. vij.
 viij. ꝛ. ix. non fiat mentio de xpo. Unde inducit
 quedā uerba fm̄ caldaicam translatōem ad pro
 bandum qꝫ uerba illa signi ꝛ adhibui mihi te //
 stes ꝛc. Et illa. ꝛ accessi ad prophetissam ꝛc. nō
 fuerint uerba esaye: sed dei. ꝛ per consequens qꝫ
 filius conceptus de quo loquitur signū: sit xps
 ad lram. non filius esaye. ¶ Ad hoc tamē respō
 det burgen. ꝛ satis sufficienter qꝫ uerba scī tho.
 in nullo fauent hebreorum errori. qm̄ scūs tho.
 non improbat expōem que dicit signum hꝫ ca //
 pituli intelligi ad lram de xpo. sed dicit qꝫ nō ē
 tāte auctoritatis talis expō sicut superior i caplo

precedente. Cuius rōem assignat manifestā. Nā
 prima habet auctoritatem ex euangelio. Mat. p̄
 mo ubi dicitur. hoc totū sc̄m est vt ipleret̄ qđ
 dictum est per prophetam. ecce uirgo concipi//
 et rē. sed expositio huius signi non habet tātas
 auctoritatem. cum in sacra scriptura non conti//
 neat̄: qđ hoc quod dicit̄ hic: accessi ad pphe
 tissam: intelligat̄ de beata uirgine. ¶ Itē p̄nci
 pale fundamentū postillatoris ad firmādā hāc
 exp̄dem est illud quod continet̄ in translatōne
 caldaica. quod licet verum sit: nō tamē est tāte
 auctoritatis sicut si in littera contineret̄. ideo v̄
 ba sc̄i tho. sunt manifeste rōnabilia nec ī aliquo
 fauēt errori hebreoz. nec burgen. ¶ Sed 3 hāc
 r̄nsionem magister mathias zelo quodam. s; nō
 caritatis excitatur. ita ut in uerba prorūpat ama
 ritudinis. Unde probare contendit qđ ex tribus
 appareat dicta sancti tho. errori hebreozum fa//
 uere. ¶ Primo q; friuolis ac falsis assertiōibus
 nititur soluere argumenta catholicoz. ¶ Secun
 do quia non roborauit argumenta catholicoz
 nec aliquid facit pro eorum uera exp̄oe sed l̄ras
 exponit ⁊ diuidit pro perfidia iudeozū. ¶ Ter
 tio quia dicit catholicam exp̄dem extortā ⁊ non
 esse tante auctoritatis sicut illa supra ca. vij. ubi
 ille passus. ecce uirgo cōcipiet: exponit̄ de xp̄o
 auctoritate euangeliste. ¶ Postremo querit iste
 magister de auctoritate quā sc̄s tho. p̄fert an
 sit apud iudeos auctentica magis: an apud xp̄i
 anos. sed certum est dicit ip̄e qđ non apud iude
 os. quia translatio caldaica cui innitit̄ exp̄o hu
 ius littere: est apud iudeos maxime auctoritatis

Esaye:

Exemplum aut cui innitit expō. vij. ca. nulli⁹ ē auctoritatis apud hebreos. igit maioris ē auctoritatis apud iudeos expō h⁹ capli q̄. vij. qm̄ ad faciendū fidē infidelib⁹ p euāgeliū qd̄ nō reci// piūt: nihil cōcludim⁹. nisi cū hoc innitamur eorū fundamētis q̄ negare nō cōsueuerūt. Nec magister ma. ¶ Que certe q̄ idocte ⁊ puerilr dicta sint: facile erit oñdere. ¶ Un̄ ad p̄mā ei⁹ p̄batio nē dicit̄ p̄mo q̄ rñsiones date a scō tho. sūt fm̄ opinionē exponētū signū h⁹ capli de filio esaye p̄z quia quasi imediate p̄miserat. Un̄ qd̄ dicit̄ nō eē icōueniēs si hoc itelligat̄ ad l̄ram r̄c. ¶ Secūdo d̄r q̄ ⁊ si ponāt̄ rñsioēs date fuisse de mēte scī tho. ⁊ q̄ ip̄e uoluerit signū hui⁹ capli posse exponi ad l̄raz de filio esaye. put ē figura xpi: nullū icōueniēs ē. qm̄ i sacra scriptura idē text⁹ pōt̄ exponi ad l̄raz de duob⁹. in q̄stū vnū ē figura alteri⁹. put magis dicit̄ i articulo sequēti. s. ca. ix. esaye. S̄z nec postillator rñsioēs. s. tho. sufficiēt̄ i pugnat. Nō p̄mā: qz fm̄ illā opinionē zacharias de quo ē hic sermo nō ē ille filius barachie qui vn⁹ ē ex. xij. p̄phis. s̄z ali⁹ q̄ tūc t̄pis natus erat. put in rñsione. iiii. fm̄ illā opinionē scūs tho. re. citat. quod tñ ⁊ si postillator neget: nulla tñ rōe aut auctoritate irrefragabili illud impugnat. ne q̄ suus magister mathias post eum. Nam ex trāslatione caldaica: non trahitur efficac̄ argumentuz. Neq; impugnat̄io responsionis secunde ualēt. qz ⁊ si postq̄ dicitur. ⁊ adhibui mihi testes: non dicatur. ⁊ scripsi: satis fuit premissum eē in mandato dñi illud. ⁊ scribe in eo r̄c. ita ut non fuerit necessarium postea dicere ⁊ scripsi. certuz.

g ij

est enim q̄ iuxta preceptum dei scripsit. ad quā scripturam: intelligit illa opinio q̄ adhibuit testes. ¶ Qd̄ etiā obicit 3̄ tertiā r̄sionē: nihil est q̄ supponit q̄ in r̄sione falsuz assumat. .s. q̄ fuerit alius zacharias qui propter auctoritatem sacerdotij: diceretur fidelis. ⁊ tñ postillator nō p̄bat efficaciter illud falsum esse. sed suppōit fm̄ intellectum quem habuit in translatōe caldaica qui non cōvincit ut dictū ē. ¶ Ad illud aut̄ qd̄ postillator inducit contra quartā r̄sionē: r̄idet burgē. ⁊ bñ q̄ ⁊ si theglaphalasar nō expoliavit totū regnū samarie: satis vere pōt dici q̄ expoliavit samariam. ea rōe q̄ expoliavit aliq̄s ciuitates regni isrl̄ cuius metropolis erat samaria. Cōsuetū est eniz in huiusmōi locutōibus q̄ ponat̄ totum pro parte per sinodochem. ¶ Sed 3̄ solutōem hāc burgen̄. instat magister mathias q̄ per spoliū factum per theglaphalasar non est ablata fortitudo damasci ⁊ samarie prout innicitur l̄ra. sed fuit pticularis inuasio. hec mgr̄ mathias. ¶ Que plane nō satis p̄te dicta sunt. putat. n. magister math. q̄ ablatio fortitudinis damasci ⁊ spoliatio samarie: vna ⁊ eadē deuastatiōne facta fuerint ⁊ sic receptus arguit q̄ per spoliū samarie non est ablata fortitudo damasci. sed littera non dicit q̄ simul vtrumq̄ factum fuerit neq̄ q̄ propter spoliū samarie: ablata fuerit fortitudo damasci. nam non pertinebant ad eandem prouinciam neq̄ ad idem regnū. cū damascus esset metropolis sirie. samaria autem metropolis regni israel. Sed est sensus littere q̄ aut̄ q̄ sciret puer uocare patrem suum et matrē: au//

Esaye.

ferenda esset fortitudo damasci. quod impletus
 fuit quando theglaphalasar ascendit in dama //
 scum ⁊ deuastauit eam ⁊ transtulit habitatores
 eius cirenem ⁊ rasin regem occidit prout habet //
 iiii. R. xvj. ¶ Item q̄ anteq̄ sciret puer ⁊c. aufe //
 renda erant spolia samarie. quod fuit impletus
 regnante facee quādo theglaphalasar cepit abi //
 on ⁊ abel domum maaca ⁊ alias ciuitates pro //
 ut habetur. iiii. R. xv. q̄uis inter eas non nomi //
 netur ipsa ciuitas samarie. sed intelligitur per sy //
 nodochem vt supra dictus est. ¶ Ecce patet eui //
 denter q̄ rñsiones date a sancto tho. fm opinio //
 nem exponentium signum huius capituli de fi //
 lio esaye: non sunt per ea que postillator obicit //
 euacuate. Unde magister math. gratis pmo ad //
 verecūdiam suam dicit eas friuolis ⁊ fallis asser //
 tionibus esse inixas quas tamen ⁊ ipse intactas //
 reliquit. ¶ Itē neq̄ scōa eius mgri p̄batio 5̄ di //
 ctū burgen. q̄ scūs tho. in nullo fauet iudeoruz //
 error: aliquid hēt momenti. Nā false ⁊ maligne //
 dictum est q̄ nihil scūs tho. faciat pro uera xpi //
 anozum expōe. sed pro perfidia iudeozum. qm //
 totam litteram signi huius capituli distinguit. //
 diuidit ⁊ exponit per ptes suas de xpo ⁊ btā uir //
 gine melius certe ⁊ plenius q̄ postillator: vt rcō //
 oculo inspicienti patebit. Veruz est q̄ dicit hāc //
 expōem magis extortam esse ⁊ minus habere au //
 ctoritatis q̄ expō illa. ecce virgo concipiet. ca //
 pituli precedentis q̄ ex textu mat. primo proba //
 tur. Sed quis nisi insaniens aut omnino desipi //
 ens arguet sanctum tho. sceleris propterea q̄ p //
 fert auctoritatem euāgelij auctoritati trāslatiois
 g iij

caldaice cui soli inicit in sua expōe postillator?
 neq; enim ē aliquis textus sacri canonis ex quo
 talis expositio habeat auctoritatem. ¶ Item cuz
 dicat scūs tho. q; expositio que intelligit signuz
 de filio ysaye non hēt incōueniens dum tñ puer
 ille sit figura xpi: satis approbat primā expōem
 de xpo. Nam illis uerbis aperte significat q; ex-
 positio que est de filio ysaye nō ē conueniēs: ni
 si intelligat puer ille esse figura xpi. ¶ Et p̄terea
 expō illa de filio ysaye recitat a scō tho. ut est ca-
 tholicorum quorūdam expō. quibus videt nō
 eē incōueniens q; sic textus exponat. Non enim
 ab eo recitaretur eo q; a iudeis acceptat. cū eo-
 rū scūs tho. acerrim⁹ fuerit impugnatō: sicut ex
 doctrina sua liq̄t ⁊ ex scitate eius p̄batuz existit.
 ¶ Quod aut obicit magister math. pro magno
 inconuenienti q; scūs tho. nō roborauit argumē-
 ta catholicorum: popularis q̄dā videt acclama-
 tio. quasi iam piclaretur fides incarnatōis xpi:
 nisi argumēta illa vim suā ⁊ robur hērent. aut ni-
 si signū h⁹ capli exponeret ad lram de solo xpo.
 ⁊ nisi catholici doctores omnes vno i hoc passu
 ore loquāt tāq; multitudine se armātes. certe ob-
 iectio ista salua pace dixerim mḡfi mathie rudis
 ac puerilis ē. Nā alie auctoritates sunt q̄ ples q̄
 veritatē fidei de conceptu uirginis ⁊ incarnatōe
 xpi exp̄ssius ac efficacius p̄bat. ita ut ueritas ip-
 sa sine hoc signo de xpo expōito: satis bñ atq; i
 cōcussē subsistat. ut ē illa auctoritas. nō auferet
 sceptrū de iuda ⁊c. gen. xlii. Itē illa p̄cedētis ca-
 pituli. ecce uirgo cōcipiet ⁊c. Et illa agei pphe-
 te. ⁊ ueniet desiderat⁹ cūctis gētib⁹. agei. ij. ⁊ plu

Esaye.

res alie que cā breuitatis omitto. ¶ **Uñ** ⁊ postillatoꝝ in qōnibus suis q̄s edidit iudaicā pfidiāz circa xpm ⁊ eius aduētū improbātes: cum in se // cūdo ar. induceret auctoritates sacri canonis ad probandum persone diuine incarnationem. et in iij. articulo alias ad probandum tempus aduentus xpi iam preteritū: nullā de auctoritate h^o si gni fecit mentiōem: quam neq̄q̄z omisisset: si ad xpi incarnationis probatōem: multum haberet efficacie ⁊ euidentie. Sed hic mgf math. obicit sancto tho. tanq̄ crimē lese maiestatis hoc solū q̄ non roborauerit argumēta quorūdā doctoꝝ catholicōꝝ vbi plane nullū iminebat piculuz fidei: ⁊ ubi eorū expōem ad plenū tradidit neq̄ illam in aliqua sui pte tāq̄ falsā aut nō lralē excluferit: postillatoꝝ tamen suum irreprehēibile p̄dicat qui illud Gen. p̄mo. In p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terrā. expōit ad lram de p̄ncipio tē // poris aut duratōis. nulla mētiōe scā de expōe catholicōꝝ qui exponunt ad lram. in p̄ncipio id est in filio. Ex qua auctoritate cōiter pbāt trinitatem personarū. vt in p̄mo li. sniarū di. ij. Itē ecclā cōiter tenet q̄ vbi dī gen. xvij. ⁊ apparuerunt ei. s. habrae tres uiri: facta fuerit illi reuelatō de trinitate psonarū ⁊ de unitate eēntie. vñ cāt ecclā. abrahā tres uidit ⁊ unū adorauit. vbi ābro^o ait. vide p̄mo fidei misteriū de^o illi apparuit ⁊ tres asperit cui de^o refulsit trinitate nō sine filio p̄ez suscipit nec sine spū scō filiū cōfiteatur. Nec ābro^o. Et tñ postillatoꝝ de tali reuelatione ⁊ de misterio trinitatis: nullā facit mētiōem s; expōez hebreoꝝ ibi approbat ⁊ p̄tractat ¶ Itē illō
g iij

Liber.

uerbo dñi celi firmati sunt. ps. xxxij. Doctores ca-
tholici exponunt de trinitate personarum. vt ps
li. pmo sniarũ di. ij. In cuius tamen expõe postil-
lator nullam habuit de distinctõne personarum
considerationem. ¶ Item illud ps. iij. Ego dor-
miui ⁊ soporatus sum. ad litteram exponitur se-
cundum doctores catholicos de xpi morte ⁊ re-
surrectione. Unde ⁊ Ecclã. illud cantat in die sã-
cto pasce. sed postillator nulla facta mentiõne de
xpo illud exponit de dauid quando fugit a sa-
cie absalon. secutus titulum ps. sm hebreos. vt
ipse fatetur in principio ps. ¶ Item in hoc libro
esaye ca. xlv. illud. Rosate celi desuper ⁊ nubes
pluant iustum. vniuersalis ecclesia intelligit di-
ctum esse de xpo ⁊ de nullo alio. vnde ⁊ in offi-
cijs diuinis illud cantat de xpo p̄cise. sed postil-
lator exponit illud etiam de rege ciro ad litteras
sub figura xpi. ¶ Item circa librum Lanti. a pi-
mo ca. vsq; ad. vj. inclusiue exponit postillator
de ecclesia ueteris testamenti sub figura sponse
sm intellectum hebreoz. cum tamẽ doctores ca-
tholici totum librum exponant cõiter de ecclesia
noue legis vt spõsa ⁊ de xpo sponso. vt ipse met
postillator ibi fatet. quoz catholicoz expositiõ-
nẽ: non veretur q̄stum ad hoc defectuo sam asse-
rere. ⁊ q̄ plus est quia in sex caplis primis illius
libri que postillator de ueteri testamento p̄cise
exponit: sunt nonnullæ auctoritates quas eccle-
sia de beata uirgine concinit vt in ca. i. illud. In
odorem unguentoz tuoz currimus. Item illud
Ecce tu pulcra es amica mea ⁊c. Et illud. sicut li-
lium inter spinas. Illud etiã in ca. ij. surge p̄pera

Esaye.

amica mea r̄c. Et illud. que ē ista q̄ ascendit per desertum sicut virgula fumi? Et illud ca. iiii. tota pulchra es amica mea ⁊ macula nō ē in te r̄c. vsq; ad finē fere capli. Et plura alia sunt in dictis capitulis: que de beata uirgine cōis ecclia cantat. que oīa postillator exponit de sinagoga que dicitur ecclesia veteris testamēti. Multi alij passus possent notari in sacra scriptura in quibus postillator plane diuertit a cōi doctorū catholicorū expōe quos ne arguar prolixitatis: placuit subticere. ¶ Unde iuxta uerbū dñi admiror. cum postillator tanto trabis pondere oculis suis cecuraret: quō in oculo fratris sui festucae clamaret: Quae etiam fronte magister math. audet sc̄m tho. probis afficere pro eo q̄ in hoc passu non se exhibuit illorum propugnatorem: a quib⁹ postillator quem ipse defensat sepe recedit. ⁊ quorum se constituit nonnūq; impugnatorem: iudicet dñs. ¶ Allegat t̄tio s̄ sc̄m tho. magister mathias q̄ dixit expōem catholicorum in hoc capitulo extortam. sed non aduertit iste magister q̄ illud dictum sit per compatiōem non ad aliā expōem que intelligit de filio esaye: sed per cōpationem ad aliam auctoritatem precedentis capituli. Ecce uirgo concipiet r̄c. Unde uerba sc̄i tho. sunt ista. Hec autem expō non est tante auctoritatis sicut superior que fuit supra. vij. de illo signo. quia magis extorta ē ⁊ ex scripturis nō hēt auctoritatem sicut illa adat. p̄mo. Hec sc̄us tho. ¶ Item obicit magister math. q̄ dixerit sanctus tho. expōem h⁹ capli de xp̄o nō eē t̄ate auctoritatis sicut illa. ecce uirgo concipiet. supra. vij.

Liber.

que exponitur de xpo auctoritate euāgeliste. Sz
cū expō h^o capli non habeat auctoritatem ex sa
cra scriptura ⁊ alia sic adat. pmo vt mgr math.
bñ concedit: nō videt mibi q̄ sit alia rñsione di
gnus. nisi q̄ p̄cendū ē illi. ¶ Arguit tertio ipse
mgr querēs an illa auctoitas quā p̄fert sanctus
tho. sit auctentica magis apud iudeos: an apud
xpianos. ⁊ probat q̄ non apud iudeos. quod ⁊
nos concedimus: sed dicimus q̄ est magis au //
ctentica ⁊ fm se: quoniam ab ipsa ueritate est in
euangelio probata. ⁊ apud xpianos qui textum
euangelicum sincera ac inconcussa fide tenent et
firmiter confitentur ⁊ non sic caldaicam transla
tionem. Quod nunc inconueniens putat magi
ster mathias hoc esse: nullum certe. sed nec ipse
inuenit.

Circa capitulū nonum.

In caplo. ix. scūs tho. exponit principiu
capituli. pmo tpe rē. ad lram. usq; ad il //
lam partem. populus qui ambulabat rē
de duplici captiuitate filioꝝ israel. Nā p̄ma fuit
facta p̄ theglaphalasar regnāte facee in samaria
q̄ captiuauit duas trib⁹ cū dimidia q̄ erāt trās //
iordanem resp̄cū hierlm. ⁊ de tribu zabulon et
neptalim q̄ erāt citra iordanē: tm̄ qd̄ posset eq̄ //
parari dimidie tribui. de q̄ captiuitate d̄r. iiii. ⁊
xv. ¶ Secūda fuit scā p̄ salmanasar. ix. āno osee
q̄ captiuauit residuos ex. x. tribub⁹ q̄ erāt citra
iordanē resp̄cū iudee. Et de hac hēt. iiii. ⁊. xviii

Esaye.

CS postillator hanc expōem dicit eē incōpeten-
tem propter quatuor. Primo quia implicat tria
saltem in modo loquēdi. qz p̄mā captiuitatē no-
minat alleuiatōem: ⁊ secundā aggrauatōem. cuz
tamen fuerint eiusdē ratiōis. **C** Item qz si loq̄re-
tur de secunda captiuitate: cū dicit. Et nouissi-
mo aggrauata est ⁊c. non fieret ibi mētio de ga-
lilea que in prima captiuitate fuit captiuata sal-
tem in magna parte. sed magis de samaria q̄ erat
ciuitas metropolis regni ⁊ principaliter fuit ob-
sessa ⁊ capta per salmanasar. **C** Tertio quia ma-
theus. iiii. ca. dicit hanc prophetiam fuisse com-
pletam ad litteram in x̄po. dicens sic de x̄po. Et
relicta ciuitate sua nazareth venit ⁊ habitauit in
ciuitate capharnaum maritima in finibus zabu-
lon et neptalim: vt adimpleretur quod dictum
est per esayam prophetam. Terra enim zabu-
lon ⁊ terra neptalim via maris transiordanē ga-
lilee gentium. populus qui ambulabat in tene-
bris vidit lucem magnam ⁊c. **C** Item cum om-
nes expositores catholici dicant q̄ necesse est de
x̄po intelligi illud quod dicitur supra septimo.
Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊c. Eo q̄
dicitur ad. primo. Hoc autem totum factū ē:
vt adimpleret quod dictū ē a dño per prophe-
tam dicentē. Ecce virgo habebit in vtero ⁊ pa-
riet filium ⁊c. Eadem necessitate compellit qui-
libet doctorum catholicus exponere de x̄po qd̄
dicitur hic. primo tempore alleuiata est ⁊c. Cuz
matheus dicat hoc impletū eē in x̄po. Hec po-
stillator. **C** Que q̄trum efficacitē hēant ḡ expōez
sancti tho. ex r̄n̄sionibus ad ei⁹ obiecta patebit.

Liber.

¶ Unde ad primū dicit s̄m intellc̄m sci tho. q̄
quis vtraq̄ p̄secutio captiuitas fuerit ac p̄ hoc
eiusdem rationis: non tamen eiusdem grauita/
tis fuit vtriusq̄ afflictio. Nam in prima fuit ter/
ra israel minorata habitatoribus suis. non peni/
tus expoliata. ⁊ propterea alleuiatio appellatur
per comp̄tōem ad secundam captiuitatez que
fuit generalis totius residui. x. tribuum que re/
gnū israel exterminauit. vbi omnis popul⁹ tran/
slatus est cum rege suo in terram assirioꝝ prout
iosephus etiam narrat antiquita. Iuda. li. ix. ca.
xv. Unde satis proprie ⁊ uere dicit q̄ terra que
primo fuerat alleuiata. i. minorata non totaliter
vastata: ac per hoc leuiter percussa p̄ teglapha/
lasar: fuerit nouissime aggrauata. i. grauissime
cesa per salmanasar qui totam terram expolia//
uit ⁊ omnes transtulit habitatoꝝ. ⁊ ita merito
appellatur prima captiuitas: alleuiatio respectu
secunde. ¶ Ad secundam obiectionem duplex
potest esse responsio. Una q̄ in textu non dicit
galileam fuisse captiuatam in secunda captiuita/
te prout postillatoꝝ fingit. sed q̄ via maris idest
regio per quam itur ad mare quod mare ē trās/
iordanem galilee: aggrauata fuerit. Lota enī ter/
ra. vij. tribuum cum dimidia que post primaz
captiuitatem relicte fuerant per cuius aliquam
partem erat via ad mare transiordanem: fuit in
secunda captiuitate penitus vastata. Unde illa
via non solum per prouinciam galilee trāsibat:
sed etiā per aliquā ptē. vij. tribuū cuz dimidia
q̄ ps dicit hic aggrauata mō expōito ⁊ nō ipa ga/
lilea ¶ p̄ōt. ij. mōri q̄ i p̄ma captitate nō tō gali

Esaye.

lea fuerit captiuata: sed maior pars a q̄ tota ap-
pellatur translata. sicut tota ciuitas dicitur face-
re: q̄ maior pars ciuitatis statuit. In secūda autē
captiuitate fuit galilea penitus consumpta ⁊ de-
populata. ⁊ propter hoc dicitur nouissimo ag-
grauata. ¶ Ad tertium duplex silr pōt esse respō-
sio. Una est q̄ q̄rtum est ex lra adat. iiii: nō pba-
tur efficaciter textū h^o capli esaye ab illa pte. Pri-
mo tpe. vsq; ad illā. ppl̄s qui ambulabat in te-
nebris: debere exponi ad lram de xpo. Nā apō-
matheū ubi propheta huius capituli allegat: :
nulla sit mentio aut de duobus ⁊ diuersis tēpo-
ribus: aut de alleuiatione ⁊ aggrauatione terre
de quibus in hoc caplo esaye est sermo. sed illis
omissis: inducitur ex hac propheta esaye id p̄-
cise. s. ppl̄s qui ambulabat in tenebris vidit lu-
cem magnā. quod erat ad ppositum euangeli-
ste. Dixerat enī euāgelista q̄ ihesus venit ⁊ ha-
bitauit in ciuitate capharnaum maritima in fini-
bus zabulon ⁊ neptalim. ex quo infert q̄ imple-
tum est dictum esaye prophete. qz. s. ex presentia
xpi in terra illa in qua cepit predicare: populus
qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā
⁊c. vt predixerat esayas. Quod autem dicit in
euāgelio. terra zabulon ⁊ terra neptalim via ma-
ris ⁊c. non responderet ibi ad illud quod dicitur
in hoc capitulo esaye. primo tempore alleuiata
est terra zabulon ⁊ terra neptalim: sed ē expō illi-
us. populus qui ābulabat in tenebris. vt sit sen-
sus in euāgelio mathei. q̄ ihesus vēit ⁊ habita-
uit in ciuitate capharnaū in finibus zabulon et
neptalim vt adimpleret quod dictum ē p esayā

prophetam terra zabulon ⁊ terra neptalim ⁊c. qui ppls ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam ⁊c. s. ex pñtia ⁊ predicatione xpi. itaq; sm proprium sensum littere mathei: id precise ex pphetia esaye inducitur: quod scribitur ab illa pte. populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam ⁊c. sed premittitur terra zabulon ⁊c. tanq; expositio. ad denotandum qui populus erat ille. ¶ Et cōfirmatur quia apud matheum nihil differenter dicit de terra zabulon ⁊ terra neptalim: ⁊ de via maris transiordanē s; vnū ponitur vt expositio alterius. Sed in hoc caplo esaye: aliud refertur ⁊ pro alio tpe ad terram zabulon ⁊ terram neptalim: ⁊ aliud ⁊ pro alio tpe refertur ad viam maris transiordanem. Un̄ qdā glo. ad Mat. iiii. dicit sic. hic autē in euāgelio diuersi noiatim: ad idem uerbum reducūt ita. ⁊ terra zabulon ⁊ terra neptalim que est via maris que est trāsioridanē. s. populus galilee gentiū q; ābulabat in tenebris. hec glo. vbi expsse legit illud via maris expositiue ⁊ totā litterā refert ad vnū. ¶ Glo. etiā. Raba. ait hoc loco. qd̄ pmo positū est: p̄mittit euāgelista. s. primo tpe alleuiata est terra zabulon ⁊ terra neptalim sicut ⁊ qd̄ in medio ē. s. nouissimo aggrauata ē via maris: qd̄ ideo facit. quia intendit ostendere initiū predicationis xpi. ⁊ ideo quod mysticū ē tangit. hec glo. vbi aperte dicit q; euangelista non allegat illud quod de alleuiatione ⁊ aggrauatione scribitur in pph̄ia esaye quod tñ postillator legit gratis ut uideat. ¶ Sed q; scūs tho. etiā illud. ppls qui ambulabat in tenebris. refert ad liberatiōes

Esaye.

factam iudeis per angelum a persecutōne tertia
 excitata per senacherib. de q̄ habet .iiii. R. xvij
 ideo videtur q̄ stet adhuc instantia contra san-
 ctum tho. sed ad hoc p̄ solutio ex secūda r̄nsio-
 ne que iam ponetur. ¶ Potest secūdo r̄nderi q̄
 q̄uis euāgelista adat. iij. exponat principiū h̄
 capituli ysaye ad l̄ram de xpo: non ideo sequit̄
 q̄ non possit uere exponi ad l̄ram de duab̄ he-
 breoz captiuitatibus. ¶ Ad ē intellectū aiad //
 uertendum est q̄ fm̄ augustinū. xij. cōse. in fine.
 quencūq̄ sensum in sacra scriptura hoies inueni-
 re possunt: credendū ē sp̄m̄ sanctū qui auctor
 sacre scripture est: habuisse. ⁊ q̄ sensus l̄ralis est
 quē auctor l̄re intendit: inferunt doctores. et est
 doctrina sc̄ti tho. p̄ma pte. q. i. ar. vlti. q̄ in vna
 l̄ra sacre scripture plures nōnunq̄ sunt sensus lit-
 terales ⁊ nō solū respectu dei qui sub vna litte //
 ra plura pōt intelligere: sed ⁊ de pphetis inquit
 Hieronimus sup̄ osee. q̄ ita loquebantur de fa-
 ctis p̄ntibus: q̄ etiā itēderūt futura significare.
 a qua intentione vtraq̄ expositio ⁊ de factis pre-
 sentibus ⁊ de futuris: vere pōt dici l̄ralis. Nam
 nō p̄pe dicit̄ sensus l̄ralis quē voces significāt:
 sed magis quē auctor l̄re itēdit. ⁊ inde ē q̄ inter
 vij. regulas exponendi sacram scripturam quas
 ysidorus tradit li. p̄mo de summo bono. xxv. ca-
 pitulo: vna est fm̄ intellectū postillatoris q̄ ea-
 dem littera aliquando habet duplicē sensum lit-
 teralē put̄ ip̄e p̄mittit in secūdo p̄logo suo sup̄
 Gen. qua regula postillator sepe iuuat. ⁊ nisi ue-
 ra eēt: argumētatio sua q̄ hoc loco vtiť ō s̄ctū
 tho. in se ipsum retorq̄ret. Nā illud Exodi. xvij

Libet.

percutiesq; petrā rē. postillator expōit ibi de pe-
tra materiali. sed ap^o. i. Corin. x. dicit illud intel-
ligendum esse de xpo. in quibus. petra autē erat
xps. Item illud Deutro. xxv. non ligabis os bo-
uis terētis in area fruges tuas: postillator ibi ex-
ponit ad litteram de animalibus brutis quibus
non debet fieri iniuria. sed ap^o p^{ma} Corin. ix. ex-
ponit ad litteram dictum esse de predicatoribus
fidei quibus necessaria ministranda sunt. ymo rē
videtur apo^o. primam expōem a lrāli sensū ex //
cludere cū dicit: nunquid de bobus cura ē deo?
an propter nos utiq; hec dicit? ¶ Item illud. iu-
sta te est sermo ualde in ore tuo r in corde tuo.
Deutro. xxx. Postillator exponit ibi ad litteras de
uerbo preceptorū decalogi. que quodā mō scri-
pta sunt in cordibus nostris. sed ap^o Ro. x. illō
exponit dictum esse de uerbo fidei ihesu xpi qd
predicabat. ¶ Item illud. Ego ero illi in patres:
r ipse erit mihi in filiū: ap^o. inqt dictum esse de
xpo heb. i. sed postillator ibi r. ij. R. vij. vii su-
mit auctoritas: exponit illud ad lrām de xpo et
de salomone. In quibus locis expōsse dicit q; ali-
qua sunt in sacra scriptura que ad lrām sunt in-
telligenda de duobus. quorum tamen vnum fi-
gura sit alteri. ¶ Item illud osee. xj. ex egipto uo-
caui filiū meū. Postillator ibi exponit ad litterā
de populo isrl. sed mat. scdo euāgelista exponit
illā pphetiā ad lrām de xpo qui post mortē he-
rodus uocatus fuit de egipto. vbi r postillator
dicit auctoritatem istam duplicē hēre sensum lit-
teralem sicut r supradictam. ego ero illi in p^{res}.
Ex supradictis satis patet solutio ad tertiam ob-

Esaye:

iectionem postillatoris. Nam nullum inconueniens est q̄ euangelista exponat prophetiaz huius capituli ad litteram de x̄po: ⁊ exponatur etiā ad litteram de persecutione hebreorum modo quo dictum est. Et per idem patet r̄nsio ad quartam obiectōem. Concedimus. n. q̄ ista p̄phetia presertim ab illa parte. populus qui ambulabat ī tenebris. debeat exponi de x̄po eo q̄ euangelista id intellexit. sed non sequitur q̄ non possit etiā intelligi de persecutōe iudeorum ante x̄pi aduentum. nam vtrumq̄: auctor illius l̄se intellexit. vt supra deductum est.

Circa capitulum. xiiij.

¶ In caplo. xiiij. burgeñ. s̄m doctrinam sc̄i tho. dicit probabiliozem esse illā opinio-
nem que ponit diaboluz peccasse statim post primū instans sue creatōis. Cōtra quā sententiam magister math. arguit. quia motus sp̄rituum non mensuratur tempore. Naz in euo vt communiter ponit non est prius ⁊ posterius instans: nisi nature p̄fectōis vel originis. nō successione. qm̄ vt dicit eadem est mensura opatiōis rei: que ē nature. vnde cū natura angeli s̄m esse sit indiuisibilis: erit etiā indiuisibilis s̄m operari. ¶ Sed certe in hac argumentatione tria magister mathias assumit falsa. ideo argumētatio est nulla. vnum falsum est q̄ motus spirituum non mēsuretur tpe. hoc enī ē s̄ augustinū. viij. super gen̄. ad l̄ram dicentē q̄ deus mouerit crea-

b j

turam spūalem per tempus. quod ⁊ postillatoꝝ
 pro quo ille certat supponit. di. super illud. qui
 mane oriebaris. quia inter creatōem ei⁹ ⁊ lapsū:
 fuit modicum tēpus. Verum ē q̄ eē ⁊ natura an
 gelozum non mensurantur tpe. neq; opatio eoz
 beatifica. quoniam in istis nullam habent transf
 mutationem. sed alie operationes s̄m quas in //
 venit in angelis transmutatio: tempore mensu
 rant cum in eis sit prius ⁊ posterius. Non tñ tē
 pus illud est eiusdem rōis cum tpe quo res cor
 porales ⁊ earū mot⁹ mēsurāt: cū nō dependeat
 a motu celi. ¶ Secundum falsum est q̄ eadez est
 mensura opatōis rei: q̄ ē nature. Hoc enim est s̄
 ph̄m. iiii. ph̄iz. qui dicit q̄ instans est mensura
 substantie mobilis in toto motu. ⁊ tñ motus q̄
 ē eius opatio nō instāti: sed tpe mēsurat vt ibi
 probat. ¶ Item corpora celestia que intrāsmu //
 tabilia sunt s̄m suam substātiā ⁊ eē: euo mēsurā
 tur. sed eoz motus non euo: sed tpe mēsuratur.
 vt etiam phi docuerunt. ¶ Item in euo nō ē p̄us
 ⁊ posterius successiōis vt etiā m̄gr math. conce
 dit. quo euo substātia angeli mēsurat. Et tamē
 multe operatōes sunt angelozum quas nō simul
 a principio habuerunt neq; nunc hñt ut opatio
 nes ille quas hñt circa nos. Itē ⁊ opatōes imma
 nentes ut sunt noue illuminatiōes quas non sp̄
 neq; sil hūerunt. Itē ⁊ eoz intellectōes que dicū
 tur vespertine que nō oēs sunt simul ⁊ sp̄. prout
 aug⁹. vult. viij. super gen. ad lram. Et cū omnes
 hmōi opatiōes non sint simul in angelis ⁊ semp
 a sui principio: manifestum est q̄ erunt in succes
 sione. ⁊ p̄ cōsequens q̄ nō mensurant euo: qd̄ ē

totū simul quo substantie angeloz mēsurantur.
Unde assumptū illud falsissimū ē. ⁊ p̄ conse//
 quens obiectio eius nullius ē momēti. Sed con//
 tra morulas ipas quas mgr̄ math. tetigit: plura
 se offerebant. nisi a principio me constituissem
 veritatis sancti thome defensorē: non aduer//
 santium vbi etiam errasse eos constaret: offen//
 sozem.

Circa capitulum. xlvij.

In ca. xlvij. cum postillator exponeret il//
 lud. laude mea infrenabo te ne intereas:
 de impositione cerimonialium quib⁹ de⁹
 occupauit populum iudeorum ac per hoc infre//
 nauit ne ydolis seruiens interiret. burgen. dicit
 magis pprie exponi sic. qz per diuinā laudē hō
 ascendit in deū per affectū. in tantum q̄ per hoc
 retrahitur ab hijs que sunt ḡ deū. Ad quod al//
 legat sc̄m tho. secūda sc̄de. q. xcj. ar. p̄mo. **C**ō
 tra quam expōem mgr̄ math. arguēs inducit po//
 stillam sci tho. in hoc loco que oīno cōformis ē
 expositioni postillatoris. ⁊ in fine vt aliqd in s̄a
 ctū thomā reprehēsiōis retorq̄at: dicit burgēsēz
 relinquere dicta sci tho. in ḡdictōe quasi ḡdictō
 sit inter expōem suā hic ⁊ ea q̄ dixerat secūda se
 cūde. **S**z certe hic magis ē arguēdus mgr̄ ma//
 thias mali affect⁹ q̄z falsi intellcūs. Nā nō igno//
 rabat q̄ ⁊ si tertus huius capituli ad litteram et
 historice intelligēdus esset fm̄ expōem quaz ha//
 buit sc̄s tho. in hoc caplo ⁊ post eū postilla//
 tor: q̄ moralr̄ exponi possit de quocūqz q̄ occu//
 bij

Liber.

patus in laudibus diuinis retrahitur ab his q̄ sunt d̄ deum. In quo sensu allegat sc̄us tho. auctoritatem huius capituli in sc̄da sc̄de. ¶ Unde cōstat q̄ nulla in dictis eius est d̄dictio nisi dixerit magister math. q̄ sensus sp̄uales. vt allegoricus. anagogicus. ⁊ moralis contradicunt sensui litterali. Quod eēt nouam ⁊ extraneam theologia ne dicam erroneam inuenire.

Circa librū Iheremie Capitulo. x.

In caplo. x. ihere. burgeñ. in sua additōne allegat sc̄m tho. dicentem p̄ma par. q. lxx. ar. iij. q̄ inter ponentes corpora celestia esse animata. ⁊ ponentes ea non animata: p̄ua uel nulla differentia est in re sed in uoce tantuz. ¶ Cōtra quod magister mathias arguit qz plato ⁊ alij p̄si ponentes corpora celestia eē aiata: dixerūt mūdū esse animal. ac per hoc positio gētilium uoluit aīas cōiungi corporibus celestib⁹ sic vt cōstituerent vnū per se cū eis ⁊ tāq̄ forme Sed positio catholicorū ē q̄ aīe mouētes corpora celestia vniantur eis ut motores precise ⁊ nō ut forme. vnde concludit manifestum eē q̄ non sit modica differentia inter predictas opiniōes nec vocis tantum: sed rei. hec mgr̄ math. ¶ In quibus plane constat q̄ de opiniōibus aristotelis ⁊ platonis circa aiatōem celestium corporoz: non recte senserit. Nam plato vt grego⁹. nisen⁹ refert quod ⁊ tāgit aristoteles. ij. de aīa: posuit hominem nō eē aliquid cōpositū ex aīa ⁊ corpore. sed q̄ ē aīa vtens corpore ut intelligatur esse

Jeremie.

in corpore sicut nauta in naue. vnde nō solū cor
pora celestia: sed etiaꝫ corpora hūana dixit non
aliter aiata nisi in q̄tum anima vnīe corpori si //
cut motor mobili. ⁊ inde est q̄ posuit animā in
tellectiuam vniri corpori per spūalem contactū.
ymo posuit vt phs dicit secūdo ce. ⁊ mū. q̄ mo
ueret celum per quandam coactōem ⁊ violētiā.
quod est cōtra rōem forme substāialis alicuius
corporis. De aristotele vero manifestū ē ex. viij.
phisicoꝝ ⁊. ij. de celo q̄ nō posuit in corporib⁹
celestibus de uirtutib⁹ aie: nisi itellectiua. vnio
aūt itellectiue ptis put a sensitua ⁊ vegetatiua
sepatur: ē sicut dirigētis mouētis ⁊ gubernātis.
vn̄ euidēter pꝫ q̄ aristotel. ⁊ plonici nō docuerit
aias celestiuū corporū eē eoz formas substāiales
nec cū eis aliqd vnū p se ⁊ substāialiter cōstitu
ere. sꝫ eis vniri sicut motor mobili p̄cise. Ex quo
seq̄t catholicoꝝ positōez ⁊ illoꝝ phoꝝ: sola uo
ce differre. nō in re put scūs tho. dicit. ¶ Qd̄ au
tē arguēs obicit ex dictis aug⁹. q̄ plonici posue
rūt mūdū eē aīal: nō obstat. qꝫ plonici sic dicen
tes: i uocis appellatōe errauerūt appellātes ani
mal: aggregatu ex aīa pro motore ⁊ corpore pro
mobili. Quod ualde improp̄e ymo ⁊ false dictū
ē. Nō enī qualiter cūqꝫ cōiūgāt aīa ⁊ corpus: cō
stituūt aīal. sed si cōiūgāt ut forma ⁊ materia qd̄
illi negabāt. vnde in uoce ⁊ nō in re deficiebāt.
⁊ ē silis mod⁹ loquēdi cū mgr̄ sniarū dixit. xxij
di. tertij libri. xpm̄ in triduo mortis fuisse hoīez.
Nō enim errauit in sensu credēs aīam xpi in tri //
duo mortis eius nō fuisse a carne uere ⁊ realr se //
paratā. qꝫ hoc eēt erroneū. sed errauit in uocis
h iij

Euangelium.

appellatōe putans aiā ⁊ corpus etiā nō coniuncta: sufficere ad hoc q̄ suppositum diuinum cui utrūq; vnitū māsit: denominaretur hō.

Circa Euāgeliū Mathei ca. iiii.

In ca. iiii. mat. sup illu d. maritima in finibus zabulon. Postillator reprobatur ex positionem que intelligit illā esayē pphiaz: de duabus captiuitatibus hebreorum. quā postillator hysdem rōibus quibus ibi. sed de responsione p scō tho. vide ibi esa. ix. Rō autē q̄ hic postillatorem addit q̄ q̄ illud. puulus natus ē nobis exponit ab oībus de xp̄o. q̄ ideo totū p̄cedens capli debeat de solo xp̄o exponi: nō cogit. qm̄ fm̄ regulas traditas ab p̄sidoro de modo exponendi sacram scripturam. q̄s etiā postillator premisit in secundo p̄logo sup gen: aliquā scriptura simul cōtexit sermones qui ad diuersa referunt. Un̄ ⁊ in eodē ca. esa. cū exponat illud puulus natus est nobis de xp̄o ad lram: statim sequentē. §. verbū misit dñs ⁊c. ipsemet postillator exponit de liberatione populi iude a regibus israel ⁊ sirie ipsum persequentibus.

Circa capitulum. xj.

In capitulo. xj. burgen̄. in sua additione induxit ad propositum suum q̄ xp̄s in scientia acquisita ac experimentalī p̄fecerit

fm processum etatis. Quod dictum est fm do//
 ctrinam sancti tho. iij. par. q. xij. ar. ij. q̄q̄ bur//
 gen. illud non alleget. ¶ Sed magister math. ne
 aliquid de doctrina sci tho. suis calumpnijs re//
 linquat intactum: Inquit. dictum illud ea rōne
 esse dubium: quia si sp̄s aliquid vidicisset p ex//
 perientiam quod priusvel qualiter prius nō no//
 uit: sequit̄ q̄ non fuit ab instanti cōceptōis sue
 omnisciens. quod est contra sc̄tōs doctores et
 magistrum sniarū li. iij. hec magister mathias .
 ¶ In qua argumentatione si accipit omnisciens
 fm propriam significatōem ⁊ cōem vsum loquē//
 di scōrum doctorum. prout. s. dicitur omnisciēs
 id est omnia sciēs: certe non esset magnū quod
 mediocriter doct̄ in dialeticis plene atq; in pm//
 ptu rōem suam euacuaret. diceret. n. q̄ in argu//
 mento committitur fallacia figure dictiōis. nam
 mutatur quid in qualiter. cum dicitur sp̄s ē om//
 nisciens ab instanti conceptōis: ergo per pces//
 sum etatis non alio modo nouit aliquid q̄ pri//
 us. Unde concedimus q̄ nihil sp̄s nouerit per
 scientiam experimētalem quod ante per scienti//
 am inditā ac btām non sciuerit. Sed cū hoc stat
 q̄ per scientiā acquisitam uel experimētalem sci//
 uerit alio mō. s. per actōem intellectus agētis ab//
 strahentis species intelligibiles a fantasmatis.
 ¶ Si forte accipit arguens omnisciens: abusue
 ⁊ extra mentem loquētium. i. omnia ⁊ omnimo//
 do sciens: sic nō cōcedit̄ q̄ sp̄s ab instanti con//
 ceptionis fuit omnisciēs. nec illud sc̄i doctores
 vnq̄ dixerunt.

Circa capitulum. xix: h iiii

Euangelium.

103 in ca. xij. cum burgeñ. de indiuisibilitate
matrimonij tractaret contra modũ dicen
di postillatoris: induxit ad ppositũ suuz
quoddã sc̃i tho dictũ ex p̃ma secũde. q. cij. ar. v
ad tertiũ. sc̃z q̃ m̃rimonium fuerit in ueteri lege
put est in officiũ nature. nõ aut̃ put ẽ sacramen
tũ cõiunctõis x̃pi ⁊ eccle. q̃ nõdũ erat sc̃ã. ¶ Sz
mgr̃ math. sua mirabili sapiẽtia obicit in d̃riũ.
p̃mo q̃ vt bt̃s gregori⁹ ait. eccle. incepit ab
abel iusto. ergo icõueniẽs ẽ dicere q̃ in ueteri le
ge non fuisset deo coniuẽta. ¶ Secũdo q̃ vet⁹
testamẽtũ frequẽter õndit synagogã deo despõ
satam. que desponsatio est in vna spõsa vsq̃ ad
nouissimum iustuz. cui ecclesie totali: x̃ps ut spõ
sus fm̃ deitatem ab initio coniuẽctus ẽ. Nã x̃ps
⁊ si ex tpe est sc̃s homo: eternaliter tamen fuit
x̃ps. q̃ a patre vnctus put vnctio significat cõ
municatõem per generatõem. ¶ Item fm̃ magi
strum ⁊ doctores li. iiii. m̃rimoniũ fuit sacramẽ
tum ante pct̃m. igit̃ alicuius sacre rei signum et
non nisi cõiunctionis dei ad aĩam iustã q̃ ẽ eccle
uel in eccle. Hec mgr̃ math. ¶ In quibus admĩ
ratione dignũ hẽt quo spũ de sacris l̃ris ac sac̃
mẽtis diuinis: argumẽtis dũtaxat sophisticis su
scitet disputatõem. Cũ eni sc̃s tho. dicit q̃ i ve
teri lege nondũ facta fuerat cõiunctio x̃pi ad ec
clesiam: loquitur ut commũter doctores loquũ
tur de x̃po ⁊ eccle. De x̃po: fm̃ q̃ nominat substi
tẽs in duab⁹ naturis. diuina. s. ⁊ humana. Qd̃
⁊ p̃pria nominis significatio importat. Itẽ lo
quitur de coniuẽctione x̃pi et eccle que facta est
mediante incarnatione per quam factũ ẽ vnum

corpus ecclesie fm cōformitatem nature c^o xps
 est caput prout ap^o. ait p^oma Corin. xij. ⁊ ephe.
 p^omo ⁊.v. Unde mgr li. iiii. xxvj. di. exponēs illō
 apostoli ephe. v. ego autez dico in xpo ⁊ ecclia:
 ait. ecclesia xpo copulatur volūtate ⁊ natura qz
 idem vult cum eo ⁊ ipse formam assumpsit de na
 tura hoīs. Item loquit scūs tho. de cōiunctione
 spūali que fit per nouitatem grē in sacramentis
 ex opere operato collate: per quē modū aplūs
 dicit prima corin. xij. etenim in vno spiritu omīs
 nos in vnum corpus baptizati sumus. De q̄ etiā
 coniunctione dñs dicebat adat. vl. ecce ego vo
 biscum sum omnibus diebus usq; ad cōsumma
 tōem seculi. qui modus coniunctionis. s. p gra
 tiam datam in sacramentis ex opere opato: non
 fuerat ante xpi incarnatōem. ¶ Item loquit de
 ecclesia prout dicit multitudinem fidelium no
 ua lege gratie ⁊ nouis gratie sacramentis aduna
 tam. de qua ap^o. dicit ephe. v. qz xps dilexit ec
 clesiam ⁊ seipsum tradidit pro ea ut illam s̄ctifi
 caret mundans eam lauacro aque in vbo vite.
 De qua etiam dñs inquit petro. tu es petrus et
 super hāc petrā edificabo eccliam meā. adat. xvj
 Ecclia eniz in hac significatōe: nō fuit añ xpi icar
 natōem sed formata fuit profluētibus vndis aq̄
 ⁊ sanguinis ex latere xpi dormientis prout habe
 tur expresse de summa trini. ⁊ si. catho. in clemē.
 ¶ Secūdū has acceptōes xpi ecclie ⁊ coniūctōis
 q̄ sunt proprie ⁊ in cōi vsu loquendi doctorum:
 patet euidenter equocatio cōmissa in primis du
 obus magistri mathie sophisnatibus in quib^o
 accipitur xps pro supposito filij dei. nō ut subll

Euangelium:

sisit i natura humana: ⁊ ecclesia generaliter pro
quacunqꝫ fidelium congregatione: ⁊ coniunctō
pro vnione aīe ad deum per grām cōiter dictā.
Quod autem dixit xpm eternaliter fuisse: sub
hoc intellectu quia filius est a pfe vnctus pro //
ut vnctio significat cōicatōem per generatōem :
noua quedā adinuetio est ⁊ modus loquēdi pe
riculosus. nam ut scūs tho. notabiliter dicit con
tra gentiles li. iiii. ca. xxxiiij. nusqꝫ ante incarnati
onem dñi: scriptura noīat deum aut dei uerbū :
xpm. qm̄ xps vnctus interpretat. xps autē ibe //
sus: vnctus dicit spū scō prout btus petrus ex
ponit act. x. Unde cum filius dei ab eterno non
sit vnctus spū scō quia sic spūs sanctus esset ma
ior filio vt sanctificans sanctificato. vel filius p
cederet a spiritu scō. vocādo improprie ⁊ abusi
ue vnctionem emanatōem quod est erroneum :
Sequitur qꝫ filius dei non fuerit proprie loquē
do xps ab eterno nisi fm̄ dei predestinatōem .
Ad tertium quod est ex auctoritate magistri
⁊ doctorū li. iiii. dicit qꝫ ante peccatum vtiqꝫ ue
rū est: matrimoniū fuisse sacramētū ut cōiter vi
citur. i. sacre rei signū. Non solum coniunctiōis
dei ad aīam vt arguēs minus subtiliter obiecit :
sed etiam coniunctionis xpi ad eccliam tempore
plenitudinis grē realiter fiende. fm̄ quem mo //
dum non negat scūs tho. m̄rimoniū ante pecca
tū fuisse sacramētū: sed expresse illud docet se //
cūda scōe. q. ij. ar. vij. quod sacramētū dicit p̄i
mū hoīem nō ignorasse. idē sentit. iij. par. q. p̄i.
ar. iij. Et multū exp̄sse. q. lxx. ar. ij. ad tertium. Et
tñ nō ideo sequit qꝫ m̄rimoniū vt ē sacramētū

noue legis: fuerit añ pctm̄. Certū ē. n. m̄rimoniū
 eē sacramētū noue legis vnū de septem sacramē
 tis ecclesie. Cū hoc teneat ecclā ⁊ triū dicere sic
 hereticū p̄ capi. ad abolēdā de hereticis. ⁊ per
 cōsequēs q̄ institutōem habuit a x̄po sicut ⁊ cete
 ra ecclē sacra. In q̄ acceptōe nō fuit realiter et in
 actu añ x̄pi incarnatōem al̄ nō fuisset institutum
 a x̄po. Et in hac significatōe loq̄t̄ scūs tho. de
 sacramēto ubi in loco p̄allegato p̄ma scōe dicit
 matrimoniū in ueteri lege nō fuisse sacm̄. Un̄ et
 iij. p. q. lxx. ar. ij. ad tertiū utrūq; cōcedit. et q̄
 añ pctm̄ nō fuit sacm̄. ⁊ q̄ fuit signū cōiūctiōis
 x̄pi ad ecclām. In q̄t. n. sic. ¶ Ad tertiū dicēdum
 q̄ m̄rimoniū fuit institutū in statu innocētie nō
 fm̄ q̄ ē sacm̄: sed fm̄ q̄ ē i officiū nature. ex cō
 sequēti tñ aliq̄d significabat futurū circa x̄pm ⁊
 ecclām sicut ⁊ oīa alia in figura x̄pi p̄cesserunt.
 Hec scūs tho. adale ergo iēpte ⁊ sophisticē ma
 gister math. impugat dictū scī tho. In quor̄ ap
 te m̄grō scoto aduersat̄ cui⁹ doctrinā ip̄e colit q̄
 xxvj. di. iij. li. tenet q̄ m̄rimoniū añ pctm̄ nō fu
 it sacm̄ p̄p̄e loquēdo. Itē ⁊ postillatorē e⁹ se fa
 tet̄ defensorē: nō minus q̄ scm̄ tho. reprehende
 re comprobāt. Nā sup̄ illud ephe. v. Ego autē
 dico in x̄po ⁊ ecclā. sic ait postillator. licet enim
 filius dei patrē nō reliquerit q̄ sp̄ est in sinu pa
 tris vt dicit̄ Jo. p̄mo: tñ fm̄ quādā apparētiam
 dicit̄ p̄rem reliquisse in c̄ptū apparuit in mūdo
 visibilis in forma sui ad cōiūgēdū sibi ecclesiaz
 per misteriū incarnatōis ⁊ passiōis sue sicut sp̄o
 sam. Hec postillator. vbi cōiūctōem x̄pi ⁊ ecclē
 dixit fuisse per incarnatōem filij dei.

Euangelium.

Circa capitulū. xxxi.

In ca. xxxi. occasione illius uerbi. 'hic ē heres. postillatoꝝ mouet q̄onem vtrū iudei cognouerint ihm nazarenum eē xpm sibi promissum. In cuius absolute recitat opinio nem que sancti tho. ē. iij. par. q. xlvij. articlo. v. scz q̄ in pplo iudeoꝝ ij qui dicebantur minores vt layci ⁊ vulgares ea dūtaxat scientes que sunt de necessitate salutis: subtilia tñ scripturarū ⁊ pphetarum dicta ignorantes: non cognouerunt ihesum esse xpm prophetam in lege promissum. ea ratione quia scripturas ignorabant que de tēporis determinatione ⁊ de signis aduentus sui loquuntur. Sed maiores qui principes eorum dicebantur: cognouerunt eum esse prophetā a deo promissum ⁊ missum. quia cum scirent scripturas que de signis ⁊ tempore sui aduentus loquuntur: uidebant omnia in eo impleri que scripta erant. ipsum tamen esse deū nō cognouerūt. Cū ap^o. dixit p̄ma coꝝ. ij. Si enī cognouissent nūq̄ dñm glē crucifixissent. q̄si diceret. nūq̄ ei^o dinitatem cognouerunt. ¶ Hoc tñ secūdū postillatoꝝ declinat ⁊ tenet q̄ maiores ac principes iudeoꝝ cognouerunt xpm esse deum. ⁊ pbat illud s̄ positōem sci tho. tū qz iohānis. xv. xps ait. nūc autē uiderūt ⁊ oderunt me ⁊ patrem meū. quod autē uideat: manifeste cognoscitur. tū qz super illō q̄ dicit in hoc ca. Agricole uidentes filiū dixerūt intra se. hic est heres: Dicit hieronim^o. manifeste probat dñs his uerbis iudeoꝝ principes

non per ignorantiam sed per inuidiam dei filiū
 crucifixisse. tum etiā per rōem. quia sicut scriptu
 re determinate loquunt de tpe aduēt⁹ xpi dan.
 ix. ⁊ de signis sui aduentus. gen. xlix. ⁊ de modo
 eius ueniēdi in paupertate ⁊ humilitate. zacha.
 ix: ita expresse uel expressius loquuntur scriptu
 re prophetarum de eius diuinitate. ihere. xxiij.
 ecce dies ueniunt ⁊c. In qua auctoritate ubi po
 nitur dñs: habetur in hebreo nomen tethagra //
 maton. quod nullo mō pōt dici de alio nisi de
 deo uero. Unde cū ista auctoritas etiam fm do
 ctores hebraicos exposita sit de xpo. sequit ipm
 esse uerum deum. ¶ Item esaye. ix. paruulus da
 tus est nobis ⁊c. Sequit. ⁊ uocabitur nomē ei⁹
 admirabilis consiliarius. deus fortis. que aucto
 ritas etiam fm hebreos intelligitur de xpo in q̄
 fit expressa mentio de eius diuinitate. Ex quib⁹
 concludit postillator q̄ maiores de populo iu//
 deorum sicut habuerunt noticiam de tempore ⁊
 signis aduentus xpi: ita noticiam per scripturas
 habuerunt de eius diuinitate. ⁊ sic dicit q̄ in p̄i
 cipio predicationis xpi: iudeorum maiores ve //
 ram de ipso habuerunt extimationem ⁊ in habi
 tu ⁊ in actu q̄. s. esset deus. sed cum incepit cōtra
 eos predicare: passionibus ire inuidie ⁊ ranco //
 ris excitati sunt contra eum. quibus passionib⁹
 impediti ab actuali consideratione eius uerita //
 tis quam prius habuerāt de xpo: machinati sūt
 in eius mortē ad modum incontinentis qui pas
 sione concupiscibili absortus: elegit fornicari.
 quod alias nouit esse malum ⁊ fugiendum. hec
 postillator in summa. ¶ Que tamen reuera mo

Euangelium.

dicam scō tho. afferūt difficultatem. Nā ad p̄mas duas auctoritates ip̄e scūs tho. r̄ndet exp̄s se. iij. par. loco p̄allegato. Ad p̄mā q̄ in ea auctoritate. li. viderunt: nō refertur ad diuinitates neq̄ ad p̄sonā xp̄i: sed ad miracula que āte eos fecerat. ex quib⁹ q̄ eū nō cognoscerent filiū dei: ex odio ⁊ inuidia p̄cessit. Unde ante illa uerba p̄mittit si opera non fecissem que nemo alius fecit: peccatus non haberent. Sequit̄ immediate. nunc autem uiderunt. s. opera. vnde non dicitur uiderunt me. ⁊ ita auctoritas illa non facit p̄ p̄te postillatoris. Ad secūdā r̄ndet q̄ principes iudeorum in persona colonū dixerunt xp̄m eē heredem: quia cognouerunt ip̄m eē xp̄m p̄missum in lege. ⁊ eē filium dei. non per naturā: sed p̄ excellentiam gr̄e singularis. nō enim poterant mēte concipere q̄ crucifigerent eum si ip̄m eē filius dei per naturam cognouerant. Nam vt bene dicit burgen. nullus in tantam deuenit insaniā: q̄ credat diuinam maiestatem in propria persona supare. ¶ Ad rōem postillatoris r̄ndet burgen. ⁊ bene. q̄ q̄ scripture sacre prophetarum que mentionem exp̄ressam faciunt de diuinitate xp̄i sint fm̄ verum intellectum satis euidentēs fidelibus ad eiusmodi misterium ostendendum: ex illis tamen non sumitur efficax argumētū ad hoc q̄ principes iudeorum tale misterium de diuinitate xp̄i cognouissent. quia hoc misterium in tm̄ capacitatem hūanā excedit: q̄ raro uel nūq̄ sine auxilio dei speciali intelligi p̄t. Un̄ p̄missas auctoritates veteris testamenti maiores iudeoz̄ varie poterant exponere non ualentes tantam excel

lentiam capere. nisi quibus diuina fiebat de eo
 reuelatio. poterant enim putare q̄ essent intelli-
 gende non s̄m propriam significatōem: sed simi-
 litudinarie. sicut cum deus in sacra scriptura leo
 appellatur vel agnus aut lapis. Nec est simile
 quod postillatoꝝ iducit de alijs x̄pi cōditōib⁹.
 vt de tempore ⁊ signis aduentus eius. de uirtuti-
 bus ⁊ eius excellētia respectu alioꝝ p̄phetarū et
 filium. Nā cognitio harū cōditionū: nō excedit
 cōem humane intelligētie capacitatē vt de se p̄.
 ¶ Sed mgr̄ math. hāc solutoem putat eē minus
 sufficientem dicens. q̄ vbi sacra scriptura plane
 dicit aliquid ad fidē ⁊ mores ptinens: ibi fides
 debet adhiberi prout dicit bt̄us augustinus. s̄
 de ci. dei. Unde cū sacra scriptura clare dicat p̄
 ut etiam a doctoribus hebreoꝝ exponit̄ x̄pm fo-
 re deum: ei fides accomodāda ē. ⁊ per cōsequēs
 non erat necessaria specialis reuelatio apud do-
 ctos ⁊ principes iudeoꝝ ad illud sciendū. sed
 sufficere potuit fides acquisita nō impedita per
 prauā volūtātē. ¶ Et preterea dicit ipse dissimi-
 litudo inter noticiam de x̄pi diuinitate ⁊ notici-
 am de tpe ⁊ signis ⁊ alijs cōditōibus aduēt⁹ x̄pi
 quā burgeñ. assignat: nō ualet. qz tēp⁹ aduent⁹
 x̄pi in scripturis ita fuit occultatū in cōputatiōe
 ebdomadarū a daniēle descriptarū: q̄ nō soluz
 apud hebreos: sed etiā apud catholicos docto-
 res in expōne multa est diuersitas. Silr̄ ⁊ alij pas-
 sus sonātes tēpus aduēt⁹ x̄pi ab hebreis moder-
 nis ⁊ antiquis corrupte exponunt. ergo nō pōt
 sumi ex scripturis argumentū efficac̄ de aduentu
 x̄pi sicut nec de eius deitate. nec mgr̄ mathias.

Euangelium.

Non nulla alia deducit contra burgenſem. que certe digna eſſent reprehensione: niſi propoſiti nri fuiſſet vt a principio pmiſimus: ea p̄ciſe q̄ ſcūs tho. docuit defendere ac probare. ¶ Dicim⁹ ergo ad primam impugnationem magiſtri mathie. primo falſum eē q̄ ſacra ſcriptura veteris teſtamenti clare dicat xpm fore verū deū ita q̄ certitudine faciat euidentie. nec ſit neceſſaria fides in ſuſa ſed ſufficiat fides acquiſita prout ipſe dicit. Nam miſteriū incarnationis xpi expreſſius ponit in nouo teſtamento q̄ in ueteri vt de ſe patet et ab oībus concedit. ⁊ tamen multi heretici totū nouum teſtamentum recipientes: illud pro ſuis erroribus exponunt. ⁊ aliqui negant diuinitatem in xpo vt arrius. Aliqui ueram humanitatem ſicut manicheus. Alij dicūt xpm nō habuiſſe animam intellectiuam vt appollinaris. Ex quibus erroribus ſequitur xpm non eē uerum deū ⁊ hominem. ergo ſi predicti heretici exponebāt p ſe nouum teſtamentū: multo magis iudei poterunt pro ſe exponere ſcripturas ueteris teſtamenti in quibus minus expreſſe miſteriū incarnationis hēt. Sed ⁊ poſtillator cuius magiſter mathias ſe deſenſorem predicat: expreſſe dicit hoc loco in fine quōnis ſue q̄ noticia quam iudei habuerunt per ſcripturas prophetarum: non erat certa certitudine euidentie. Tum q̄ talis certitudo per demonstrationem habet. tum etiā quia prophetie p̄nt multipliciter exponi. Et in diſputatiōe ſua quā fecit vtrum ex ſcripturis receptis a iudeis poſſit efficaciter probari ſaluatorem noſtrum fuiſſe deum ⁊ hominem: manifeſte tenet q̄ id probari non

pōt efficaci p̄batione. ita q̄ nullo mō possit eui
tari sine euidenti negatōe vel s̄dictōe sacre scri //
pture. Non ergo postillator uellet sic per magi
strū math. defendi. ⁊ cū dicit q̄ a doctorib⁹ he
breorūz exponit per auctoritates scripture xpm
eē uerū deū ⁊ hoīem: dico q̄ eā expōem quidaz
speciali dei auxilio hūerūt magis q̄ ex ip̄a aucto
ritatū euidētia vñ ⁊ legentiū hmōi auctoritates:
alij uerū hūerunt intellectū: alij falsum. in quo
⁊ nō modica inuenit̄ uarietas. Ex quo seq̄t̄ fal //
sum eē qd̄ secūdo dicit. s. q̄ apud doctos ⁊ prin
cipes iudeoz nō erat necessaria specialis reuela //
tio ad sciēdū xpm esse deum ⁊ ē id q̄ ap⁹. vi //
cit p̄ma corin. ij. oculus nō uidit nec auris audi
uit nec in cor hoīs ascēdit q̄ preparauit de⁹ hijs
qui diligunt illum. nobis aut̄ reuelauit deus per
sp̄m suū. vnum enim eoz q̄ p̄parata sunt diligē
tibus deū: est cognitio misterij incarnatōnis fm̄
illud Jo. xvij. Hec ē uita eterna ut cognoscāt te
deū uerū ⁊ quē misisti ihesum xpm. Itē s̄ illud
Sap. ix. sensum autem tuū quis sciet nisi tu uede
ris sapientiā ⁊ miseris sp̄m tuū de altissimis: ⁊
iob. xxxij. inspiratio oīpotētis dat̄ intelligētiaz.
¶ Quod aut̄ vlt̄erius dicit magister mathi. ita
fuisse occultatum doctis iudeoz ex scripturis le
gis et p̄phetarū tēpus aduētus xpi queadmo //
dū ⁊ eius diuinitas: manifeste falsum ē. tū qz de
tpe ⁊ mō aduētus xpi: sunt auctoritates in uete //
ri testamēto multū expresse i se ⁊ ex circūstātijis.
sicut p̄z plane gen. xlij. agei. ij. dan. ix. ⁊ alijs lo //
cis. De diuinitate aut̄ xpi nō tā explicite habet̄
in scriptura ueteris testamēti. tum etiā qz ⁊ si de

Euangelium.

ꝑꝑi deitate tā expꝑse ⁊ explicite loquerēt aucto // ritates propharū sicut de eius aduētū: tñ qꝫ mi steriū diuinitatis ꝑꝑi excedit nō solū hūane sꝫ et angelice intelligentie capacitatē: ⁊ est miraculuz miraculorum: magis occultum esset hominibus ⁊ incomprehēibile etiaz doctis in scripturis: q̄ tempus aduentus eius quod si explicite descri // batur: non excedit facultatē hominis naturalē.

¶ Item falsum est qꝫ de tpe aduētus ꝑꝑi: nō ha bent expōes hebreoz vt ipse mgr̄ dicit. sed et in hoc a suo postillatore recedit qui in disputatōe sua supra allegata circa tēpus aduētus ꝑꝑi: reci // tat expōes hebreoz cōcludēs ex eis tēpus illud iā preteritū. ¶ Et pieterea mgr̄ math. non soluit sufficienter rōem burgen. S̄ opinionē postillato ris sumptā ex illa auctoritate h^o capli. hic ē he res venite occidamus eū. Nā vt burgen. hic tan git ⁊ magis expresse prima Loꝝ. ij. non valet di cere sicut hic soluit mgr̄ math. qꝫ ante crucifixio nem habuerunt docti iudeoz nōdum inuidia ⁊ odio excecati: veram extimatōem de ꝑꝑi deita te in vniuersali fm̄ quam dixerūt. hic ē heres. et tñ tpe crucifixiōis hūerūt falsam extimatōem in particulari de eius deitate odio ⁊ inuidia depꝫ uati. Non enim hec solutio satisfacit: qm̄ pabo la euāgelica: manifeste loq̄t de tpe crucifixiōis cū dicat. hic ē heres. venite occidam^o eū. ¶ Itē nō satis appet qd̄ uelit significare mgr̄ mathias cum dicit. Iudeos ante crucifixionem habuis // se ueram extimatōez in vniuersali de ꝑꝑi deitate. sed qꝫ extimatio pticularis. s. tpe crucifixiōis: fu erit impedita odio ⁊ inuidia. Nam si vocet exti //

matōem in vniuersali de xpi deitate. hāc. s. q. cri-
 stus eēt uel futurus eēt deus q̄cūq; hō in parti //
 culari diceretur xps: ccedimus. sed illud doctri-
 ne sci tho. nō aduersat. Negat. n. scūs tho. q. iu-
 dei cognouissent illum hoīem xpm quez oculis
 uidebant in actu existentie inter eos conuersan-
 tem: esse deum cum essent odio ⁊ inuidia exceca-
 ti. sed non negat quin per scripturas propheta-
 rum: docti eorum habuissent noticiā deo inspi //
 rante: q. xps quicumq; ille foret futurus esset de-
 us. Si autem appellet existimatōem in vniuersa-
 li eam quaz iudei habuissent ante crucifixionem
 q. scz ille singularis homo xps quem actualiter
 ⁊ presentialiter uidebant inter se conuersantem
 esset deus ⁊ existimatōem in particulari appellet
 ipsammet existimationem pro tempore crucifixio-
 nis quam dicit iudeos non habuisse: inepte ⁊ s̄
 omnia artis dialetice documenta loquitur. Non
 enim propositiones de eodem subiecto numero
 ⁊ predicato: variantur sm rōem vniuersalitatē
 ⁊ singularitatis: propterea q. diuersis tempori //
 bus ab intellectu aut formant̄ aut concipiunt̄:
 sed accipiūtur vniuersalitas ⁊ singularitas in p-
 positionibus: sm q. res subiecta abstrahitur vl //
 non abstrahitur ab indiuidualibus conditioni-
 bus. que diuersitas non fuit in existimatōe aut
 apprehensione iudeorum de diuinitate xpi pro
 tempore crucifixionis xpi ⁊ ante crucifixionem.
 cum in vtroq; tempore: de eodem homine singu-
 lari prout pticulariter et indiuidualiter uide //
 bant eum actu existere et inter eos conuersari:
 habuerint existimationez suam. ¶ Ex q̄b⁹ oib⁹

Euangelium.

satis apparet q̄ rōes postillatoris ð sc̄m̄ tho: sūt inualide ⁊ q̄ ualde inepte ⁊ minus sufficienter p̄ dicta magistri mathie probent̄. ⁊ per cōsequēs q̄ positio sancti tho. rationabilior ac uerior sit. q̄ forte diligentius considerans postillator p̄ma Loxin. ij. super illud. Si enim cognouissent ⁊c̄. ad modum dicendi sancti tho. redire uidet̄. Inquit. n. ⁊ breuiter pōt̄ repeti conclusio. s. q̄ p̄riti iudeorum qui principes hic dicunt̄: cognouerunt ihesum nazarenum esse messiam in lege et prophetis promissum. quia uidebant prophetias de ipso impletas quantū ad tempus ⁊ locū ⁊ alias circumstantias. Sed quia cepit predicare contra uitia eorū publice: cognitio illa p̄ odiū ⁊ inuidiam contra xp̄m̄ insurgentem fuit in eis obscurata ⁊ ceperunt prophetias aliter interpretari. hec postillator. In qua conclusionē nullaz fecit mentionem de diuinitate xp̄i. p̄mo uidet̄ q̄ ea intentione hanc conclusionem uoluit repetere: ut ibi corrigeret quod i hoc capitulo mathei dixerat de xp̄i diuinitate cognita a iudeis. nā alias: bene poterat transire in eo loco sine replicatione illius conclusionis. presertim quia ante cōclusionem subiunxerat. de hoc plenius dixi sup̄ pp̄. ca. adat. quod certe poterat ip̄m̄ excusare a tali reiteratione: nisi uoluisset ibi corrigere: que hic apud adatheum scripserat.

Circa euangelium Marci. Capitulo quinto.

In ca. v. postillatoz mouet qōnem si p̄p̄
 fecerit miracula sola uirtute diuina. In cu
 ius prosecutione recitat modum dicendi
 qui communioz est. q. s. uirtus sancti viri opan
 tis miracula: nō est aliqua uirtus permanēs per
 modum habitus. sed per modum passionis trā
 seuntis sicut ⁊ prophetia. Et inducit ad hoc ra
 tionem que sancti tho. est in qōnibus de pō. dei
 q. vj. de miraculis ar. iij. quam etiā tangit secū //
 da scōe. q. clxxviii. ar. p̄mo ad primū. quia si vir
 tus faciendi miracula in uiris sanctis eēt per mo
 dum habitus p̄manens: quotienscūq; uellēt mi
 racula facerent. ¶ Hāc rōem postillatoz dicit in
 ualidam inquit. Sed quicq̄d sit de cōclusionē:
 ratio tñ non ualet. q; sicut dictum est talis uirt^o
 operandi miracula non est principalis: sed tan
 tum instrumentalis. Instrumentū autem opera
 ri nō pōt q̄uis sit perfectū per formā suā: nisi
 moueatur actualiter per manū artificis. sicut pa
 tet q; securis non potest secare nisi per manū ar
 tificis moueatur. ⁊ ideo dato q; talis uirtus sit
 mansua: non potest tamen operari ad miracu //
 la absq; motōe diuine uirtutis principaliter agē
 tis. hec postillatoz. ¶ In quibus plane duplici
 ter deficit quare ⁊ rō sci tho. in suo manet vigo
 re. deficit primo quia vlr̄ loquens dicit instru //
 mentū q̄tūcūq; p̄ formā sit perfectū: non posse
 operari nisi tunc precise quādo a principali agē
 te actualiter mouetur. hoc enim falsum est. Naz
 seruus ut p̄hs dicit in primo politi. instrumentū
 est oñi sui ⁊ tñ agit vt instrumentum cum exeq̄t
 preceptum eius cessante actuali motione oñi q̄ ē
 i iij

Euangelium.

impositio precepti. Item semen fm phos instru-
mentum ē anime generantis. sed quia uirtutē ha-
bet non transeuntem sed manentem a generante
derelictā : agit disponendo ad animā geniti etiā
post q̄ actu cessat motio actualis generantis q̄
in seminis decisione consistit. Item herbe potio-
nes emplastra ⁊ alie res medicinales iſtrumenta
sunt secundum aliquem modum medicorum .
sed propter uirtutes agendi quas habent pma-
nentes: operantur ad sanitatis restitutōem cessā-
te actuali medicorum motione que in talium re-
rum applicatione consistit. ⁊ idem in multis hu-
iusmodi instrumentis inuenitur. falsa ergo est il-
la propositio postillatoris absolute ⁊ vniuersali-
ter intellecta sicut ip̄e loq̄tur. ¶ Deficit secundo
in illatione quam intendit. non .n. recte infertur
absolute ⁊ vniuersaliter. Instrumentum nō agit
nisi actualiter moueatur a principali agente: er-
go q̄tūcunq̄ perfectū sit per formā: non hēt in
potestate sua agere cum uoluerit. Apparet ma-
nifeste falsum. nam ministri sacramētorum iſtru-
menta dei sunt in dispensandis sacramētis. ⁊ de-
us principaliter ⁊ actualiter agit circa sacramen-
torum collatōem. Sed quia sacerdos caractares
habet que est uirtus perfecta permanēs ⁊ immo-
biliter se hñs per modum habitus q̄uis habitus
non sit sed pō: potest quotiens uoluerit confi-
cere debita materia p̄supposita. vnde ⁊ intentio
agendi requiritur in ministro sacramentorū de
necessitate. qđ nō eēt: si in eius ptāte non eēt cir-
ca sacramenta agere. Item nec error qui in sacra-
mentis accideret ministris imputaret: si sacmen-

torum dispensatio in eorum potestate non eēt .
 Item humanitas xpi instrumentum fuit diuini //
 tatis sed nephas est dicere q̄ per actiones suas
 ⁊ passiones: non meruerit homo xps nobis sa //
 lutem. meritum autem est fm actiones uel passi
 ones que sunt in ptate eius qui meret. vnde qz
 naturalia in potestate nostra non sunt: ideo se //
 cundum phm naturalibus non meremur. Item
 viri iusti in actionibus suis instrumenta sūt spi
 ritus sancti. fm illud Rō. viij. quicunq; spiritu
 dei aguntur hij filij dei sunt. ⁊ tamen opatoēs iu
 storum in potestate eorum sunt. alias non essent
 sibi meritoze. causa autem quare sunt in eorum
 potestate ē: quia spūs scūs mouet viros iustos
 dando eis uirtutem agendi permanentem p mo
 dum habitus. s. gratiaz ⁊ caritatem ⁊ dona sua .
 Unde qz magister sniarum. xvij. di. pmi li. fuit
 huius opinionis q̄ caritas non est aliquid crea
 tum in aia: sed q̄ motus dilectionis est a spiritu
 sancto nō mediāte aliquo habitu: cōiter a docto
 rib⁹ nō tenet. Nā sic seq̄bat q̄ mēs hūana eēt in
 actu dilectōis mota tm ⁊ nullo mō p̄cipiū talis
 act⁹ ⁊ p̄ oīs q̄ act⁹ dilectōis nō eēt hōi volūta
 rius ac p̄ hoc nec sibi meritoz⁹. qđ eēt erroneū.
C Et p̄terea ex diffinitōne habitus pz falsū q̄ si
 instrumētū aiatū aia rōnali p̄ formā habituales
 p̄fectū sit: non possit per eā agere quotiens uo
 luerit qm̄ habitus a commē. iij. de aia diffinitur
 quo quis agit cū uoluerit. Itēz aug⁹. in li. de bo
 no coniugali diffinit. habitus est quo aliqđ agi
 tur cū tēpus affuerit. adale ergo ifert postillator
 absolute ⁊ vlr loquēdo q̄ instrumētū q̄tūcūq;
 i iij

Euangelium.

perfectū p formam: nō hēt in ptāte sua agere. de
buit enim ⁊ de instrumēto ⁊ de forma quā par //
ticipat ad agendū distinguere. ⁊ tunc uerissimā
ac ualidam inuenisset rōem scī tho. Uerum q̄
principalis agentis quod deus est: actualis mo
tio requiritur ad actionem cuiusuis instrumen
ti. sed hoc est propter totalem ⁊ vniuersalem ra
tionem causalitatis ⁊ influentiā cōtinuam quaz
habet respectu omnium creaturarum. ⁊ nō soluz
respectu eoz que proprie sunt instrumenta. Uñ
nō requirit motio dei actualis ad actōem ois in
strumēti sui vlr loquēdo in q̄rtū instrumētū ē p
prie ⁊ stricte acceptū put ab alijs agētibus di //
stinguitur: sed in q̄rtū est agens creatū. Nullū enī
agens creatū nec celū nec angelus (que tñ nō cō
sueuerunt appellari stricte ⁊ proprie instrumen
ta) agere pōt sine actuali dei influētia ⁊ motione
prout pulcre deducit scūs tho. in de pō. dei. q.
iij. ar. vij. Sed propterea nō tollitur libertas ar
bitrij in agendo agētibus per intellectum ⁊ per
fectis fm formam habitualem que sit principiū
agendi cum uoluerint. in quo postillator recep
tus est. ⁊ hui⁹ ratio est: quia motio diuina que
ad agendum requiritur: nunq̄ deest. ⁊ ita si po //
natur agens intellectuale perfectum per formam
habitualem que sit principium agendi: in ptāte
sua habebit agere. Certū est enim q̄ sine actuali
dei motione nullam homo potest habere opera
tionē. cum deus operetur in omni operāte. Uñ
ysa. xxxvj. dñ. omnia opa nra opatus es in nobis
dñe. Sed hoc nō obstante: dictum ē Eccl. xv. de
us ab initio constituit hoīem ⁊ reliquit illum in

Luce.

manu consilij sui. ⁊ infra. Ante hominem vita et mors bonum ⁊ malum quod placuerit ei dabit illi. Instantia autem postillatoris tenet de instrumento inanimato precise. ⁊ quod nō hēt uirtutē agendi immanentem.

Circa Euāgeliū Luce Ca. ij.

Ircā euangelium Luce in ca. ij. postilla//
tor recitat duas opiniones de scia hūa//
na xpi. vna ē q̄ in xpo fuerit habitualis
scia acquisita experimētalis q̄ accipitur per ope
rationem sensuum ⁊ illustrationum itellect⁹ agē
tis. In qua scientia xps profecit per pcessum eta
tis. Et hec positio ē sancti tho. iij. par. q. ix. arti.
iij. ⁊ q. xij. ar. ij. Alia opinio est q̄ xps in tali sci
entia nō pfectit fm habitū ⁊ fm se. sed solū q̄tū
ad ostensionem in effectū. qz. s. scientiam suā aut
sapientiam magis ac magis ostendebat fm pro
cessum etatis ⁊ beneplacitū suū. ac prout nostre
saluti expediebat. Et pro ista opinioē arguit po
stillator ad quam ipse uidetur declinare. qz duo
habitus eiusdem rationis: non possunt eē simul
in eodem intellectu. sed in xpo ponitur sciētia in
fusa. que non ē alterius rōis a scientia acquisita
cum se extendat ad omnia ad que scientia experi
mentalī ⁊ acquisita fm ponentes eam: ergo rē.
Probat illud per exemplum. quia oculus mira//
culose datus: eiusdem rationis est cum oculo da
to uel generato per naturā. eo q̄ sunt circa idem
obiectum. ¶ Soluit cōsequēter motiuum prime

Euangelium.

opinionis dicēs q̄ nec p̄pterea intellectus agēs
in x̄po fuit ociosus. quia operatio intellect⁹ agē
tis non solum est necessaria in abstractione spe
cierum intelligibilium: sed etiam in consideratō
ne s̄m habitum scientie prius acquisite in q̄ non
abstrahit de nouo spēs. hec postillator. ¶ Ad
que burgen. r̄ndet. primo ad rōem q̄ habit⁹ sci
entie infuse non est idem specie cū habitu sciētie
acquisite etiam si sint de eodem ⁊ circa idē ob //
iectum. qm̄ habitus non solū distinguuntur s̄m
obiecta: sed etiam s̄m principia actiua taliū ha
bituū seu dispositionū. put scūs tho. dicit p̄ma
secūde. q. liiij. ar. ij. Et inde ē q̄ habit⁹ sciarū di
uersificāt nō solū s̄m diuersitatē obiectoz: s̄z eti
am s̄m diuersa media q̄b⁹ demōstrāt cōclusiōes
īparum sciarū. sicut habit⁹ scie astrologie de ro
tūditate terre q̄ demōstrāt p̄ media mathematī
ca: ali⁹ ē ab habitu scie naturalis de eadē rotun
ditate terre q̄ p̄ mediū naturale demōstrāt. Cū
cū p̄ncipiū actiuū habit⁹ scie acq̄site sit lumē na
turale intellectu agētis. p̄ncipiū uero actiuū hī⁹
scie infuse sit lumē sup̄naturale: seq̄t q̄ tales duo
hī⁹ sunt diuersarū rōnū. ⁊ sic p̄nt eē sil ī eodē
intellectu. ¶ R̄ndet cōsequēter ad exēplū iductū
q̄ non est simile. quia res naturales distinguūt
specie s̄m principia intrinseca tātū precipue s̄m
formam. non s̄m principia extrinseca. Nā ignis
generatus ex alio igne: idē est specie cū igne ge //
nerato ex reflexione radiorū solarium eo q̄ for
ma specifica vtriusq̄ ignis: est eadem licet causa
efficiens sit diuersa. sed in habitibus: differētia
specifica accipitur s̄m principium extrinsecū ut

ē principium efficiens sicut etiam diuersificatur
 s̄m obiectū quod ē extrinsecū. Sic r̄ndet burgen.
C Sz qz in dictis ei⁹ aliq̄ sunt dubia ⁊ extra m̄
 tē sci thome: melius ⁊ planius dicitur sicut sc̄s
 thomas respondet ad simile argumētū p̄ma secū
 de. q. lxxij. ar. vlti. Erat enim argumētū tertio lo
 co. virtus acquisita ⁊ virtus infusa differūt s̄m
 illud q̄ ē imediate a deo factū: ⁊ a creatura. sed
 idē ē specie hō quē deus formauit ⁊ quē generat
 natura: ⁊ oculus quē ceco nato dedit ⁊ quē vir
 tus formatiua causat: ergo videt̄ q̄ ē eadē uirt⁹
 infusa ⁊ acq̄sita. Ecce argumētū. Seq̄t r̄nsio. Ad
 tertiū dicēdū q̄ oculū ceci nati: deus fecit ad eū
 dē actum ad quē formāt̄ alij oculi s̄m naturā. ⁊
 ideo fuit eiusdē sp̄ei. ⁊ eadē rōe eēt si deus vellet
 miraculose causare in homine vtutes quales ac
 quiruntur ex actibus. sed ita nō est in proposi
 to. hec sc̄s tho. Declarauerat nō eē ita circa vt
 tutes infusas ⁊ acquisitas in corpore eiusdez ar
 ticuli. **C** Similiter dico in casu n̄ro q̄ sciētia aīe
 p̄pi infusa a deo ⁊ acquisita: non fuerunt eiusdē
 rationis cum non essent circa idem obiectū p̄pū
 ⁊ adequatū. neq̄ circa eundem actū. Nam p̄ ha
 bitum scie infuse: aīa p̄pi habuit cognitiōem nō
 solū oīm rerū quecūq̄ ptinent ad scias hūanas:
 sed etiam omnium eoz que per reuelatiōem diui
 nā hoībus innotescūt. Itē cognouit omnia sin
 gularia presentia preterita ⁊ futura. Itē ⁊ eēntias
 substātiarū sepatarū p̄ modū quo nate sūt cog
 nosci ab aīa sepatata prout sc̄s tho. deducit. iij.
 par. q. xj. ar. p̄mo. p̄ hitū uero scie acq̄site: eoz
 p̄cise hūit cognitiōem: q̄ lūine naturali itellcūs a

Euangelium.

gentis ab hoīe cognosci possunt. Item cognitio per primū habitum infusum: poterat esse sine cōuersione ad fantasmata . per scientiam uero acq̄ sitam: non sine huiusmodi conuersione. nec etiā eiusdem rationis fuerunt in x̄po species intelligi biles infuse ⁊ acquisite neq; per media eiusdem rationis vtraq; scientia que proprie dicitur noticiam conclusionis: deducebat . cum species infuse fuerit in maiori vniuersalitate ⁊ abstractiōe et minus cōtracte q̄ acq̄site ⁊ maioris virtutis. ut pote ad plura scibilia se extēdentes. vnde consequens est q̄ neq; habitus scientie infuse in x̄po fuerit eiusdem rationis cum habitu scientie acq̄site. quēadmodū q; spēs inate q̄b^o āgeli itelligunt sunt alteri^o rōis a spēbus nostri intellect^o cū sint magis vles ⁊ simpliciores ac magis capaces. ⁊ similiter media per que sciētia in eis hēt: ideo ⁊ scientia angelorum alterius rōis ē a sciētis humanis q̄uis scientia angelorum sit circa obiecta oīa circa q̄ sciētia hūane uersant . nō tñ adēq; te sed superexcedenter. nā per pauciores species cognoscit intellectus angelicus eadē cognoscibilia: q̄ intellectus hūanus ⁊ p media min^o contracta. sicut si grā exēpli dicamus q̄ per ip̄as species entis ⁊ per media quibus cōcludūt pprie entis passiones in q̄tum ens: cognoscat angel^o ⁊ habeat sciētia non solum entis in sui communitate ⁊ eoz q̄ cōsequūt ens in q̄tum ens: s; etiā hēat entis mobilis sciam circa quod naturalis phia versat . aut si p unā formā animalis ⁊ p media quib^o de animali in q̄tū animal hēt sciētia: om̄s animalium species cognoscat. q̄s intellect^o

Luce.

hominis nō nisi per multas species ⁊ p̄ diuersa
 media cognoscit. ¶ Ex quibus patet quod nullius effica
 cie sit instātia magistri math. sumpta ex auctoritate
 philo. iij. de aīa. secantē scie quēadmodum ⁊ res.
 Nam loquitur philosophus de rebus secundum rationem formalem ea
 rū in quibus sunt scibiles secundum quē modū nō fuit sci
 entia infusa christi circa eadē obiecta circa quā fuerat
 sciētia acq̄sita. nā cū scia infusa in christo fuerit per
 species innatas sicut in angelis: sequitur quod fuerit p̄
 spēs pauciores simpliciores ⁊ magis vniuersa //
 les ac etiā per media magis simplicia ⁊ min⁹ cō
 tracta quā scia eius acq̄sita quā hētur p̄ spēs accep
 // tas a sensibilib⁹. ac p̄ hoc per media alterius rō
 nis quātū ad scibilitatem. nam maior ⁊ minor sim
 plicitas vniuersalitas ⁊ cōtractio medioꝝ ⁊ pri
 cipioꝝ demonstrationis: variant eorum rōes
 formalem. sicut patet in demonstratione metha
 phisica ⁊ naturali. ⁊ patuit supra de scientia an
 // gelozum ⁊ nostra circa easdem res. quemadmo
 dum etiam ⁊ circa uirtutes productiuas rerū in
 uenitur. Nam quia ratio formalis uirtutis gene
 ratiuē aut productiuē leonis in sole simplicior ē
 ⁊ minus contracta atque capacior quā ratio forma
 lis uirtutis generatiuē in leone generante: ideo
 uirtus ipsa in sole ⁊ leone non est eiusdem ratio
 nis quāuis ad eundem effectum concurrāt. vnde
 sol ⁊ leo in generatione leonis: agentia sunt non
 vniuoca. ¶ Ex quibus infertur quod ratio forma //
 lis propriis ⁊ adequati obiecti scientie christi infuse:
 fuerit vniuersalior. simplicior. ⁊ maioris capaci //
 tatis quā ratio formalis propriis ⁊ adequati obie //
 cti scientie acq̄site. ⁊ per cōsequens quod fuerit alte

Euangelium.

rius rationis. Probatur hoc quoniam formalis ratio obiecti scibilis in quod est scibile: sumitur ex principijs per que scitur prout habetur ex dictis philosophi primo posteriorum in ca. certior autem scientia etc.. Ergo ubi media demonstrationis que sunt principia scientie alterius rationis sunt: et ipsa scientia et ratio formalis proprii et adequati obiecti alterius erit ratio. quod et expresse philosophus dicit in ca. allegato in. §. altera autem scientia est ab altera etc.. **C** Ex supradictis plane constat quod ratio postillatois in proposito nostro nullius fuerit momenti. cum presupponat eiusdem rationis fuisse habitum scientie infuse et habitum scientie acquisite in christo. quod tamen falsum esse diffuse probatum est. Sed nec ratio eius ad motuum sancti thome. efficaciam habet. tum quia ut burgen. tangit magnum inconueniens est quod aliquid naturalis actio humane nature et quod principalior est intellectus agentis. scilicet spirituum intelligibilium abstractio: de fuerit anime christi. Tu etiam quia ipsa postillatois ratio: manifeste se ipsam destruit. Probatur hoc quoniam operatio intellectus agentis que est necessaria in consideratione secundum habitum scientie prius acquisite: necessario presupponit operationem eius primam. que consistit in spirituum intelligibilium abstractione. Nam sine hac non fit in intellectu possibili habitus scientie acquirete prout haberi potest ex. iij. de anima Et per consequens nec est consideratio secundum habitum huiusmodi. Unde cum ratio illa concedat non fuisse in christo operationem intellectus agentis primam que consistit in specierum intelligibilium abstractione: necesse habet concedere quod neque in eo fuerit ope

ratio intellcūs agētis que est in cōsideratiōe s̄m
 habitum scientie acquisite. quod tamen negat.
 vnde patet q̄ se ipsam destruit ea responsio.

C Et preterea si in p̄po fuit consideratio secun-
 dum habitum scientie acquisite prius vt in re-
 sponsione concedit postillator: ergo fuit in cri-
 sto habitus scientie acquisite. quod tamen ipse
 pretendit negare. Quare uidetur plane q̄ pro-
 priam uocem ignorauerit. Auctoritas autem san-
 cti thome quam primo loco burgen. induxit. q̄
 scilicet habitus distinguūtur secundum diuersa
 principia actiua: non est ad propositum. quia il-
 la distinctio accipitur secundum comunē ha-
 bituum rationem in quantum scilicet forme sūt
 producte ex similib⁹ agētibus. eo q̄ omne agēs
 facit simile secundum speciem. non autem acci-
 pitur illa distinctio secundum propriam habi-
 tuum rationem in quantum habitus sunt. secun-
 dum quam considerationem disputatur in pro-
 posito de habitu scientie infuse in p̄po ⁊ acqui-
 site. quare argumentatio magistri mathie con-
 tra distinctionem habituum datam a burgen. se-
 cundum diuersa principia effectiua: non tangit
 sanctum thomam. **C** Sed contra id quod san-
 ctus thomas dicit in loco allegato per burgen.
 in responsione ad secundum scilicet q̄ quia per
 aliud medium demonstrat naturalis ⁊ per aliud
 astrologus: ideo habitus naturalis sciētie ⁊ ha-
 bitus astrologie diuersificantur: arguit magi-
 ster mathias dicens q̄ illud improbet p̄hs p̄mo
 posteriorū in ca. augentur autē nō p̄ media. nā ut
 ipse mgr̄ dicit. ex illo textu hētur q̄ demōstratio

Euangelium.

non uariat p̄ media. sed in post uel latus substa
mēdo. ¶ Nec ualet iterū dicit ip̄e qđ adducit de
medijs mathematico ⁊ naturali. nā si eadē cōclu
sio p̄bat̄ per diuersa media: ex hoc nō uariatur
sciētia. qz manet eadē cōclusio q̄uis diuersimo
de p̄bata. sicut si eadē cōclusio. .i. deus est vnus
p̄barēt rōe ⁊ auctoritate sacre scripture: vnū eēt
principiū creditū. aliud aut̄ ratiocinatiū. eadez
tñ eēt sciētia illius cōclusionis. q̄uis nō idē pri
cipiū. vn̄ in talib⁹ bñ diuersificat̄ intellect⁹ sed
nō sciētia. qz itellcūs ē p̄cipioz: sciētia uero cō
clusionū. ¶ Infert ultimo q̄ opinio burgeñ. et
sci tho. est s̄ augustinū. .iij. de trinita. ⁊ bñ abro
sij de incarnatōe uerbi. quoz snia ē q̄ differētia
ouiginis nō diuersificat̄ speciē. ⁊ ponūt exēplum
de hoie creato ⁊ generato q̄ sūt eiusdem speciē.
hec mḡ mat. ¶ In q̄bus p̄ certo salua pace dix
erim nō satis erudite locut⁹ ē de posteriorz ana
leticoz documentis. Cū ad p̄mā argumentatōez
dicit q̄ in textu p̄bi quē allegauit falsum ac pue
rilē hūit intellectū. Nā p̄hs ibi nullā de differen
tia aut diuersitate specifica uel generica demon
strationū facit mētionē. neqz cōpat diuersas de
monstratōes ad inuicem: sed loquēs de potissi
ma demōstratione in qua p̄pa passio p̄bat̄ de
subiecto p̄po ⁊ adeq̄to: dicit q̄ talis demōstra
tio non augetur per media. est dicere q̄ non sūt
multa media per quē multe demōstratiōes potis
sime fiāt quibus vna ⁊ eadē p̄pa passio de p̄po
⁊ adeq̄to subiecto demōstret̄. Nō enim risibile
pōt per multa media duplici aut pluri demōstra
tione potissima demōstrari de hoie. sed vna tñ

⁊ per vnū mediū . Cui⁹ rō ē qm̄ mediū i demon
 stratōe potissima: est propria diffinitio. vt dī. ij.
 posterior. Sed vni⁹ rei vna tm̄ ē diffinitio p̄pa
 ⁊ cōpleta. ergo ⁊ vna dūtaxat erit potissima de//
 monstratio per quā vna p̄pa passio de subiecto
 adequato p̄bet. Neq; etiā in post uel lat⁹ sub
 sumēdo: augēt demonstratōes potissime de eadē
 passione. sed virtute vni⁹ mediij demonstrāt plu
 res cōclusiones. quarū tm̄ sola prima ē p̄pter qd
 ⁊ potissima. alie uero sunt p̄ticulares. ¶ P̄z ergo
 q̄ male intellexerit magister math. l̄ram p̄hi cuz
 longe valde sit sensus illius a p̄posito n̄ro . Nō
 enim poterat p̄hs dicere q̄ fm̄ diuersitatē medi
 orū non diuersificarentur demonstratōes. ⁊ p̄ cō//
 sequens habitus sciarū cū ipse expresse dicat se
 cūdo posterior in ca. p̄mo mediū eē cām demō
 strationis ⁊ q̄ omnis questio vere scibilis: sit q̄
 stio mediij quo habito cessat omnis questio. et
 q̄ tota uirtus demonstrationis sit in medio qd
 dicit p̄pter quid: ipse p̄hs inquit in plurib⁹ lo
 cis primi ⁊ secūdi posterior. ¶ Itē media demō
 strationū diffinitōes sunt prout dī secūdo poste
 rior. S; diffinitōes totā cām dicūt demonstratio
 nū quibus passiones de subiectis p̄bat̄ put̄ ibi
 dem p̄hs ait. ¶ Inepte ergo ⁊ cōtra p̄cipale ar
 tis resolutorie fundamētū: negat mgr̄ math. de//
 monstratiōes uariari per media. vnde ⁊ in primo
 posterior p̄bat p̄hs q̄ si media sunt infinita: et
 demonstratio procedit in ifinitū. ⁊ si media sunt
 nccia: q̄ cōclusiones necessarie erūt. ita q̄ tō rō de
 monstratiōis: ex medijs ip̄is accipit̄. ¶ Ad secun
 dā eius instāciā dī q̄ in exēplo dato de medijs

Euangelium.

mathematico ⁊ nāli: eadē conclusio materialiter
pbat p diuersa media. sed nō eadē cōclusio for
maliter. i. in q̄tū scibilis: pmo fm formalē rōez:
diuersa ē cōclusio. Nā terrā eē rotūdā aliā rōem
scibilitatis hēt cū demōstrat p mediū mathema
ticū ⁊ aliā cū p mediū naturale pbat. Nā pma
rō accipit fm p̄cipia q̄tutatis: secunda uero p
p̄cipia motus uel entis mobilis. ergo terram eē
rotūdā: aliud scibile ē formaliter loquēdo cū de
mōstrat p mediū naturale: ⁊ aliud cū p mediū
mathematicū demōstrat q̄uis una sit conclusio
materialiter. ⁊ ita nō ad vnā sed ad diuersas sciē
tias p̄tinet. Nam vnitas. idētitas. aut diuersitas
sciārū nō accipit ex vnitate. idētitate. uel diuersi
tate materiali obiectoz: sed a formali q̄ ē rō scibi
lis in q̄tū scibile prout pulcre reducit scūs tho
mas in scripto sup boetiū de trini. lectiōe. iij. q.
p̄ma ar. p̄mo. ⁊ sup p̄mū posterioz in ca. certioz
aut ⁊c. Itē sup p̄mū p̄hisi. in p̄cipio. Cū q̄tū //
cūq̄ scibilia sint diuersa materialiter. tū tñ cōue
niāt in vna rōe formali scibilis in q̄tū scibile: ad
eandē sciām p̄tinēt. sicut uoces hūane multū dif
ferunt a uocibus inanimatorū corporoz. sed quia
conueniunt in vna rōe formali scibilis fm conso
nantiam: eadem est scientia que de vtrisq̄ consi
derat. ⁊ e contra si idem obiectum scibile sit ma
terialiter dum tamen hēat diuersas rōes forma
les scibilis in q̄tum scibile: ad diuersas scientias
p̄tinebit formaliter loquēdo. q̄ in q̄tū scibile:
nō vnū est obiectū sed duo. sicut corpus mathe
maticū ⁊ naturale idē sūt materialr. s. subiecto.
sed q̄ diuersa sunt scibilia: ad diuersas sciās p̄ti

nēt. ¶ Ad exemplū quod mgr̄ math. inducit de
 hac cōclusiōe deus est vnus: simili mō dicenduz
 est q̄ ipsa eadem conclusio materialiter probari
 potest ⁊ ratione ⁊ auctoritate. sed nō ipsa eadem
 formaliter. Nam aliaz rōem formalem cognosci
 bilitatis habet probata per auctoritatem sacre
 scripture. quia scilicet rationem crediti ⁊ ratio //
 nem non visi seu non apparentis. ⁊ aliam ratio //
 nem formalem habet cum per rationem demon
 stratiue probatur. nam sic habet rationem scibi
 lis. visi. ⁊ apparentis. ⁊ q̄ iste due rationes sint
 formaliter diuerse: patet. quoniam se inuicem ex
 cludunt ab eodem subiecto. Ratio enim scibilis
 in quantum est visi ⁊ apparentis: excludit ab eo
 dem subiecto rationem formalem crediti per fi //
 dem que est ratio non visi ⁊ non apparētis que
 se habet ad primam. vt priuatio. Non enim est
 possibile qđ de eodem secundū idem: vnus idē
 hō habeat simul fidem ⁊ scientiam. prout sanct⁹
 tho. docet. iij. sententiarum di. xxij. q. ij. arti. ij.
 subar. ij. ⁊ secūda secūde. q. p̄ma ar. ij. Et de veri
 tate. q. xiiii. ar. ix. ¶ Quod aut̄ ultimo dicit mgr̄
 mathias q̄ principijs demonstrationis existi
 bus pluribus manet eadem conclusio: non satis
 docte dictum est. est enim expresse contra pl̄m
 p̄mo posteri. prout supra allegatum est in ca. cer
 tior̄ autem ⁊c. Et sunt hec uerba eius. altera au //
 tem scientia est ab altera: quarumcunq; princi //
 pia neq; ex eisdem neq; ex alteris sunt. ¶ Ad au
 ctoritatē ambrosij ⁊ augustini ex r̄n̄sione ad pri
 mam argumentatōem: patet quid dicendum ē.
 nā nō ē simile prout sc̄us tho. dicit p̄ma sc̄de. Et
 k ij

Euangelium.

ibi allegatū est de diuerso mō originis in aliqua natura. vt de hoie creato ⁊ generato: ⁊ de diuerso mō sciēdi aut demōstrādi. Nam p vtrūq; modū originis pducit eadē natura specifica ⁊ ad eundē modū essendi. ⁊ ad eosdem act⁹. qđ nō ē in pposito. Nā p diuersa p̄cipia sciēdi: alia et alia rō formalis scibilis accipit vt ex supradictis patet.

Circa Euāgeliū Johānis Cap. xiiij.

Ircā euāgeliū Johānis in ca. xiiij. burgeñ allegat sc̄m tho. p̄ma secūde. q. cxiij. ar. iij. dicētē q̄ in veteri lege q̄ erat lex seruitutis nō dabāt cōsilia: sed tm̄ p̄cepta q̄ necessitate importāt. ¶ Cōtra hoc arguit mgr math. ex l̄ra ueteris testamēti vt dicit qz puerb. p̄mo or. desperistis om̄e cōsiliū meū. Et ca. iij. custodi legem atq; cōsilia r̄c. Ex quib⁹ videt sibi q̄ in veteri lege data fuerint cōsilia. ¶ Sed certe rudimō accepit mgr math. nomē cōsiliij in uerbis sancti tho. vel obiectio sua tentatiua est solā habēs apparētiā. Consiliū enim in p̄missis auctoritatibus ⁊ alijs ueteris testamēti: accipit largo modo p quacūq; p̄suasione aut monitōne q̄ cōiter ordinat ad vite hūane cōsuetudines ⁊ hominū prouidentia ac cōuersatiōem circa res agendas. s̄m quē modū diuinū etiā p̄ceptū ab equali uel inferiori p̄positū: consiliū appellari pōt. s̄z sc̄s tho. loquit de cōsilijs s̄m pp̄am ⁊ strictam acceptōem prout se habēt ex additione ad p̄cepta dei qz. s. dāt de actib⁹ superogatois ordinātib⁹

Johannis.

ad perfectōem vite spūalis q̄ consistit in prectio
ne caritatis dei ⁊ p̄mi ad quā nō oēs tenent q̄
liter apo⁹. accepit cōsiliū p̄ma Lozin. vij. cū di //
xit. De virginib⁹ autē p̄ceptū dñi nō habeo: cō
siliū autē do. dant. n. hmōi cōsilia de illis q̄ sunt
via ad p̄fctm gradū caritatis q̄ hēri pōt in via. si
cut de p̄fctā paup̄tate. castitate. ⁊ obediētia pp̄t
p̄m. sub quo mō cōsilioz cadūt generalr illa su
perogatiōis opa: q̄ voto suscepta p̄petuo: statū
perfectōis cōstituūt. hmōi. n. cōsilia in ueteri te //
stamēto data nō sunt. q̄ ut ap⁹. inq̄t hebre. vij.
nihil ad p̄fectū adduxit lex. Un̄ sup illud. Si uis
p̄fect⁹ eē r̄c. a. Mat. xij: dicit interlinearis. ecce cō
tēplatiua q̄ ad euāgeliū ptinet. idē dicit glo. ra //
b a. ait enī. ecce duas uitas hōibus p̄positas au
dimus. actiaz ad quā ptinet. nō occides ⁊ cetera
legis mādata. ⁊ cōtēplatiuā ad quā pertinet. Si
uis perfect⁹ eē. actia: ad legē ptinet. cōtēplatiua:
ad euāgeliū. hec glo. p̄z ergo q̄ obiectio magi //
stri math. nō ē ad p̄positū sancti tho. sed et po
stillatoz suus plane obsistit dicēs mat. v. p̄p̄z ad
didisse ad p̄cepta ueteris legis: cōsilia. exponēs
illud. non ueni soluere legem r̄c.

Circa epistolam ad Ro. ca. v.

In ca. v. eple Rō. cū burgen. ḡ postillato
rem diceret peccatum originale nō eē pu
rā p̄uatōem. sed habitū corruptū: Indux
it ad illud auctoritatē sancti tho. p̄ma secūde. q.
lxxxij. ar. p̄mo id exp̄sse dicētis in solutiōe. ad pri
mū ¶ Cōtra quē modū dicēdi mgr̄ mat. arguit.
k iij

Epistola.

Primo qz oē positiuū ē effectiē a deo. Si igit̃ pec-
 catū originale ē tale positiuū: erit effectiē a deo.
 cōclusio falsa: ergo aliq̃ pmissarū. non maior. qz
 ab oībus cōcessa. igit̃ minor. falsitas cōclusiōis
 pbat̃. nā si de^o effectiē pducit aliq̃d positiuum
 ad pctm̃ originale ptinēs: aut pducit illud con-
 currēte cā scda: aut nō. secūdu nō p̃t dari qz in
 causato a solo deo: nulla ē obliq̃tas vitiosa. In
 pctō aut̃ originali ē morib^o corruptio ⁊ obliqui-
 tas. igit̃ a solo deo effectiē pducī nō p̃t. Nec pri-
 mū p̃t dari qz in hmōi pductōe: nō cōcurrīt pri-
 mus parēs. qz eo nō exīte: nihilomin^o cōcurrīt
 pctm̃ originale. nec primus parens eadē rōe. Si
 aut̃ cōcurrere d̃f̃ d̃bens: tūc poti^o ē dicēdu actu-
 ale q̃ originale. ¶ Cōfirmat̃ dicit̃ ip̃e qz nihil in-
 differens ad statū culpe ⁊ gr̃e ymo vtriq̃ statū
 cōpossibile: p̃t eē pctm̃ originale sed fomes. q̃
 litas morbida. corrupt^o habit^o. q̃litercūq̃ noīe
 tur ex quo osurgit rebellio viriū aīe: ē vtriq̃ sta-
 tui predicto cōpossibilis. igit̃ talis hitus confi-
 ctus non ē pctm̃ originale. Adior pbat̃ qz pec-
 catum originale nō stat cū gr̃a. ymo constituit fi-
 lios ire. Adior pz qz paulus ap^o. exīis in gratia
 infra ca. vij. ⁊ gala. v. de huiusmodi qualitātib^o
 sibi adherentibus ⁊ eum collaphizantibus facit
 querelas ⁊ petit absolui ⁊c. Est ergo peccatum
 originale pura priuatio per ansel. ⁊ alios sic de-
 scripta. Peccatum originale est quedam carētia
 iusticie originalis cū debito h̃ndi eā. sic q̃ debi-
 tū h̃ndi: sit formale in descriptōe illa. Nec mg̃
 math. ¶ Sed ad ista respondet̃. Ad primū cōce-
 dit̃ p̃ma cōsequētia nec cōclusio ei^o ē falsa vt ar

Ad Romanos.

quēs dicit. Et ad pbatōem sue falsitatis dico q̄ illud positiuū q̄d in pctō originali includit̄ tanq̄ materiale: effectiue producit̄ a deo q̄tū ad id quod h̄z entitatis cōcurrētib⁹ causis secūdis q̄ cause sūt originis hoīs pctm̄ originale d̄hētis. ē enī māle in pctō originali q̄tū ad id q̄d h̄z entitatis positiuē ⁊ realitatis: dispō q̄dā viriū aīe in cōpatōe ad act⁹ suos. quod aut̄ h̄z talis dispositio corruptōis obliq̄tatis ⁊ defcūs (d̄r. n. hitus corruptus aut inordinata dispō) est nō a deo nisi per accūs tanq̄ a remouente prohibens sed a cā secūda defectuosa. s. a uolūtate inordinata p̄mi parentis ⁊ a natura infecta ⁊ deficiente q̄ per uiciatam originem ab adam per proximos parētes traducitur. Unde ⁊ primus parens mediate ⁊ p̄m⁹ parēs imediate: cōcurrūt ad pductōez talis habitus corrupti. i. abilitatis ⁊ inordinate dispositionis eo mō quo huiusmodi corrupte dispōni ouenit p̄duci. Nā sicut nō ē ens p̄ se subsistēs: ita nec per se producit̄ sed ad pductioez alterius. s. nature humane infecte. ¶ Nec ualet improbatio huius q̄ ⁊ si p̄m⁹ parēs actu nō existat in se ⁊ p̄sonaliter: nec isto mō cōcurrat ad traductiōem peccati originalis: existit tamen et concurrūt uirtute tanq̄ prima causa in fieri. cōcurrētibus inter medijs parentib⁹ qui ab eo descendunt ⁊ naturam ac uirtutem generatiuaz ab eo acceperunt sicut a principio ⁊ cā productiua. qua uirtute: ex cōsequētī pctm̄ originale traducit̄ in puero nato. quicquid enī ē cā cause: causa est causati. Unde falsum est q̄ non existen⁹ te primo parente neq̄ in se neq̄ in suo effectu

k iiii

Epistola.

uel uirtute aut natura ab eo deriuata: peccatum originale cōtrahat. Et cū dicit arguens q̄ neq̄ parens primus existit. s. in se. cum puer nat⁹ cōtrahit pctm originale: dico q̄ ⁊ si illud det vt in postumis: existit tñ ⁊ cōcurrit mediāte. s. uirtute generatiua ab eo cū semie decisa. Et hoc sufficit ad illud qđ p̄cipiū ē ⁊ cā in fieri qualiter se habent parētes p̄imi ⁊ remoti in generatōe prolif ⁊ peccati originalis traductōne. Cū si argumētū mḡri math. ualeret: sequerēt q̄ neq̄ prim⁹ pa//rens neq̄ primus parēs cōcurreret non solū ad traductionem peccati originalis: sed neq̄ ad generatōem pueri nati. ⁊ ita nec parentes eius dicerent. Non enim magis requirit̄ existētia parētum ad pcti originalis traductōem: q̄ ad pueri generationē. ¶ Ad cōfirmatōem dī ad minoz̄ q̄ fomes. qualitas morbida. corruptus habitus ⁊ qualitercūq̄ noietur dispō illa uiriū inordinata: nō manet in statu gr̄e s̄m q̄ ponit̄ peccatum originale. s. in q̄rtum est defectus quidā culpabilis. Nā per grām baptismalē tollit̄ culpa ⁊ reatus pene soluitur. Remanet autem fomes aut illa uirium inordinata dispō p̄out ē defcūs quidaz nature in se relicte. s̄m quam rōem nullū incon//ueniens est q̄ remaneat sub vtroq̄ statu. q̄ baptismus naturam nō purgat nisi q̄rtum pertinet ad infectōem persone.

Circa epistolam ad Hebreos. Capitulo octauo.

Ad Hebreos.

In epla ad Hebre. ca. viij. burgen. uolens
rões assignare quare lex noua nõ fuit da
ta in scriptis. allegat sc̄m tho. p̄ma secũde
q. cxi. ar. p̄mo dicẽtẽ. q̄ lex noua principaliter ẽ
gratia sp̄s sc̄i cordibus hoĩm indita que datur
per fidẽ x̄pi. Inde cõcludit burgen. q̄ lex noua
sc̄z principalis nõ solum nõ debuit scribi a x̄po :
sed nec etiam potuit scribi. qz gr̄a fm suã eẽntiã
est quedam qualitas mentis que non est scripti
bilis. ¶ Sed cõtra hoc mgr̄ math. dicit fundamẽ
tum illius rõis burgen. esse erroneum. qm̄ tollit
a x̄po omnipotentiã ⁊ per consequẽs deitatem .
Probat. qz dicere x̄pm̄ aliquid non posse quod
cõtradictõem non implicat. est ab eo tollere om
nipotentiã . sed qualitatem sp̄ualem signo sensi
bili expr̄imere sicut uerbo uel scripto: minus in
cludit cõtradictõem q̄ patrem in uoce ⁊ sp̄i
ritum sanctuz. in colũbe specie apparere: ergo nõ
est impossibile x̄po: gratiam sp̄ualem sensibili //
ter scriberẽ ⁊ pronuciare. Unde infert incautuz
esse fundamentum rõis burgen. Et ut in sanctuz
thomã retorqueat iuxta desideriu cordis sui qd̄
putat male dictum esse per burgen. dicit q̄ illõ
fundamentum: burgen. acceperit a sancto tho .
cum tamen sc̄us tho. mentionem nullam fecerit
vtrum gratia sp̄ualis scriptibilis fuerit a x̄po: vñ
non. neqz plura expresserit circa questionem per
postillatorem motam: quam ipse postillator q̄
totius questionis decisione; a sc̄o tho. accepit .
Uñ nõ magis potuit habere burgen. fundamen
tum sue conclusionis de inscriptibilitate gratie
ex dictis sc̄i tho: q̄ ex dictis postillatozis. vñ

Epistola.

minus prout patet intuenti. Sufficeret ergo dicere ad obiectionem magistri mathie quodrum ptine ad id quod de sancto thoma tetigit: quod false et utinam non maliciose sibi imposuerit fundamentum rationis burgen. ¶ Sed ne sibi sapiens uideatur: dico quod etiam si sanctus thomas dixisset legem nouam. i. gratiam spiritualem non potuisse a christo scribi: verum esset dictum in sensu quem burgen habuit. Non enim mens burgen. fuit cum dixit gratiam esse quid inscriptibile: quod ipsa aut alia spiritualis qualitas per corporale aut sensibile signum significari. aut suo modo representari non poterat. Nam id magne esset demencie cum ipse sepe uiderit ac legerit nomen gratie quod ipsam essentiam gratie significat: litteris scriptum. primo et figuram corpoream in pariete depictam gratiam aut caritatem rudibus representantem. Sed intellexit burgen. quod gratia est quedam qualitas mentis que in natura sua est quid inscriptibile cum sit res pure spiritualis. et in hoc sensu argumentatio magistri mathie nullius est momenti. Nam minor propositio eius est falsa. quoniam qualitatem penitus spiritualem corporeis litteris scribi aut formari per se et secundum se ipsam: implicat contra dictionem: nam quod secundum se et in natura sua spirituale est: incorporeum est et insensibile: sed quod scribi aut depingi potest secundum se in natura sua: necessario est sensibile ac corporale. Esse autem sensibile et non esse sensibile. et esse corporeum. et non esse corporeum: contradictioem important. Igitur id quod spirituale est secundum essentiam suam litteris scribi aut corporaliter depingi secundum se ipsum et in natu

Ad Hebreos.

ra sua: contradictōem includit. ac per hoc omni
potentie dei non subiacet. ¶ Neq; ppositū suuz
pbat ipse magister per simile quod inducit de
apparitione patris in uoce. ⁊ spūs sancti in spe //
cie colūbe. qm̄ pater fuit in uoce sicut in quodā
signo q̄tū ad aliqd̄ quod p̄ri attribuitur repre
sentatus. sed non fuit in se ipso q̄tū ad id quod
est: uoce formatus. Nā quod uoce format: sen
sibile ē ⁊ corpale. sic ⁊ spūs sc̄is fuit in specie co
lūbe sicut i signo quodā designatus q̄tū ad ali
quod attributū. s; nō fuit fm̄ se ⁊ in natura sua:
corporali columba formatus. hoc. n. ē impossi //
bile. Un̄ aug⁹. in sermōe de trini. loquēs de hu //
iusmodi apparitōe ait. Hec aut̄ opatio visibilit̄
exp̄ssa ⁊ oculis oblata mortalibus: missio spiri //
tus sancti dicta ē. nō ut appareret inuisibilis ei⁹
substantia: sed ut corda hominum exterioribus
visis commota: ad occultam eternitatem cōuer
terentur. Ita etiam nec ipsa uox facta: ad naturā
patris loquentis pertinet. Ait enim d̄s Jo. v.
Neq; uoces eius. i. patris vnq; audistis. neq; sp̄
ciem ei⁹ uidistis. Quod exponēs Criso. inquit.
Non hoc dicit q̄ speciem sensibiles habeat. aut
visibilem: sed quoniam nihil horū est circa deū.
¶ patet ergo q̄ ex apparitione patris in uoce. ⁊
spiritus sancti in specie columbe: non pbat cō
tra burgen. q̄ gratia sit secundum se ipsam ⁊ in
natura sua res scriptibilis. Unde constat aperte
q̄ impugnatio magistri mathie i hoc passu gra
tis ⁊ pro sola cupiditate aduersandi fuerit exor
ta.

Ec sunt illustrissime pater ⁊ dñe que ma
gistrum Nicholaum in postilla sup Bi//
bliam magistrumq; adariam ppugna
tozem suum validis ac catholicis sc̄i Thome sen
tentijs reperi obiecisse. In quorū absolutōem vt
a principio laboris mei pollicitus sum: satis me
dixisse arbitror. Et quidē spero diuino fret⁹ aux
ilio .id catholicū .id religiosuz .idq; institutis s̄a
ctis consonū omnino fore. At si qd fortasse ex lap
su excideret lingue vel alias diuinis nō consonē
documētis: ex nunc itidē reuoco: irritū eē uolo .
meq; sacro sc̄e Romane eccle pro cuius fide san
guinē fundere paratus sum: in omnibus ⁊ singu
lis dictis atq; scriptis subijcio. finit.

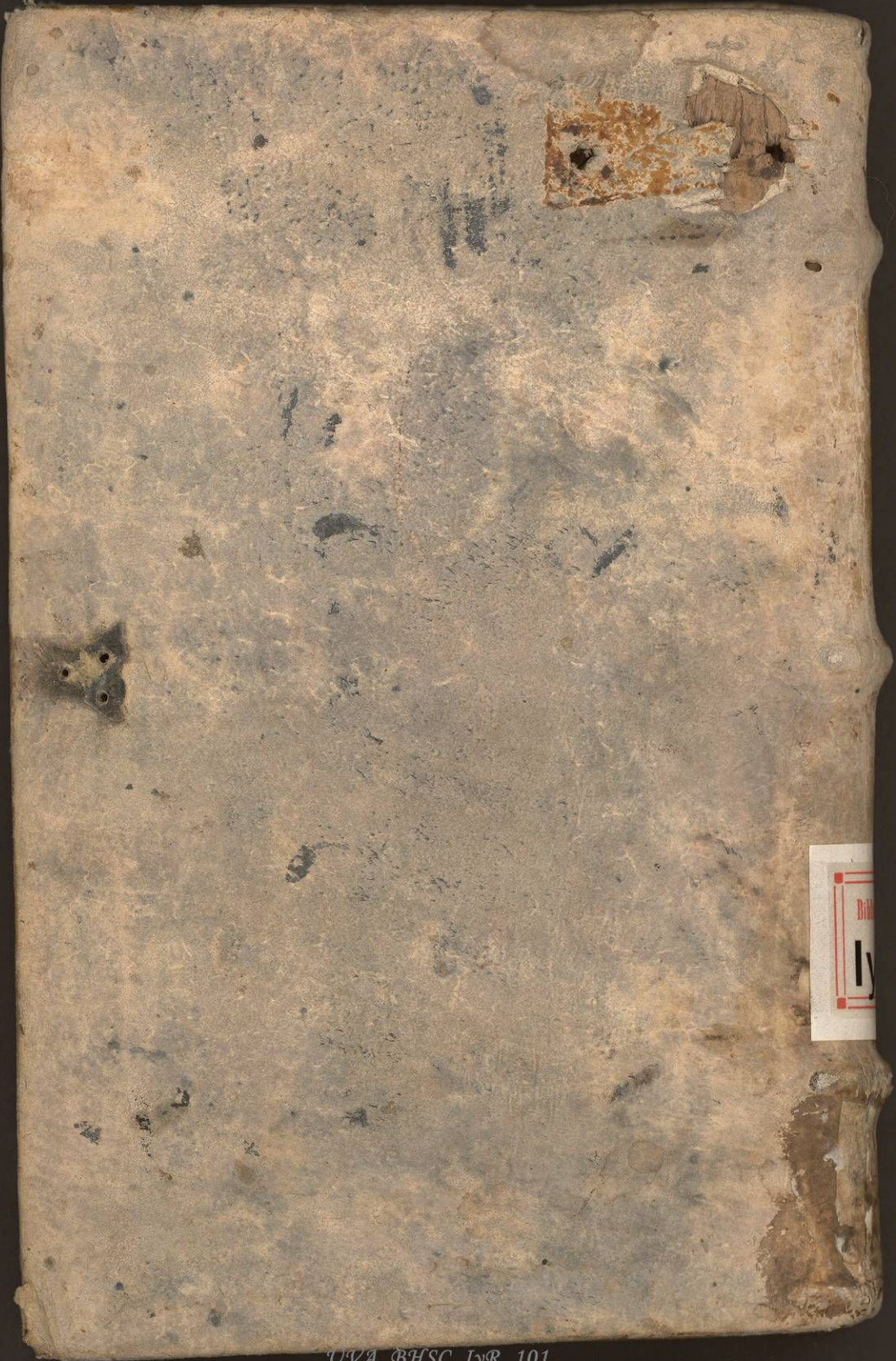
DEO GRATIAS.

Absolutum hoc opus: editum a Reuerendo magistro fratre Didaco de Deça ordinis predicatorum. Magni ac Serenissimi principis Hispaniarum et Sicilie etc. preceptore. In defensionem sancti Thome: hispalis per Adenardum vngarum Alemanum et Stanislauum Polonum socios. Anno salutis cristiane Millesimo quadringentesimo nonagesimo primo. Die vero quarta mensis february.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Biblioteca de Santa Cruz

lyR 101

D

C

Z

R

D

C

F

M

I

N

A

M

A

M